

MERA PROMENE
TRANSFORMACIJA CENTRALNE ZONE
TRSTENIKA

urednici Vladan Đokić i Milica P. Milojević

IMPRESUM

UREDNICI: Vladan Đokić i Milica P. Milojević

NASLOV KNJIGE: MERA PROMENE – Transformacija centralne zone Trstenika

IZDAVAČ: Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet

ZA IZDAVAČA: Vladan Đokić, Dekan

RECENZENTI: dr Ana Nikezić, v. profesor, Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet

dr Jelena Ristić Trajković, docent, Univerzitet u Beogradu – Arhitektonski fakultet

DIZAJN: Milica Milojević

TIRAŽ: 200

ŠTAMPA: Donat Graf, Beograd

MESTO I GODINA IZDANJA: Beograd 2020.

ISBN 978-86-7924-238-9

MERA PROMENE
TRANSFORMACIJA CENTRALNE ZONE
TRSTENIKA

Beograd, 2020.

SADRŽAJ

v. prof. dr. Ana Nikezić	vi	RECENZIJA
doc. dr. Jelena Ristić Trajković	viii	RECENZIJA
Vladan Đokić i Milica P. Milojević	xi	MERA PROMENE – TRANSFORMACIJA CENTRALNE ZONE TRSTENIKA
Mladen Pešić	xiv	ONLINE I OFFLINE STUDIO: MERE I RAZMERE PROMENE
Aleksandra Milovanović	xvi	SKRIVENI OBRASCI: IMPULSI TRANSFORMACIJE GRADA U DUHU MESTA

Transformacije	I	grad na reci
Ivana Janošev	006	MERIDIJAN 21° GEOLOŠKO-GEOGRAFSKI CENTAR
Ana Zabukovec	020	PLUTANJE EKOLOŠKO(RE)KREATIVNI CENTAR
Natalija Jagličić	026	KUPALIŠTE CENTAR REKREACIJE I RELAKSACIJE
Marija Miljević	032	MEANDAR STAMBENO-POSLOVNI CENTAR
Maša Bogunović	038	VRTNI GRAD STANOVANJE U VRTU
Zorka Grbić	046	KOCKA U KOCKI CENTAR KULTURE NA ZAPADNOJ MORAVI
Tijana Tešić	052	FLUIDNA FORMA GRADSKI PARK U TRSTENIKU
Tatjana Jovanović	056	^{WATER} FRONT AKTIVACIJA I REGULACIJA PRIOBALJA U DELU CENTRALNE ZONE TRSTENIKA
Transformacije	II	postindustrijski grad
Mitra Vasiljević	064	REANIMACIJA INDUSTRIJSKOG GRADA CENTAR ZA ROBOTIKU
Milena Ristić	072	DIJALOG STAROG I NOVOG KALEMARSKI CENTAR U INDUSTRIJSKOJ ZONI TRSTENIKA
Jovan Jovanović	076	SUSRET ČOVEKA I ROBOTA HOTEL ZA VIP-ROBOTE
Teodora Jeremić	080	MEMORIJAL ARHIV INDUSTRIJSKOG GRADA
Jelena Obradović	084	TERMINAL AERONAUTIČKI CENTAR
Transformacije	III	lokalna kultura i tradicija
Anđela Krća	092	TKANJE HIBRIDNA STVARALAČKA KOLONIJA
Maja Ristić	098	RURALNO/URBANO NOVA PIJACA U TRSTENIKU
---	---	---
Zorana Tanić	102	HIBRID MULTIFUNKCIONALNI KOMPLEKS
Danilo Knežević	104	DEHUMANIZACIJA DOM ZA STARA LICA U TRSTENIKU
Sunčica Zurković	106	ORGANIC - FORME I PROIZVODNJA CENTAR AKVAPONIJE NA LEVOJ OBALI ZAPADNE MORAVE

RECENZIJ
dr ANA NIKEZIĆ
vanredni profesor
Univerzitet u Beogradu -
- Arhitektonski fakultet

Publikacija *Mera promene: Transformacija centralne zone Trstenika*, urednika Vladana Đokića i Milice Milojević nastala je kao rezultat projektantsko-istraživačkog rada nastavnika, saradnika i studenata na studio projektu 06U Integriranih akademskih studija Arhitektura na Univerzitetu u Beogradu – Arhitektonskom fakultetu. Publikacija u dobroj tradiciji prethodne dve ispituje potencijale transformacije centralne zone malih gradova. Ovoga puta reč je o Trsteniku, malom gradu na reci Zapadnoj Moravi u centralnoj Srbiji.

Dva su evidentna doprinosa koji publikacija nudi. Prvi je direktna posledica postavljene teme gde prikazani istraživački projekti ispitujući uvek aktuelnu temu transformacije centralne zone grada dublje zadiru u njegove specifičnosti u potreza za ponovnim uspostavljanjem nestalog ili stvaranjem sasvim novih identiteta mesta. Kako su promenjene okolnosti života i rada nastale usled pandemije COVID 19 uspostavile nove formate učenja u online okruženju, to prikazani radovi indirektno pokazuju i bitno drugačiji karakter ali i potencijal i pravac primene novih alata u edukaciji arhitekta.

U trenutku kada se u okolnostima pandemije menjamo i na opštem i na ličnom nivou, čini se da nastavnici i studenti na bitno drugačiji način sagledavaju životne uslove i stilove, razmišljaju iznova o gradu, o teritoriji, o njegovom identitetu. Sa namerom da se pronađu novi odgovori na staro, oduvek prisutno, pitanje odnosa nasleđenog i novog, na temu usklađivanja tradicionalne i savremene svakodnevice, na izazove onoga šta je nestalo i onoga čega još uvek ima samo u snu, istraživački projekti uvode na smeo način, neke nove svakodnevne prakse, sa specifičnom ali i opštom svrhom, jedne nove hedonističke održivosti, prinudne rekreacije, nove svrsishodnosti, mehanizma oslobodjenog utilitarnog, ka revidiranju pitanja šta je to što može biti korisno, ali i prijatno u opštoj krizi identiteta grada i društva u celini.

Prikazani radovi, upućujući i reagujući na morfološke obrasce sredine, reku, postindustrijski krajolik i zavodljivu moć narativa u kojima su se našli, ukazuju na neke nove metatipologije u kojima je direktan kontakt korisnika, odnosno pojedinca i aktera i arhitekture, odnosno strukture doživljajno znatno snažniji i opipljiviji. Da bi razumeli ovakav nov arhitektonski jezik, studenti su morali biti i sociolozi i psiholozi i antropolozi. Arhitektura i čovek dišu zajedno, arhitektura je stožer doživljaja, a ne okvir za neidentifikovan događaj koje društvo gradi. Mnoštvo kao da je oduzeto i zamenjeno ličnim, personalizovanim odnosom prema prostoru, na lokalnom ali i na globalnom nivou kroz učenje o gradu, o njegovom nasleđu, o njegovoj kulturi.

Ispitujući liminalno stanje na koje odnos nasleđenog i novog uvek upućuju, u prikazanim radovima se kroz arhitektonske odluke osećaju radikalne izjave poput strogih i dugih zarez, vraćanje osnovnim geometrijskim figurama i klasičnim principima simetrije i repeticije, upućuje na neki drugačiji način razumevanja grada i čitanja arhitekture.

Pronalazeći sadržaje u različitim tipologijama koje dozvoljavaju odnose koji se razlikuju od uobičajenih denotiraju sistem razumevanja uloge koju arhitektura ima u transformaciji gradskog centra.

Ova studiozna i smela skica svega onoga što Trstenik krišom pokazuje i verno čuva ukazuje još jednom na važnost materijalnog i nematerijalnog nasleđa i način njegovog razumevanja i smeštanja u savremeni kontekst grada. Studenti, sigurna sam uz pomoć nastavnika i saradnika, smelo ali često implicitno, otvaraju pitanja načina razmišljanja o gradu i načina vrednovanja njegovih prostora. Pojmovi ulice, trga, javnih prostora iznova se ispituju i stavljaju u kontekst novih okolnosti oslobodjenog vremena koje treba da uputi na sazrevanje iznutra.

Nepredviđene okolnosti godine 2020, u novim virtuelnim okvirima nude i drugačija iskustva edukacije i neke nove prakse učenja. Čini se da su izložene teme duboko istražene, kreativno oslobodjene reakcije mnoštva, ali sa nešto manje radikalnim otklonima u domenu projektovanja. Kao da se težište istraživačkog projektovanja prenelo iz zone smelih poteza u zonu zrelih promišljanja. Još jedna potvrda da svaka nova okolnost donosi nov vetar umirujući jedne i uznemirujući drugu stranu svekolikog projektantskog postupka zasnovanog na istraživanju ukorenjenom u stvarno mesto.

Beograd, 25. avgust 2020. godine

RECENZIJA

dr JELENA RISTIĆ TRAJKOVIĆ
docent. Univerzitet u Beogradu -
- Arhitektonski fakultet

Publikacija „Mera promene: Transformacija centralne zone Trstenika“ predstavlja veoma vredan uvid u specifičan i kreativan metodološki pristup u okviru rada na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu. Publikacija takođe predstavlja veoma interesantan, sistematizovan i vredan pregled studentskih radova i rezultata edukacije u jednom specifičnom trenutku, u vanrednim uslovima rada usled pandemije Covid19, odnosno prikaz rezultata nastave „na daljinu“. Nastava „na daljinu“ predstavlja veliki izazov u oblasti edukacije arhitekata, posebno u okviru Studio projekta, imajući u vidu karakter nastave koji zahteva visok stepen interaktivnosti (kontinuirane korekcije crteža i modela, kontinuirane konsultacije i intenzivna razmena informacija između nastavnika i studenata). U ovom kontekstu publikacija ima poseban značaj, jer dokazuje da su uprkos ovim izazovima i neočekivanoj promeni uslova i načina rada usled pandemije, mentori i studenti uspeli da prevaziđu ove probleme i proizvedu izuzetan nivo i kvalitet rezultata, kao i da održe kontinuitet u publikovanju rezultata nastave. Čitaoci ove publikacije imaju priliku da steknu uvid u veoma sistematizovan i aktuelan pristup nastavi i edukaciji na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu.

Razvoj metodologije istraživanja i projektovanja u malim gradskim sredinama u Srbiji od izuzetne je važnosti ne samo u okviru edukacije budućih stručnjaka u ovoj oblasti, već i u kontekstu unapređenja aktuelne arhitektonsko-urbanističke prakse, razvoja i iniciranja novih mogućnosti i impulsa transformacije malih gradova u Srbiji. Imajući u vidu da postoji, sada već dugogodišnji, trend opadanja i degradacije malih gradskih sredina u Srbiji, nove ideje i pristupi vraćanja života napuštenim i devastiranim delovima grada od izuzetnog su značaja budući da predstavljaju potencijalne okidače promena u smislu očuvanja lokalnog kulturnog identiteta i vitalnosti ovih urbanih prostora. Upoznajući se sa sveobuhvatnim metodološkim pristupom ovom problemu, kroz različite faze istraživanja i projektovanja studenti su imali priliku da se pored izazova projektovanja u jednom specifičnom lokalnom kontekstu, susretnu i upoznaju sa različitim konceptima, metodologijama i prostorno-programskim koncepcijama pristupa navedenim problemima. Takođe, veliki edukativni značaj za studente u ovom procesu svakako je imala saradnja i direktan kontakt sa lokalnom samoupravom, prvenstveno kroz mogućnost da istraže i sagledaju potrebe i stavove različitih aktera u procesu razvoja grada. Ova publikacija veoma jasno prikazuje značaj navedenih aspekata i metodologije.

Poseban doprinos publikacije ogleda se u činjenici da prikazani rezultati rada predstavljaju veoma vredan materijal za dalji razvoj centralne zone Trstenika sa brojnih aspekata (razvoj i očuvanje lokalnog urbanog identiteta, mreže javnih gradskih prostora, ambijentalnih vrednosti, industrijskog nasleđa, prostorno-programskih koncepcija transformacije, itd.). Rezultati istraživanja prostornih, materijalnih i nematerijalnih karakteristika Trstenika, kao i aktuelnih potreba i načina korišćenja ovih prostora, omogućili su da studenti svoje intervencije razvijaju kroz veoma raznovrsne teme i razmere, preispitujući potencijale i

granice intervencije u cilju „iniciranja promena većih razmera i stvaranja prostornog okvira za nove urbane kulture“.

Za čitaoce ove publikacije izuzetno su vredni komentari mentora koji stoje uz svaki rad i upućuju na način čitanja pojedinačnih projekata. Iz ovih komentara možemo da pročitamo jedan karakterističan metodološki pristup koji zastupa različitost i divergentnost, negujući individualnost u pristupu svakog pojedinačnog studenta, ne samo u smislu izbora tema i lokacije, već i razmere i karaktera intervencije, što svakako predstavlja veoma izazovan, ali i kompleksan i odgovoran zadatak.

Studentski radovi su prikazani veoma sistematično i pregledno u okviru tri tematske celine definisane u odnosu na karakter i prostorno-programsko rešenje arhitektonske intervencije. Grafički prilozi su veoma pažljivo birani tako da pokažu različite aspekte provere prostorno-programskih mogućnosti i potencijala. Tekst koji prati grafičke priloge je kratak, ali u isto vreme veoma koncizan i jezgrovit, pružajući neophodne informacije za čitanje koncepta, razumevanje ciljeva i rezultata intervencije. Ovakav pristup u prezentaciji rezultata čitaocima znatno olakšava mogućnost sagledavanja, čitanja, razumevanja i komparacije različitih arhitektonskih intervencija i potencijala u transformaciji Trstenika.

Imajući u vidu sve istaknute vrednosti publikacije „Mera promene: Transformacija centralne zone Trstenika“, evidentan je njen veoma vredan doprinos metodologiji istraživanja i projektovanja u malim gradskim sredinama u Srbiji. Istovremeno, ova publikacija ima izuzetna značaj u smislu teoretskog i praktičnog doprinosu sagledavanju i razumevanju karaktera i metodologije nastave na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu, kao i prezentacije rezultata rada u okviru nastave kako stručnoj, tako i široj javnosti. Takođe, poseban značaj publikacije ogleda se u prezentaciji iskustva i rezultata rada ostvarenih tokom nastave „na daljinu“ kao posledice izmenjenih uslova rada tokom pandemije Covid19, posebno imajući u vidu da će ovi izmenjeni uslovi rada svakako imati značajne implikacije na buduće arhitektonsko obrazovanje, istraživanje i praksu.

Beograd, 30. avgust 2020. godine

Publikacija je zbornik osamnaest projekata treće generacije studenata Integrisanih studija arhitekture. Na četvrtoj godini studija, u prolećnom semestru školske 2019/2020 godine osamnaest studenata je na predmetu Studio 06U u mentorstvu prof. dr Vladana Đokića, doc. dr Milica Milojević i ass. dr Mladen Pešić radilo na temi *Mera promene – Transformacija centralne zone Trstenika*. Ovo je treća generacija sa kojom smo razvijali metodologiju istraživanja i projektovanja u malim gradskim sredinama u Srbiji i prva generacija sa kojom smo se suočili sa vanrednim uslovima rada usled pandemije Covid-19. Semestralni projekti su u velikoj meri rezultat nastave „na daljinu“ a ovaj prikaz radova pokazuje da se i u izmenjenim okolnostima može ostvariti intenzivna, konstruktivna i kreativna komunikacija sa studentima, kontinuitet u publikovanju i održati potreban kvalitet projekata za prezentovanje široj stručnoj i studentskoj publici.

Koje su mogućnosti i razmere transformacije centralne zone Trstenika? Na ovo pitanje studenti su dali raznovrsne odgovore na različitim lokacijama u gradu. Prema ličnom istraživačkom senzibilitetu, svako je formulisao temu projekta i ispitivao mogućnosti transformacije ambijentalnih celina u starom jezgru ili njegovoj neposrednoj okolini. Položaj grada uz reku, kulturni identitet i dominantna funkcija izdvajaju ovaj grad kao posebno značajno mesto interpretacije urbanističkih tema: aktivacije priobalja, revitalizacije industrijskog nasleđa i promovisanja vrednosti kulturnog identiteta.

Zadatak studenata je bio da istraže ambijentalne vrednosti Trstenika i da za centralnu zonu grada predlože programske i prostorne koncepcije njegove transformacije. Rad na ovom zadatku organizovan je u tri oblika nastavnog procesa: radionica, seminar i studio. Tri različita oblika nastave su omogućila razvijanje ideja na bazi terenskog istraživanja (radionica), istraživanja literature i drugih istraživanja na srodnim temama (seminar) i kroz postavku i razradu urbanističkog projekta sa akcentom na kreiranju prepoznatljivih javnih prostora u okviru gradskog jezgra (studio). Rezultat sve tri komponente prikazan je u ovoj publikaciji i uređen tako da svaki rad bude predstavljen: nazivom individualno izabrane teme; tekstualnim obrazloženjem teme i projekta; komentarom (iz beleški mentora) i reprezentativnim grafičkim priložima.

Individualne teme su rezultat radionice, ličnog iskustva stečenog u neposrednom kontaktu sa lokalnim kontekstom i karakteristikama grada i predela. Cilj studijskog putovanja organizovanog za potrebe radionice je razumevanje morfoloških karakteristika grada i autentičnosti lokalnog identiteta. Studijsko putovanje organizovano u okviru nastave omogućilo je stručno i lično promišljanje teme na primeru gradske strukture Trstenika. Kroz diskusije, uz mentorsko usmeravanje rada na terenu, studenti su razvili lični istraživački senzibilitet i prepoznali one vrednosti koje su dalje zastupali u projektu: vitalnost, prepoznatljivost, kooperativnost, kreativnost, inovativnost, plemenitost.

Tekstualno obrazloženje teme i projekta je uobličeni sažetak seminarskog rada koji ima formu eseja čija je osnovna svrha verbalizacija istraživačkih saznanja o prethodnim i ličnim

istraživanjima teme. U okviru seminara studenti dobijaju potrebna znanja, informacije i sugestije od strane lokalnih eksperata. Kroz diskusije i predavanja studenti se upoznaju sa različitim interpretacijama kulturnog identiteta, konceptima izlaganja i tehničkim zahtevima publikovanja kao i drugim oblicima postprodukcije urbanističkih i morfoloških istraživanja. Rezultanta seminara i radionice je svojevrsan lični atlas istraživanja.

Grafički prilozi izabrani su iz elaborata semestralnog projekta i atlasa istraživanja kao ilustracija jedne odluke u kontinuiranom procesu proveravanja prostornih mogućnosti transformacije centra Trstenika. Izazov u radu u studiju je da se kroz projekat interpretiraju autentičnosti grada, a u specifičnu gradsku matricu utkaju savremene forme i predlože novi obrasci građenja u starom jezgru grada. Polazna pretpostavka je da je prihvatljivost javnog prostora preduslov revitalizacije grada. Drugim rečima da mogućnost identifikacije ljudi sa mestom predstavlja priliku za vraćanje života u napuštenim ili devastiranim delovima grada. Javni prostor je definisan objektima koji ga uokviruju i sadržajima koji ga aktiviraju, pa je njegova vitalnost i prepoznatljivost zavisna od ova dva faktora. Zato su intervencije studenata usmeravane ka efektu unapređenja mreže javnih prostora i sadržaja, ali u stalnoj sprezi sa programom i oblikovanjem pripadajuće fizičke strukture.

Jedan broj studenata svoju temu i intervenciju konkretizovao je kroz transformaciju jednog gradskog bloka na obali Zapadne Morave ili u gradskom jezgru, jedan kroz relaciju novog objekta i pripadajućih javnih prostora u neposrednom okruženju, dok su pojedini studenti integrisali postojeće i nove strukture u novu programsku celinu industrijske zone Prve Petoletke.

Teme istraživanja i semestralni projekti prezentovani su u ovom zborniku u tri tematske celine i aneks. U prvoj grupi prikazano je osam radova u kojima se razmatraju mogućnosti arhitektonskih intervencija na desnoj obali reke, u drugoj grupi pet radova koji za cilj imaju revitalizaciju industrijskog kompleksa Prve Petoletke i u trećoj grupi radova prikazana su dva projekta koja svoju intervenciju zasnivaju na lokalnom kulturnom identitetu i tradicionalnim zanatima. Na kraju zbornika prikazane su još tri teme vredne pažnje koje su, na našu žalost, ostale bez adekvatne konkretizacije zbog čega projekti nisu izabrani za publikovanje.

Individualne koncipirane intervencije predstavljaju inicijalne faze transformacije gradskog jezgra. Njihova zajednička karakteristika je stvaranje novog obeležja centra vidljivog u veduti grada sa obale, mostova ili magistrala i obeležja koji daje drugu perspektivu iz samog jezgra ka reci, ka mostovima ili širem predelu. Njihov značaj je u preispitivanju programskih i prostornih odnosa novih i postojećih struktura i imaginaciji drugačije fizionomije grada. Iako iskazane u jednom objektu ili urbanom sklopu namere su usmerene ka promenama većih razmera - stvaranju prostornog okvira za nove urbane kulture. Kao nova obeležja izdvajaju se dva stava iskazana kroz projekat memorijala (Ivana Janošev, Teodora Jeremić). Za Ivanu je važna nova osa grada koja materijalizuje geografski položaj grada i vraća značaj istraživanju prirodnih karakteristika tla i senzibilizaciji društva kroz doživljaj mesta - vizuelni i taktilni. Za Teodoru je ključno arhiviranje istorije industrijskog grada čije obeležje mora biti čvrst postament uronjen u tlo i imaginarna vertikala oko koje se otvaraju i u koju se upliću nove perspektive, gube se predstave o visini i nastaju iluzije o dubini. Transformacije u obalnom pojasu nastoje da: oforme udoban javni prostor na reci i daju mu adekvatan arhitektonski okvir

(Marija Miljević, Maša Bogunović), preispitaju odnos izgrađenog i slobodnog prostora (Tijana Tešić, Tatjana Jovanović), intenziviraju, osavremene i prošire aktivnosti na reci (Ana Zabukovec, Natalija Jagličić) ili u formi jednog objekta ukažu na snagu arhitektonske forme (Zorka Grbić), provokativnost programa (Jovan Jovanović) ili samo namerom ukažu na značaj humanizacije prostora (Danilo Knežević). U programskom smislu zanimljive su ideje integracije aktivnosti funkcionalističkog grada u jedan hibridni sklop (Zorana Tanić) ili izmeštanje intervencije van grada u pejzaž plodne ravnice prošarane kanalima vode gde je primena tehnologije akvaponije preduslov razvoja grada na reci (Sunčica Zurković). Sa druge strane projekti revitalizacije industrijskog nasleđa sa novim tehnologijama robotike (Mitra Vasiljević), kalemarsva (Milena Ristić) i razvoja transporta (Jelena Obradović) ukazuju na dominantnu ulogu industrije u razvoju grada pa time i presudnu ulogu u transformaciji centra. Inspiracija tradicijom istkala je novi program na lokaciji Katića kuće čime se aktivira samo jezgro grada (Anđela Krća) i na lokaciji zelene pijace kao mesta prepleta i razmene ruralnog i urbanog (Maja Ristić).

Aktuelizacija tema, slobodan izbor različitih lokacija, raznovrsnost ali i srodnost predloženih programskih i prostornih rešenja predstavljaju značajan rezultat metodologije rada sa studentima u mentorskom radu u kojem negujemo divergentno mišljenje. Kratak komentar mentora koji stoji uz svaki rad je afirmativan za izabrane teme i sugestivan za način čitanja prikazanih projekata. Komentar je zasnovan na uvidu u celokupan proces izrade semestralnog zadatka i iskazan je sa uvažavanjem individualnih interesovanja i senzibiliteta studenata sa kojim i treba započeti listanje ove publikacije.

Pored studenata koji su vredno i posvećeno radili na ovom zadatku, uprkos vanrednim okolnostima, ističemo i značajnu ulogu u pokretanju i realizaciji ovog zadatka koju ima naša koleginica Aleksandra Milovanović. Aleksandrin poseban istraživački senzibilitet, iskustvo u nastavi, na projektantskim i urbanističkim predmetima, poznavanje lokalnih prilika i vrednosti njenog grada doprinelo je da se određene teme aktuelizuju na konkretnim lokacijama. Za neposredne, konstruktivne i britke komentare i nesebičnu pomoć u realizaciji nastavnog procesa zahvaljujemo našem timu Mladenu Pešiću i studentkinji master studija Teodori Spasić. Njihovo znanje i veštine, ali i temperament, lična angažovanost i zainteresovanost za temu i metodologiju rada na ovom studiju bili su presudni da prvo izvođenje nastava na daljinu bude dinamično, neposredno, energično i svrsishodno.

Za stručni pomoć i dostupnost potrebne planske dokumentacije zahvaljujemo se Milošu Miletiću (šef Odseka za urbanizam, građevinarstvo, imovinsko-pravne i stambene poslove), koleginicama Mirjani Maksimović (rukovodilac sektora za urbanizam JP za uređivanje građevinskog zemljišta), Katarini Đokić, Ivani Milošević i Marini Majdevac Karajović na entuzijastično prezentovanoj planskoj i arhivskoj dokumentaciji. Za živo dočaranu sliku o istoriji ovog mesta, zahvaljujemo se profesoru istorije Ivanu Nešiću (osnivač udruženja građana „Stara škola Medveđa”).

Ispred Opštine Trstenik, Aleksandar Ćirić (predsednik Opštine), Ljubiša Marković, (zamenik predsednika Opštine), Dejan Rakovac (pomoćnik predsednika Opštine), Milovan Vasić (većnik za kulturu Opštinskog veća) i Danilo Vuković (likovni urednik Centra za kulturu Narodnog univerziteta Trstenik) omogućili su da pravovremeno realizujemo ključne aktivnosti u nastavnom procesu bez kojih ova publikacija ne bi bila adekvatno pripremljena i prezentovana.

Početak prolećnog semestra školske 2019/2020 godine nije nagovestio razmere promena u kojima će biti realizovan semestralni zadatak – Mera promene: Transformacija centralne zone Trstenika. Da je neko sredinom februara 2020. godine, kada je počeo semestar na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu i rad na projektu, mogao i da pretpostavi koje će biti *mere promena* koje su nam nametnule globalna pandemija i vanredna situacija, siguran sam da nijedno od mogućih predviđanja ne bi bilo toliko radikalno obeshrabrujuće i izazovno u isto vreme.

Novonastala situacija, nametnute kolektivne i dobrovoljno usvojene individualne *mere* koje su u kratkom vremenskom periodu transformisale ono što smo do tog trenutka smatrali normalnim imale su uticaj na sve segmente života, između ostalog i na visokoškolske institucije i način na koji se edukacija budućih profesionalaca u oblasti arhitekture i urbanizma odvija. Implementacija *online* režima nastave na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu odigrala se brzo, i jednovremeno sa propisanim merama prostornog distanciranja i uvođenja vanrednog stanja u državi. Nove okolnosti prouzrokovane pandemijom, imale su i imaju veliki uticaj na sve segmente života i rada, kreirajući na taj način novi kontekst za kreativno delovanje kakvo se podrazumeva i očekuje u procesu edukacije budućih arhitekata. U izmenjenim okolnostima, koje se sve češće nazivaju *nova normalnost*- fraza koja je u isto vreme i opšte prihvaćena i diskutabilna, promenili su se režimi nastave u svim segmentima. Nastavni proces i kontakti sa studentima preselili su se u *online* okruženje i postali deo svakodnevnih aktivnosti i već su vidljivi prvi rezultati tzv. *online* generacije. Dinamika i raspored iz sala premešteni su na *Teams* i *Moodle* platforme, redovni termini vežbi bili su u formi video sastanaka i konferencija. Rad na predmetu Studio 06U otpočeo je u februaru pre promenjenih okolnosti i uvedenih mera, organizovana je poseta Trsteniku i obilazak lokacija, formirani su prvi utisci i konceptualizovane prve teme u okviru zajedničkog rada, još uvek na fakultetu u okviru sala sa fizičkim prisustvom studenata i mentorskog tima. Sredinom marta se situacija izokrenula, rad u sali zamenjen je radom od kuće, tradicionalni arhitektonski medij papira i olovke je definitivno zamenjen digitalnim i digitalizovanim skicama i *online* sastancima, dok je konvencionalni *offline* crtež kao medij i platforma za razvoj projekta zamenjen digitalnim kolažima, renderima i fajlovima različitih formata i ekstenzija. Iako se različiti digitalni alati već svakodnevno koriste kako u procesu edukacije budućih arhitekata tako i u praksi arhitekture i urbanizma, ono što je novina u tzv. novoj normalnosti da su digitalni alati i platforme postali jedina linija komunikacije između studenta i mentora kao i između studenata međusobno. Pozitivnih strana ovakvog načina rada je mnogo – transformativni procesi proistekli iz vanrednih okolnosti obogatili su nastavni proces novim metodama, pristupima i sadržajima, ubrzali su komunikaciju, razmenu mišljenja i ideja. Sa druge strane evidentno je da su se izgubili važni segmenti *offline* nastave kao što su neposredan fizički kontakt kako sa kontekstom tako i saradnja sa kolegama

i lokalnim ekspertima u razradi projekta. Izgubila se živa linija komunikacije na osnovu koje se može osetiti da li je komentar, sugestija, objašnjenje zaista promišljeno, usvojeno i implementirano u projekat ili je samo odslušano. Izgubila se percepcija emotivne strane komunikacije bez koje nema adekvatnog pedagoškog pristupa i veze koja se gradi između studenta i mentora. Nova *online* arena uslovala je ubrzanje i efikasnost rada sa jedne strane, dok su sa druge strane prostorna distanca i novi zahtevi pandemijske realnosti kreirali novi *offline* kontekst rada i stvaranja. Lični kontakt između mentora i studenta je zamenjen kontaktima putem displeja i brojnih *online* platformi za kolaboraciju i razmenu. Izgubila se taktilnost, taktilnost papira na kome je crtež i taktilnost makete kao važnog segmenta u izradi i razvoju projekta. Promenio se i onaj možda ne uvek objašnjiv deo koji se odnosi na radnu atmosferu i saradnju koja se formira radom u okviru grupe projektantskog studia. Izgubile su se fine Arijadne niti iz priče o Tezeju i Minotauru, fine linije i uzice, vodilje koje proces rada i edukacije u oblasti arhitekture i urbanizma i rada sa mentorom u okviru studia čine specifičnim i različitim u odnosu na neke druge oblasti. Ono što ostaje kao pitanje za tzv. novu normalnost jeste na koji način i kako ponovo uspostaviti ove niti i inkorporirati ih u nove medije i načine rada?

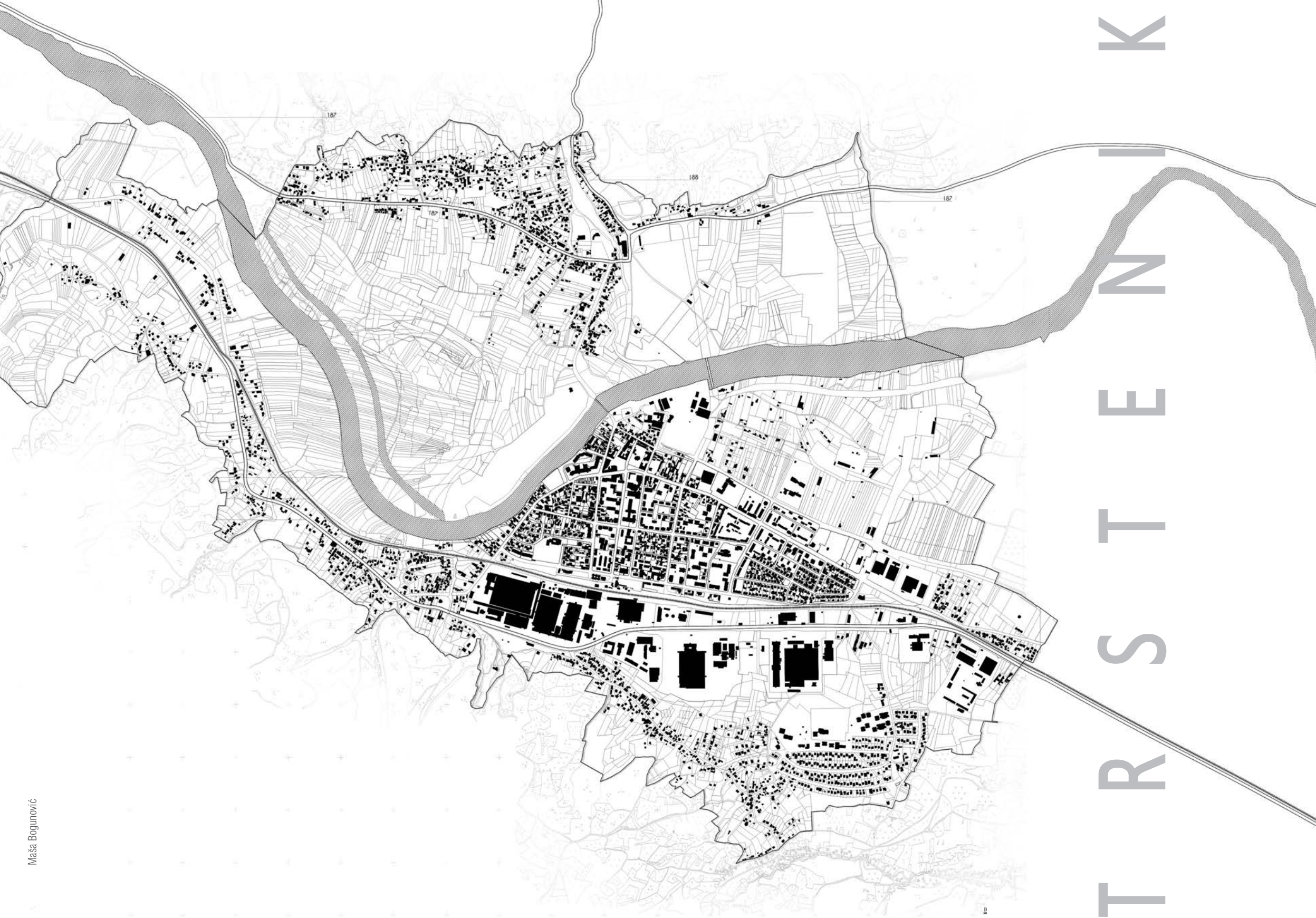
Nije se promenilo samo okruženje, promenio se, ili je počeo da se menja odnos prema ulaznim parametrima za projektovanje. Zahtev za prostornom distancom uslovljava promene u projektantskim modulima, načinima kretanja i boravka kako u javnom tako i u privatnom prostoru ukoliko ta kategorija i dalje postoji. Naime rad od kuće je uslovio da privatni prostor kuće postane kancelarija, učionica, sala za sastanke, bar ili restoran, u privatni prostor doma ušli su novi stanari i susedi, putem displeja i digitalnih platformi. U tim smenama i promenama između azila i egzila promenili su se i načini promišljanja i korišćenja kako postojećih tako i budućih još uvek neisprojektovanih i neizgrađenih prostora kao i njihova pozicija u široj društvenoj imaginaciji. Na kraju školske godine i na početku nove, kad još ne znamo postaje li *online* okruženje naša svakodnevnica, u neizvesnosti šta postaju trajne *offline* mere, a šta je u svemu ovome privremeno, ostaje nam samo da tražimo nit sa kojom proširujemo polje naše discipline uz *pesimizam intelekta (razuma)* i *optimizam volje*.

Postoji nekoliko načina za polemiku o gradovima i urbanim pejzažima. Možemo polemisati usredsređujući se na estetska razmatranja, istraživanje urbane infrastrukture, matrice, ispitujući formalne karakteristike ili uzimajući u obzir aspekte izvedene iz socioloških i psiho-perceptivnih analiza. Centralna zona Trstenika kao mesto društvene agregacije predstavlja konstantu urbane istorije, jezgro društvenog, ekonomskog i kulturnog razvoja. U širem procesu postmoderne rekonfiguracije, centralni prostor Trstenika traži novi identitet kako bi povratio ona značenja koja su pripisana takvom prostoru unutar lokalnog kulturnog konteksta u prošlosti: urbani arhetip, prostor agregacije najvažnijih društvenih indikatora, industrijski generator, geografski, organizacioni i morfološki centar grada, jezgroviti element njegovog prirodnog rasta i čitanja. Formulisanje ideja o ovoj temi znači traganje za impulsima za transformaciju, odnosno stimulativnom arhitektonskom mišljenju kao preduslovu za evoluciju gradskog pejzaža i njegovih komponenti. Hijerarhijska i strukturna uloga, koja se može pripisati centralnom prostoru Trstenika na osnovu dekodiranja njegove morfogeneze, sučena je u savremenom trenutku sa novim urbanim obrascima i dodacima koji negiraju konture postojećeg arhitektonskog okvira – ove promene su vidljive na mapi ali ne na ulici, iz perspektive čoveka, prolaznika. U vremenu kada postoji arhitektonska promenljiva čiju reprezentaciju oblikuje okruženje i širi društveni kontekst, obnovljena je pažnja ka identifikaciji, mapiranju i valorizaciji kulturnog nasleđa, kao i definisanja i preispitivanja centralnog gradskog prostora u vidu polazišta za urbanu i arhitektonsku transformaciju u okviru šire agende planiranja grada. U tom smislu, ova polemika se gradi na tumačenju urbanog pejzaža grada kao skrivenoj memoriji, kao stratifikaciji formativnih faza, kao definisan kulturni sistem pod uticajem različitih komponenti, kao kulturno nasleđe znakova i radnji koje nisu nužno opažene čulima.

Elementi urbanog nasleđa u morfologiji grada svakako predstavljaju jedan od bitnih činilaca u oblikovanju savremenog gradskog prostora. Dinamične promene koje ovladavaju gradovima u dosluhu sa navikama i običajima u pogledu upotrebe urbanih prostora iniciraju novo arhitektonsko razmišljanje: ka novim pristupima tumačenju relacionog prostora i u skladu sa time novim prostorno-programskim intervencijama. U tom smislu, osnaživanje arhitektonskog i urbanističkog projektovanja, kako kroz istraživanje i praksu, tako i kroz edukaciju, čini jedinstvenu šansu da se skriveni obrasci grada pretvore u resurs koji može generisati nove vrednosti za njene građane. Oni su, pre svega, materijalni izraz kontinuiteta urbanog razvoja, ona neophodna spona koja savremeni trenutak života grada povezuje sa njegovim kulturnim, istorijskim i društvenim korenima određujući plastičnije njegov karakter i vrednost. Skriveni obrasci doprinose da se u stanovnicima grada razvije osećaj identiteta, ukorenjenosti i prisnije, suštinske veze sa okruženjem u kom žive. Nastali u vremenima jednostavnije tehnologije, veće individualnosti i neposrednije veze između ljudi i materijalnog sveta – elementi urbanog i arhitektonskog nasleđa doprinose da se gradska scena oplemeni elementima i doživljajima nešto usporenijeg ritma, izvan

reda sadržaja i zbivanja koji nudi savremeni život. Potreba za stvaranjem u duhu mesta i tkanjem lokalnog i savremenog identiteta u procesima urbane morfogeneze i društvene transformacije inicira primenu projektantskih strategija koje afirmišu i ulogu i sadržaj centralnih gradskih zona, zasnivajući se na vokaciji centralne zone kao mesta za razvoj društvene agregacije i njene prostorne artikulacije. Ovako shvaćena uloga urbanog nasleđa u oplemenjavanju gradskog prostora nameće potrebu da se posebna pažnja posveti onome što nam je ostalo kao trag prošlosti: nasleđenoj matrici, čija logika čini da odoleva svim epizodnim zbivanjima u životu grada i na zapostavljene vizure, koje neobičnom vitalnošću čuvaju granice svog prostiranja kroz mnoge mene grada.

Polemike o transformaciji centralne zone Trstenika koju nude studentski projekti oslikavaju niz skrivenih impulsa za buduću morfogenezu, otvaraju perspektive za novu percepciju delimično zapostavljenih i zaboravljenih prostora koji su dugo odolevali osama transformacije i najzad, definišu obuhvat centralne zone, njene porodne granice i jezgro kompozicije grada. Zajedničko u sistemskom tumačenju svih projekata se ogleda u identifikaciji gradskih lokacija koje su sagledane inverzno, izmešteno iz svakodnevnih vizura i percepcije njenih građana – sa druge strane reke, sa druge strane železničke pruge, iz industrijske zone grada, sa dvadeset prvog meridijana – otvarajući nove ose razvoja i nove prilike da silueta grada bude čitljiva, a njegova sveobuhvatna fizionomija vidljiva, otkrivajući nove prirodnosti obale Zapadne Morave, afirmišući postojeći arhitektonski okvir tkanjem novih obrazaca i inicirajući adaptivne projektantske strategije za ponovnu upotrebu industrijskog nasleđa.

T R S T E N I K

2019/2020

STUDENSKI PROJEKTI

transformacije: GRAD NA RECI

T
R
S
T
E
N
I
K

transformacije: GRAD NA RECI

Ivana Janošev	006	MERIDIJAN 21° GEOLOŠKO-GEOGRAFSKI CENTAR
Ana Zabukovec	022	PLUTANJE EKOLOŠKO(RE)KREATIVNI CENTAR
Natalija Jagličić	028	KUPALIŠTE CENTAR REKREACIJE I RELAKSACIJE
Marija Miljević	034	MEANDAR STAMBENO-POSLOVNI CENTAR
Maša Bogunović	040	VRTNI GRAD STANOVANJE U VRTU
Zorka Grbić	048	KOCKA U KOCKI CENTAR KULTURE NA ZAPADNOJ MORAVI
Tijana Tešić	054	FLUIDNA FORMA GRADSKI PARK U TRSTENIKU
Tatjana Jovanović	058	^{WATER} FRONT AKTIVACIJA I REGULACIJA PRIOBALJA U DELU CENTRALNE ZONE TRSTENIKA

Ivana Janošev

tema: MERIDIJAN 21°

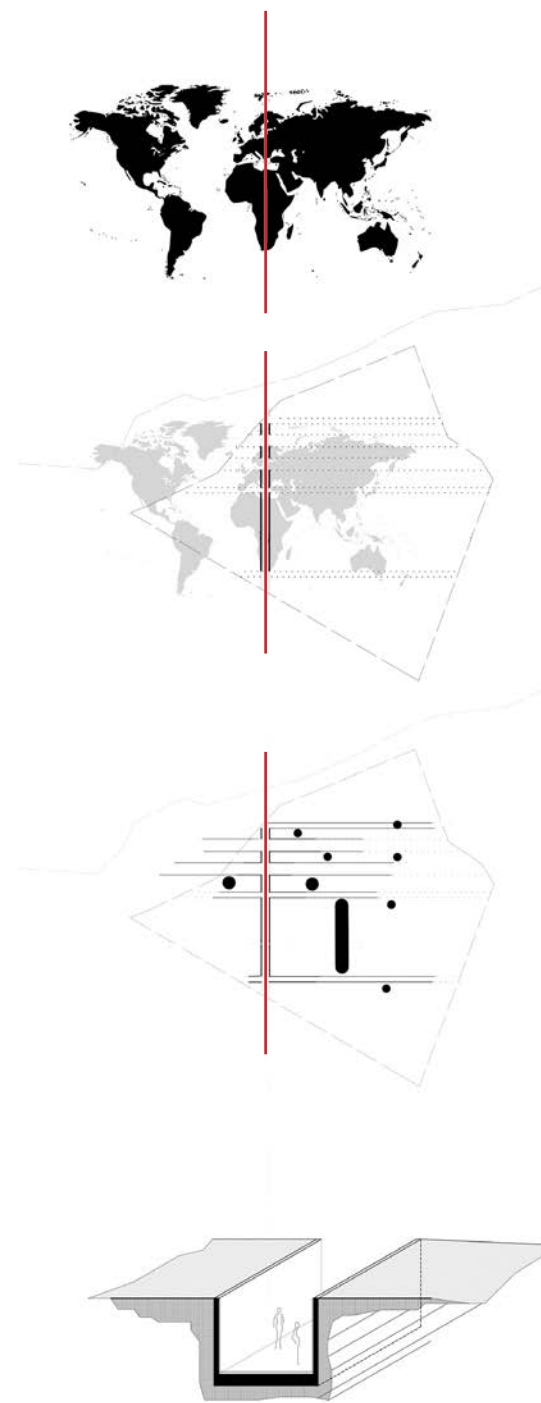
projekat: GEOLOŠKO-GEOGRAFSKI CENTAR

Geografska pozicija Trstenika obeležena je meridianom celog broja. Apstraktna linija meridijana, Trstenik je izdvojila iz Srbije i povezala ga sa tačkama na planeti kroz koji prolazi 21° Meridijan. Kompleks geološko-geografski centar - 21° Meridijan, u Trsteniku, mogao bi biti pokretač razvoja i od velike važnosti za prepoznatljivost grada. Snagu transformacije omogućili bi sadržaji i programski kapaciteti naučnog centra, koji bi zbog geografske pozicije, mogli biti globalni resurs i regionalni centar u izučavanju geologije i geografije.

Analizom morfologije Trstenika kroz kartografsku dokumentaciju (jugoslovenska vojna karta iz 1971. godine) i nove metode digitalnih mapa (*Google, Mac map, Satellitespro*) preispitana je pozicija 21° meridijana. Analogno izdanje karte pokazuje poziciju meridijana na neizgrađenoj parceli uz obalu reke na kojoj je ucrtana linija u pravcu meridijana i postavljena tabla sa informacijom o geografskim koordinatama Trstenika.

Digitalizacija nam je omogućila preciznije georeferencirane podatke pa se tačniji položaj Meridijana utvrđuje na oko 400m dalje od postavljene table, na osi koja preseca početak gradskog trga, kod crkve. Na osnovu identifikovanog položaja meridijana izabrana je lokacija uz akva-park. Ova lokacija može da bude jaka veza između centra i obale, kao što je meridijan apstraktna veza Trstenika sa udaljenim kolinearnim tačkama Planete. Ova veza interpretirana je u formi rova čija obrada i materijalizacija stimuliše čulni, najpre taktilni, pa vizuelni doživljaj geoloških uzoraka duž 21-og meridijana, od Antartika do Svalbarda.

komentar: Ovaj rad pažljivo preispituje položaj i način obeležavanja 21-og meridijana kao jedne od geografskih odrednica Trstenika. Projekat pokazuje snagu arhitektonske interpretacije i imaginacije Meridijana i postavlja pitanje konstitutivnosti gradskog centra.

KLJUČNE REČI
XXI

memorijalni kompleks, povezanost, tačka, pravac, meridijan, taktilnost, klima, tekstura, nivo.

SUPRA NIVO U NANO NIVOU
MERIDIJAN

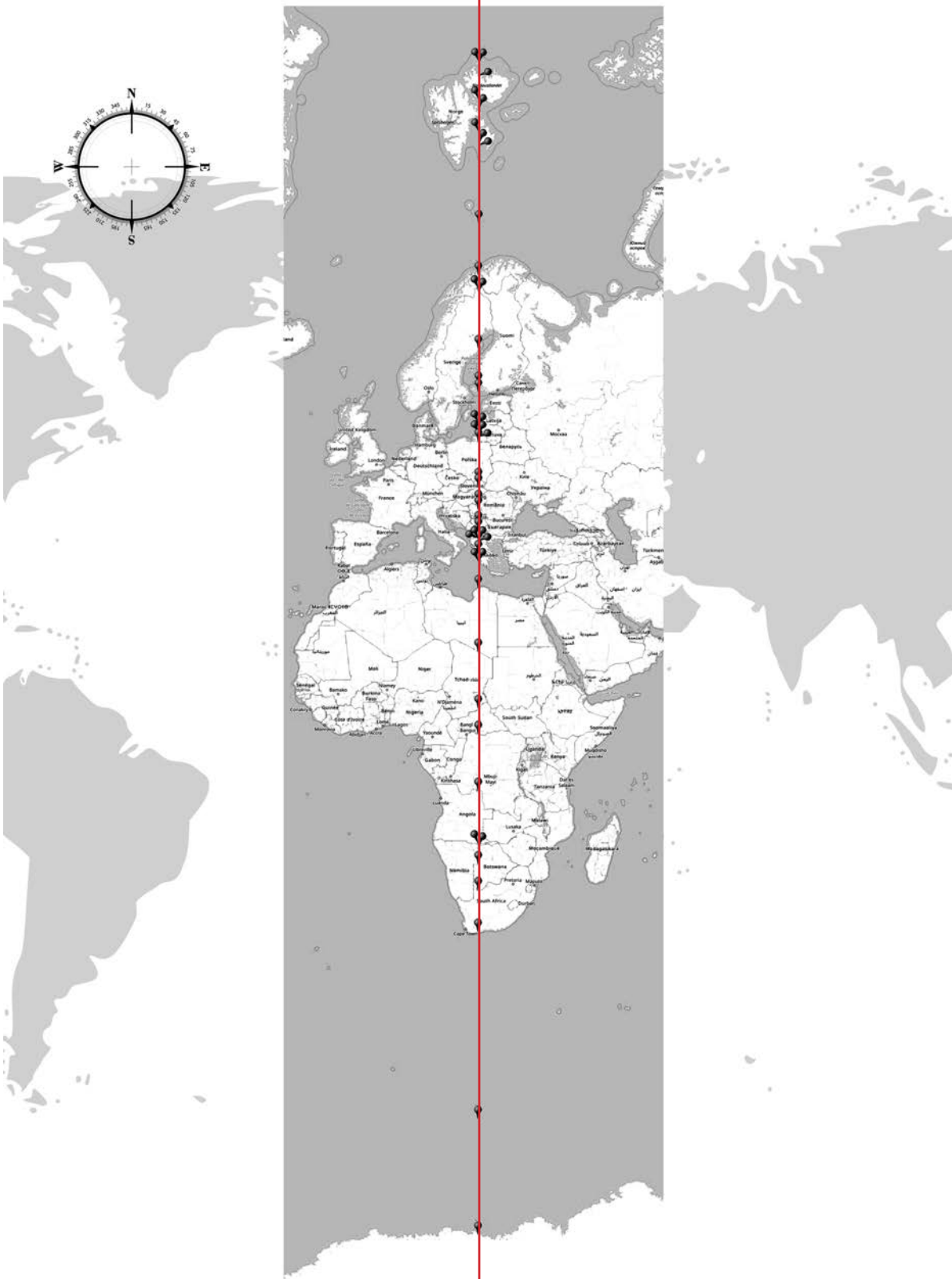
Linija meridijana predstavljena je glavnim pravcem kretanja utisnutog u zidovima u vidu rova. Ova linija povezuje sve tokove u kompleksu. Trag u zemlji (rov) reprezentuje grupe tačaka na planeti grupisane po geografskim karakteristikama, na primer: Svalbard, Skandinavsko poluostrvo, centralna i južna Evropa, Afrika i Antartik.

UPRAVNE KOMUNIKACIJE
PARALELE

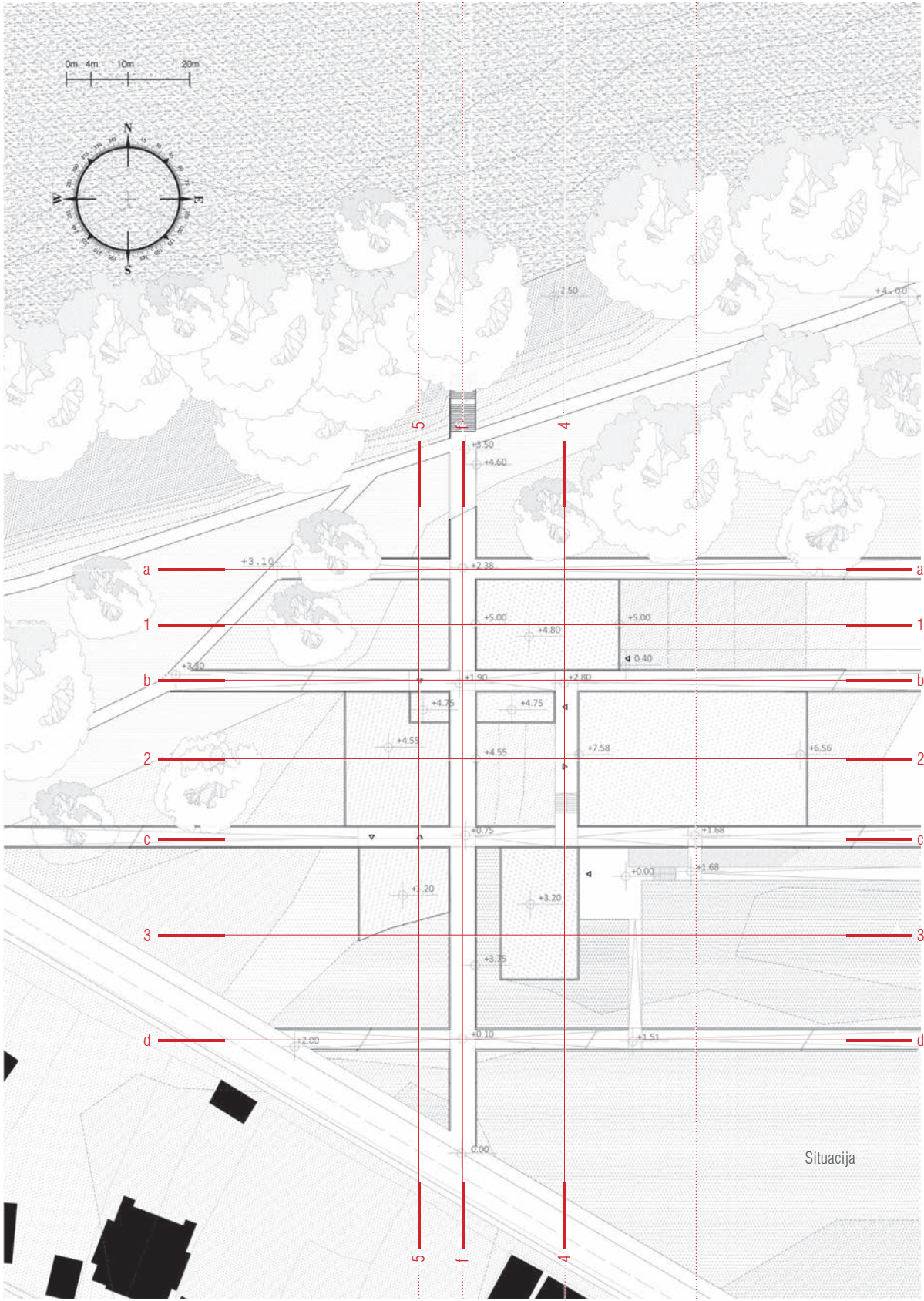
Sekundarni pravci (paralele) probijaju rov i otvaraju put ka skrivenim sadržajima u kompleksu. Upravno na meridijan ove staze prave pauze u prezentaciji kontinentata stvarajući podelu kompozicije na pojaseve koji reprezentuju mora.

NAČIN PREZENTOVANJA
TEKSTURE

Rov je obeležje meridijana u kojem se aktiviranjem čula i usmerenim kretanjem posetilac vodi kopnima linijom 21-og meridijana. Dubina rova blokira pogled van njega, da bi i druga čula bila aktivirana u doživljaju bogatstva zemljine kore. Utisak se stiče sa različitim teksturama zidova i staze rova i drugim efektima koji simuliraju klimatska svojstva duž meridijana.

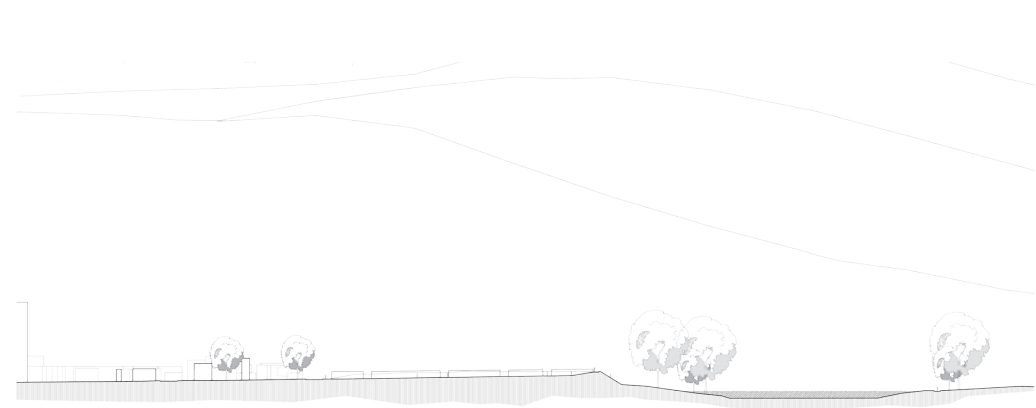
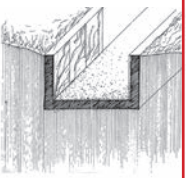
0 125 250 500

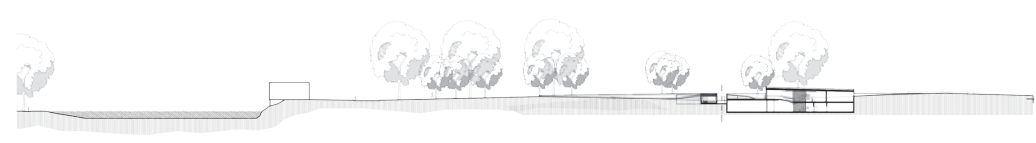
Situacija

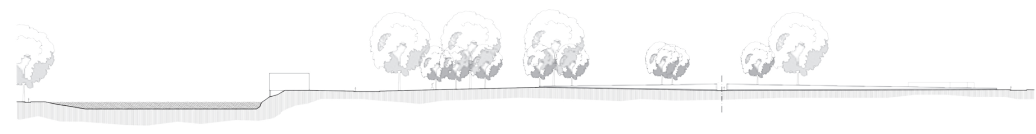
Atrika

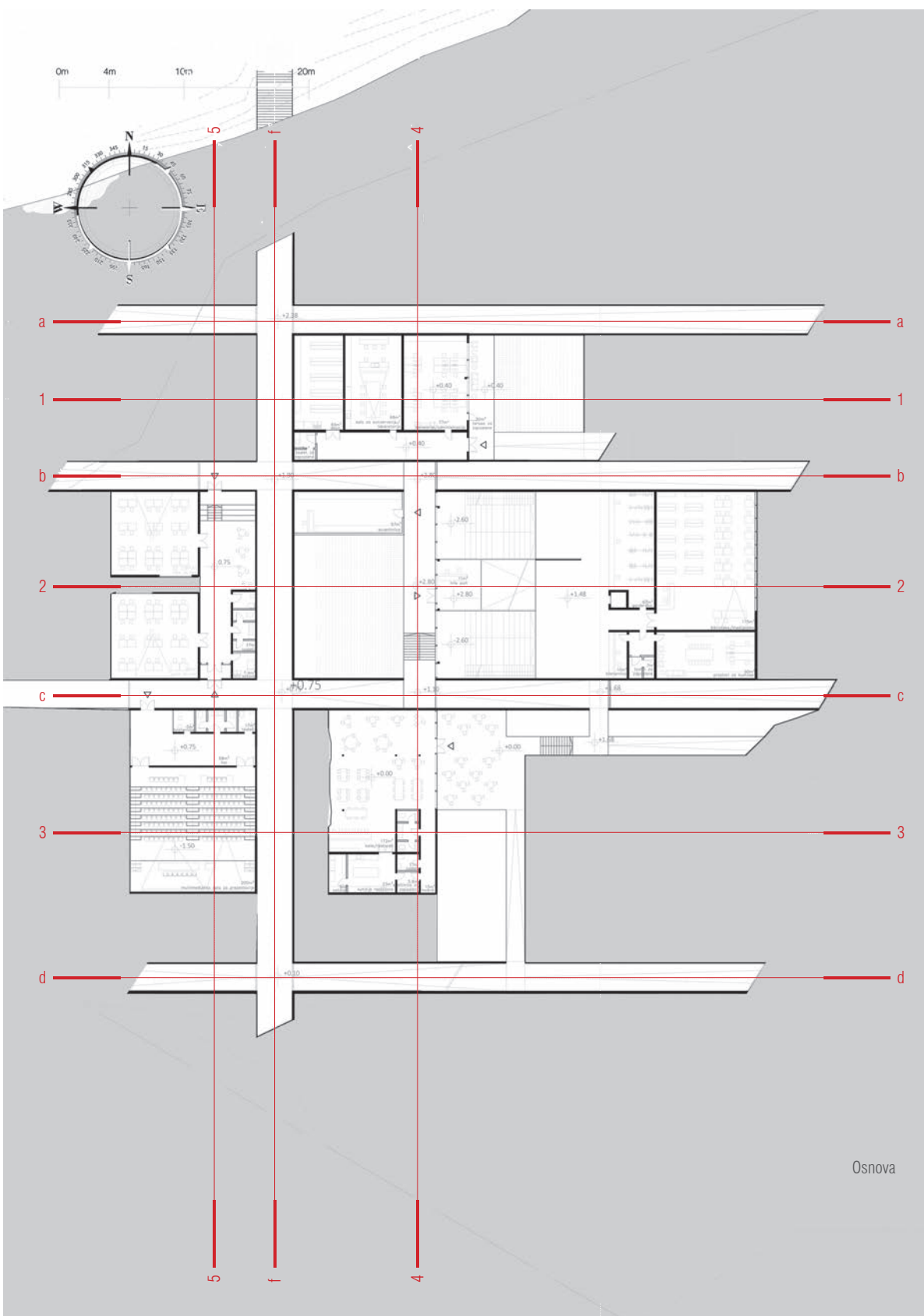
Karakterističan presek f-f

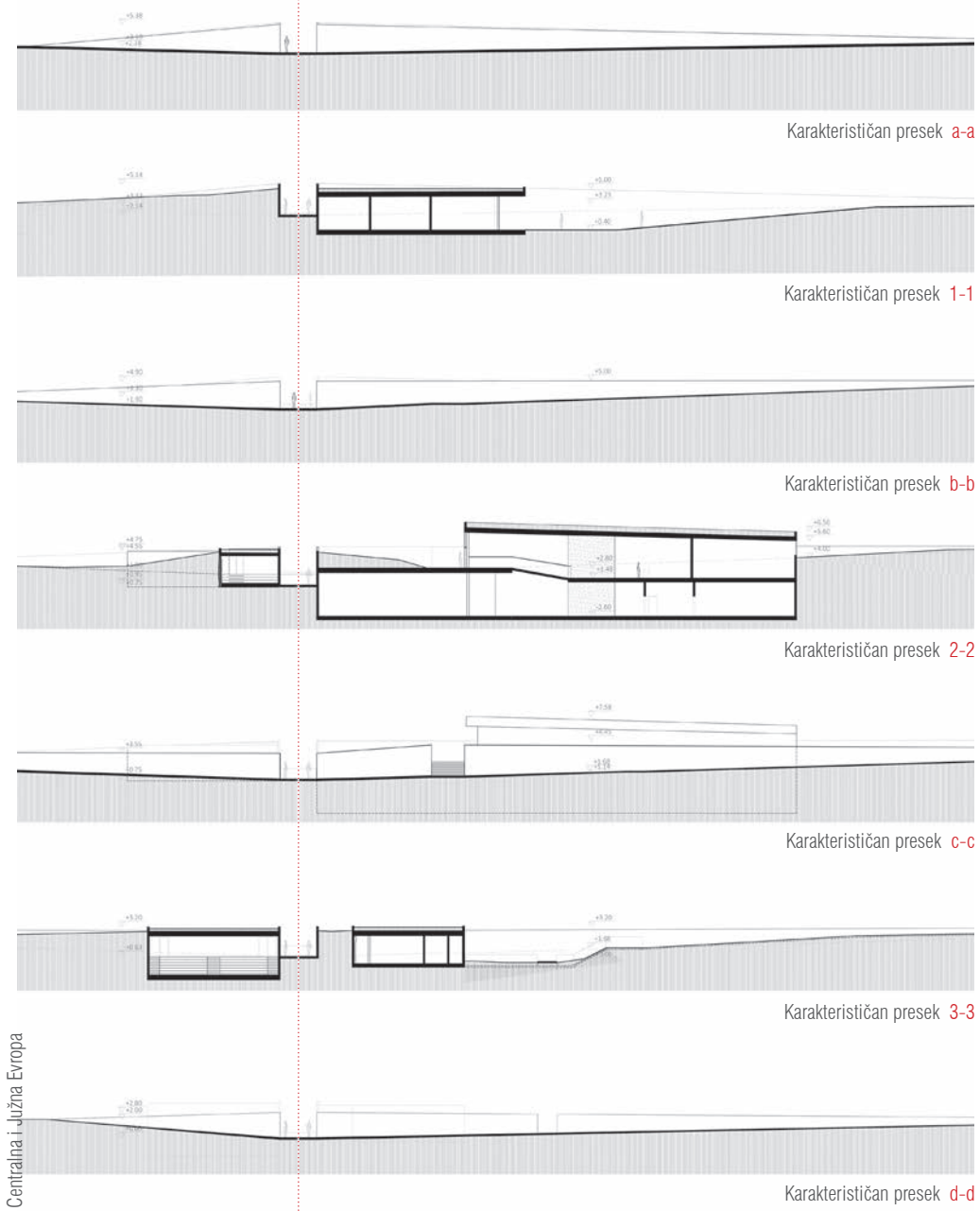
Karakterističan presek c-c

Karakterističan presek 3-3

Centralna i južna Evropa

Karakterističan presek a-a

Karakterističan presek 1-1

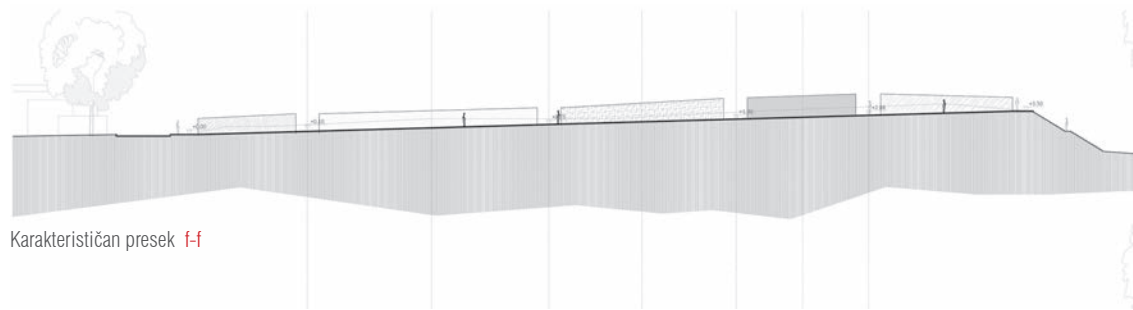
Karakterističan presek b-b

Karakterističan presek 2-2

Karakterističan presek c-c

Karakterističan presek 3-3

Karakterističan presek d-d

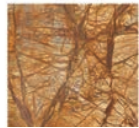

Karakterističan presek f-f

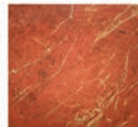
beli mermer

mermer toplih boja

mermer toplih boja

mahovina

mahovina

21

mleveni beli kamen

pesak

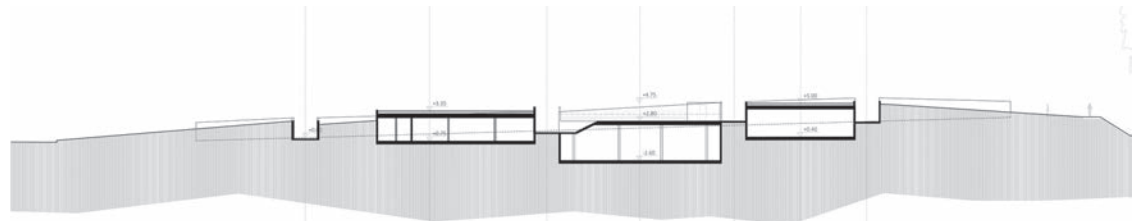
šljaka

šljunak

mahovina

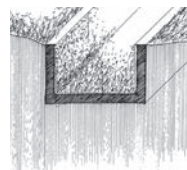
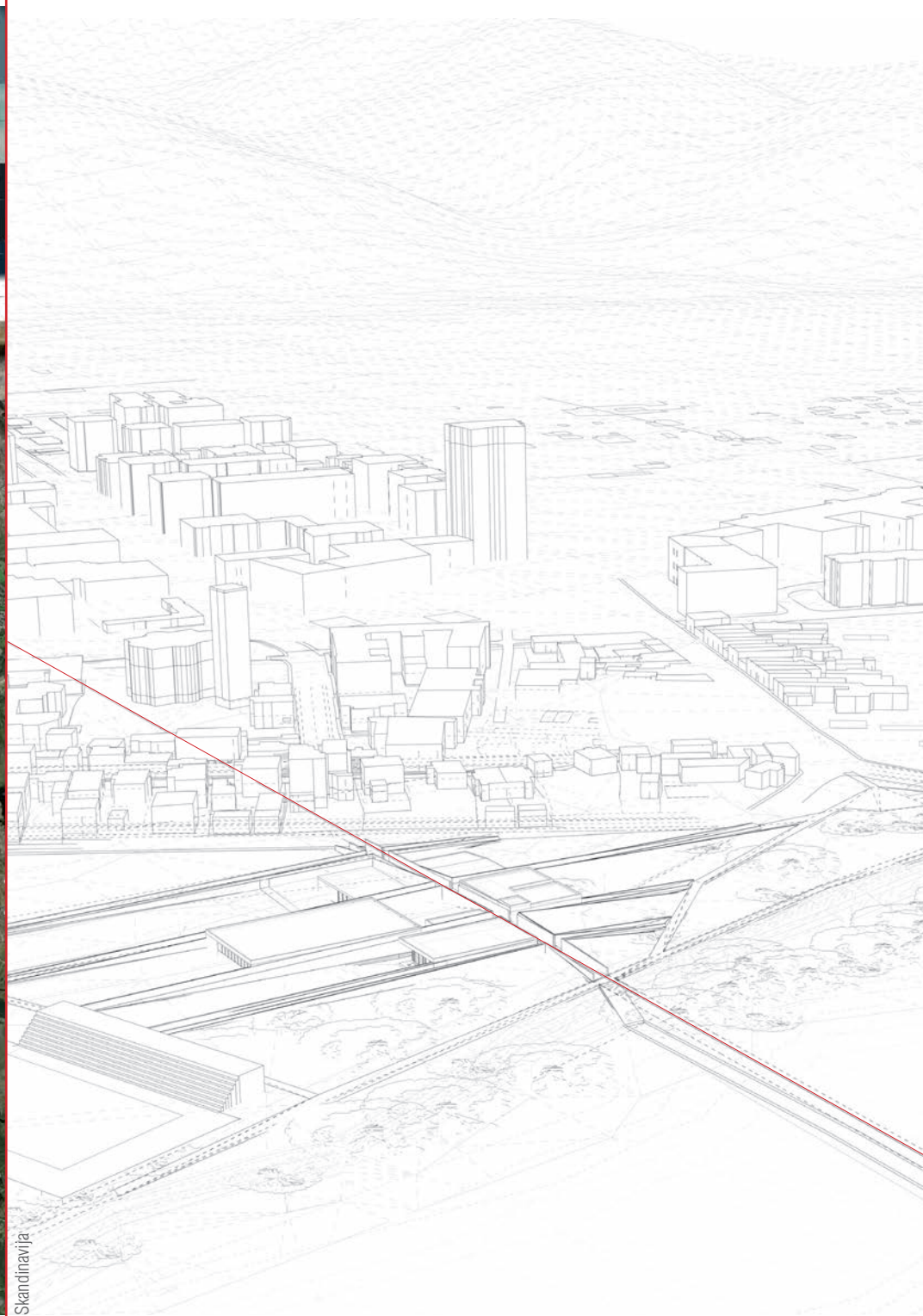
Karakterističan presek 4-4

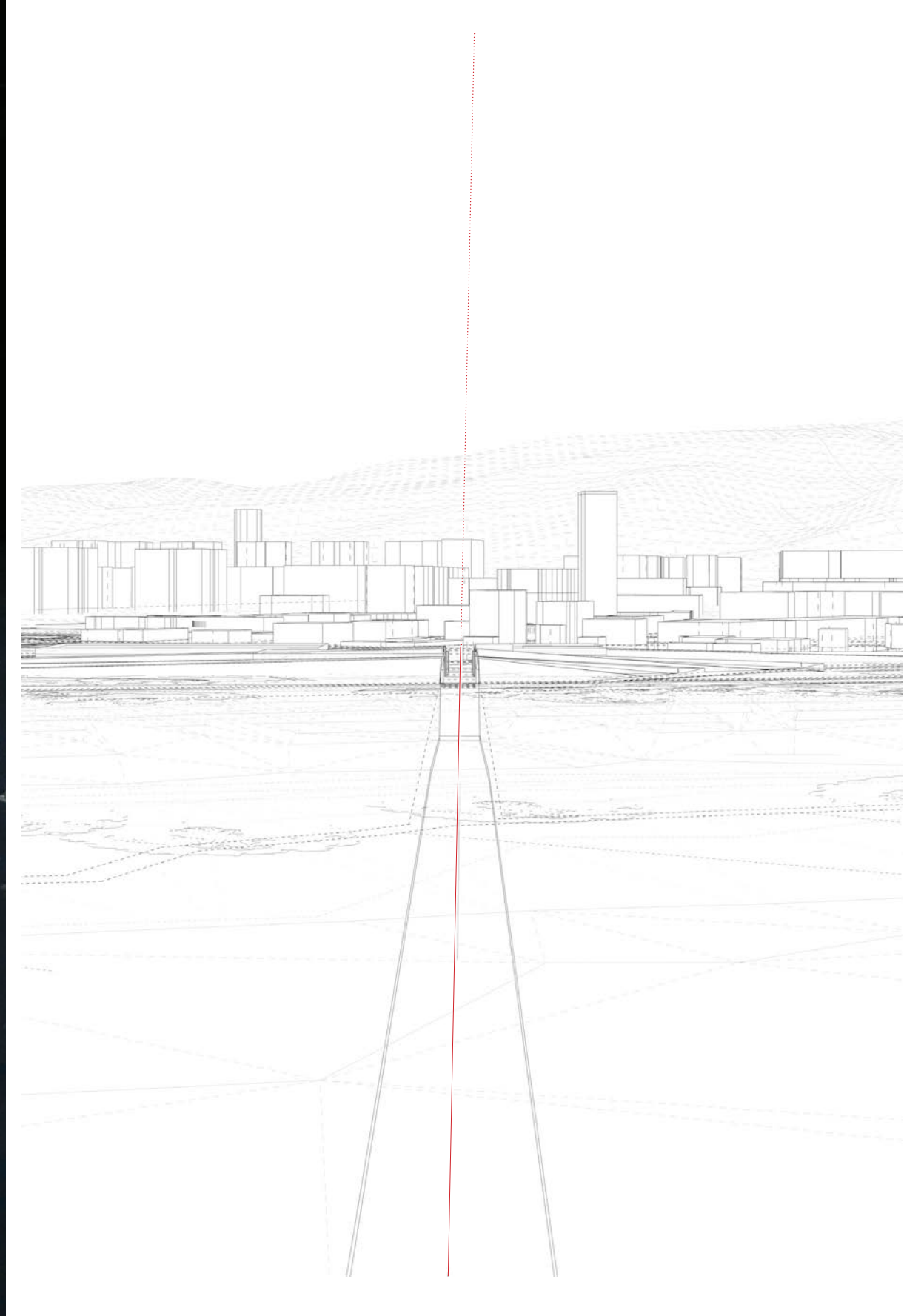

Karakterističan presek 5-5

Skandinavija

Ana Zabukovec

tema: PLUTANJE

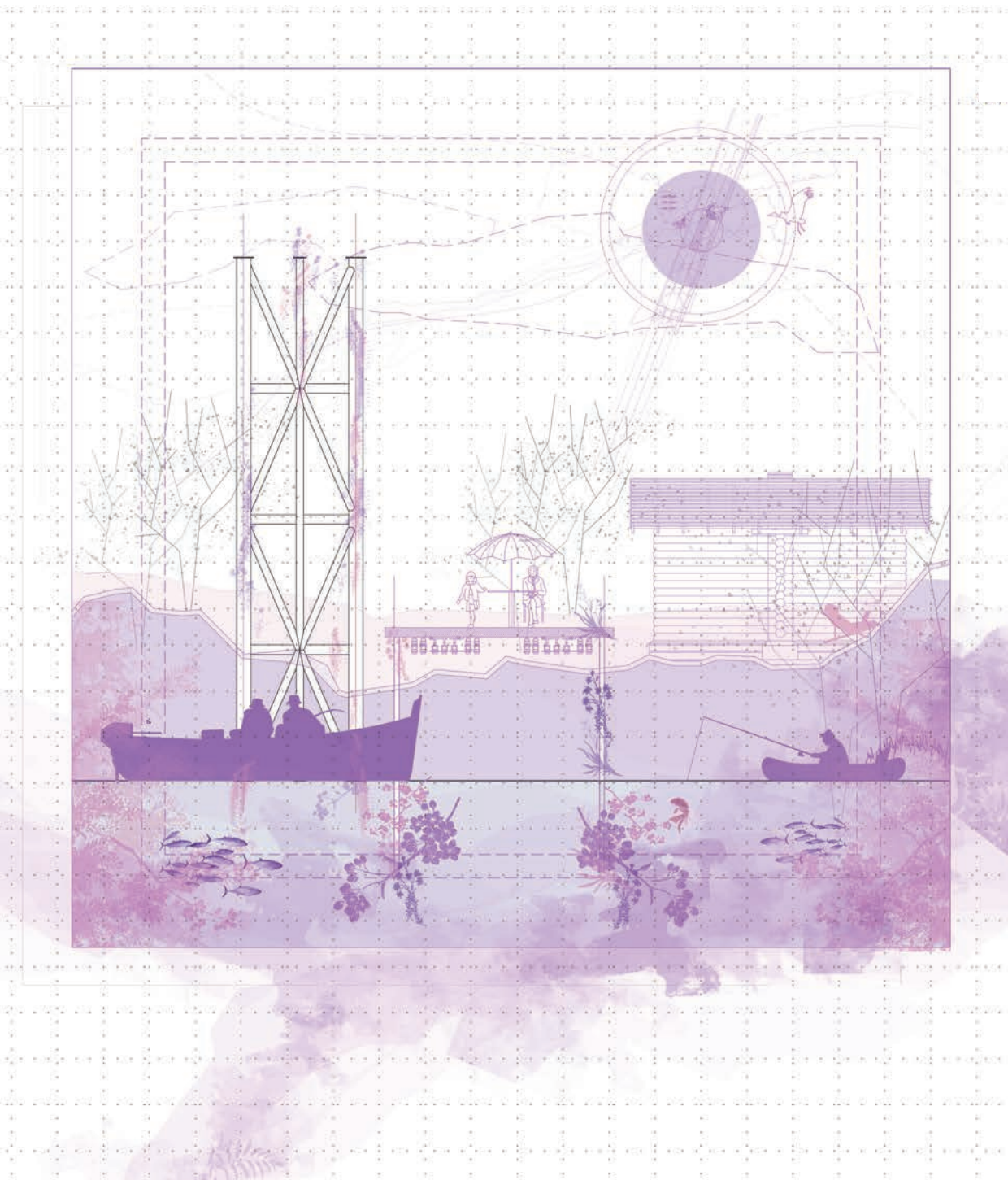
projekat: EKOLOŠKO RE KREATIVNI CENTAR

Koncept projekta leži u reviziji, istraživanju i artikulisanju odnosa između prirode i rekreativnih potreba ljudi. Izborom lokacije na obali Zapadne Morave u Trsteniku u prvi plan se stavlja pitanje kvalitetne životne sredine i aktivnog boravka na reci. Rečna bogatstva, savremene tehnologije i sveden arhitektonski izraz predstavljaju ključne motive u kreiranju prepoznatljivog i ekonomski opravdanog prostorno-programskog rešenja.

Ideja je da se formira veza između prirode i fizičkih struktura i uspostavi ravnoteža ovih distinktivnih elemenata pomoću prostora koji promovišu interakciju i edukaciju. Prvi nivo su prostori rekreativnog karaktera koji za cilj imaju da stvore jedinstvenu atmosferu koja odiše prirodnim elementima - efekat prirode u malom. Dominantni nivo predstavljaju interaktivni prostori čija je uloga da kroz inovativan i autentičan pristup omogući edukacija posetilaca, kao i da ih zainteresuje za primenu ekoloških praksi u svakodnevnom životu. Jedna od važnih odlika jeste sama fleksibilnost prostora, koja omogućava organizaciju širokog spektra aktivnosti. Integralni aspekt kroz koji se odvija komunikacija čine mali ekosistemi u vidu botaničkih bašti.

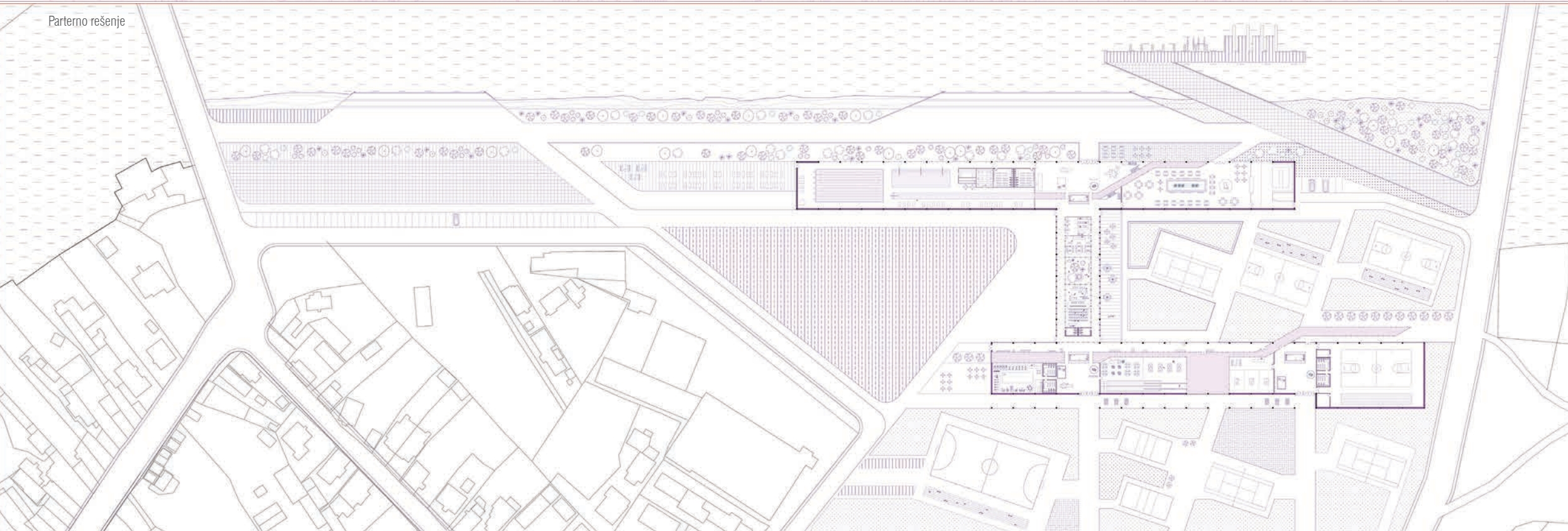
Pravilnim oblikom, svedenim izrazima i jednostavnošću objekat je projektovan tako da naleže na teren, a krov levitira nad njim, dok se kontakt sa rekam ostvaruje frontalno duž rečnog nasipa. I finalne i inicijalne tačke projekta su punktovi na vodi čija je funkcija izdvajanje uzoraka vode kao i prisutnost mikro sistema koji omogućavaju pročišćenje vode. Oni su, sa simboličkog aspekta, zdavo jezgro projekta transformacije centralne zone Trstenika.

komentar: Ovaj rad je u velikoj meri vizuelno sugestivni gest koji može inspirisati dalju arhitektonsku razradu ekološkog i edukativnog programa na ovoj lokaciji. Plutanje i sidrenje, uzorkovanje i testiranje, suptilna sprega zatvorenog i otvorenog prostora radi snažnije sinergije edukacije i (re)kreacije mogu biti vrednosno i tematsko opredeljenje u transformaciji sportsko-rekreativne zone u Trsteniku.

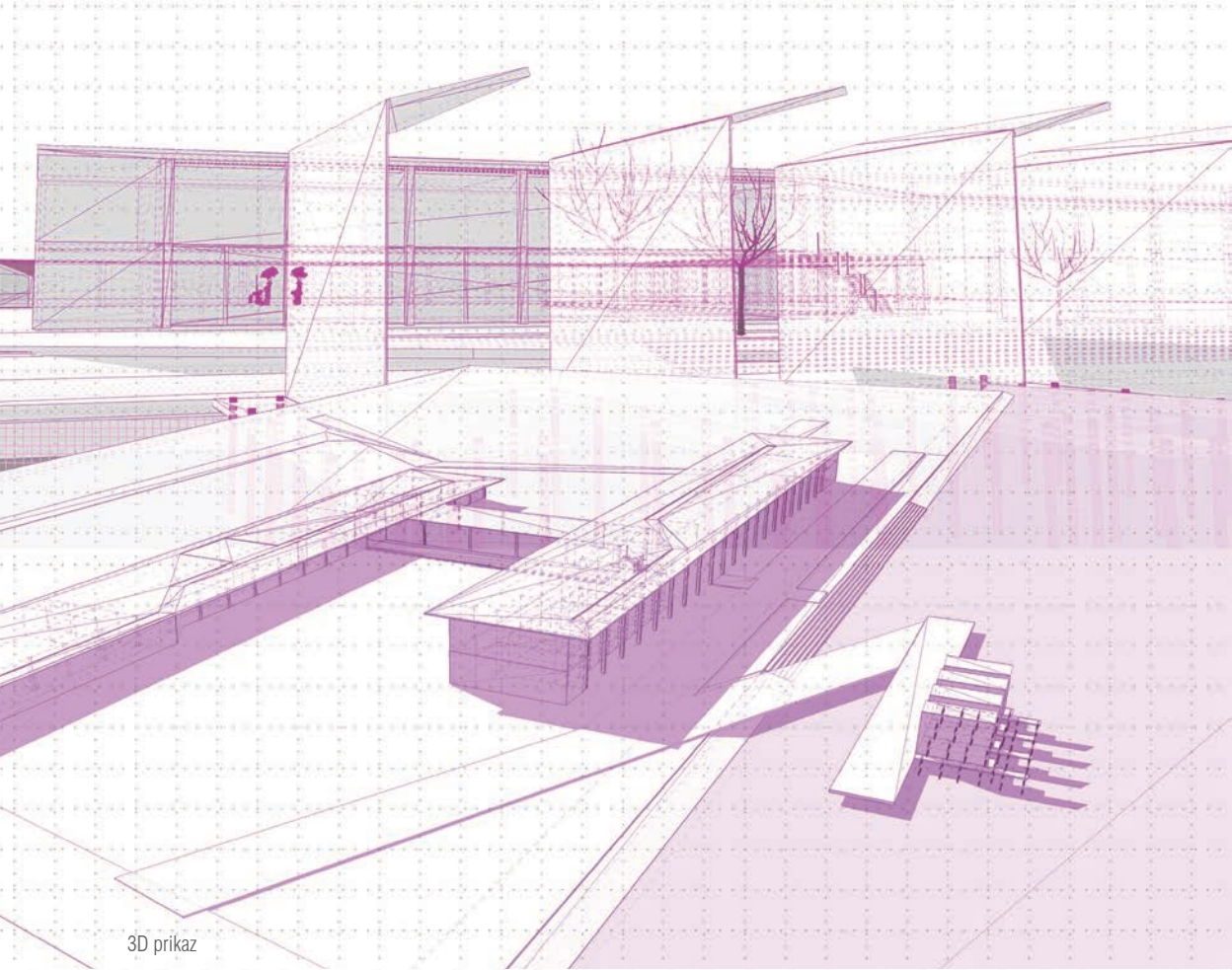

Situacija

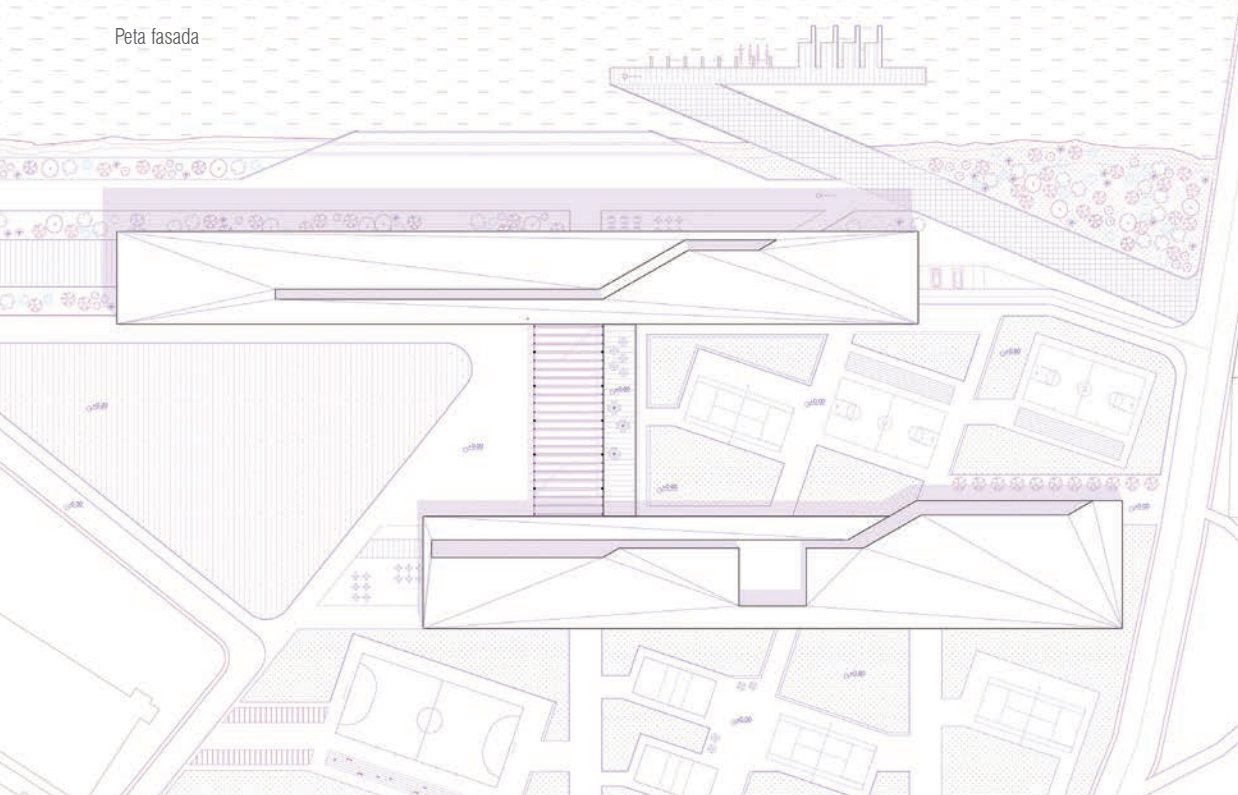

Parterno rešenje

3D prikaz

Peta fasada

Podužni presek

Osnova sprata

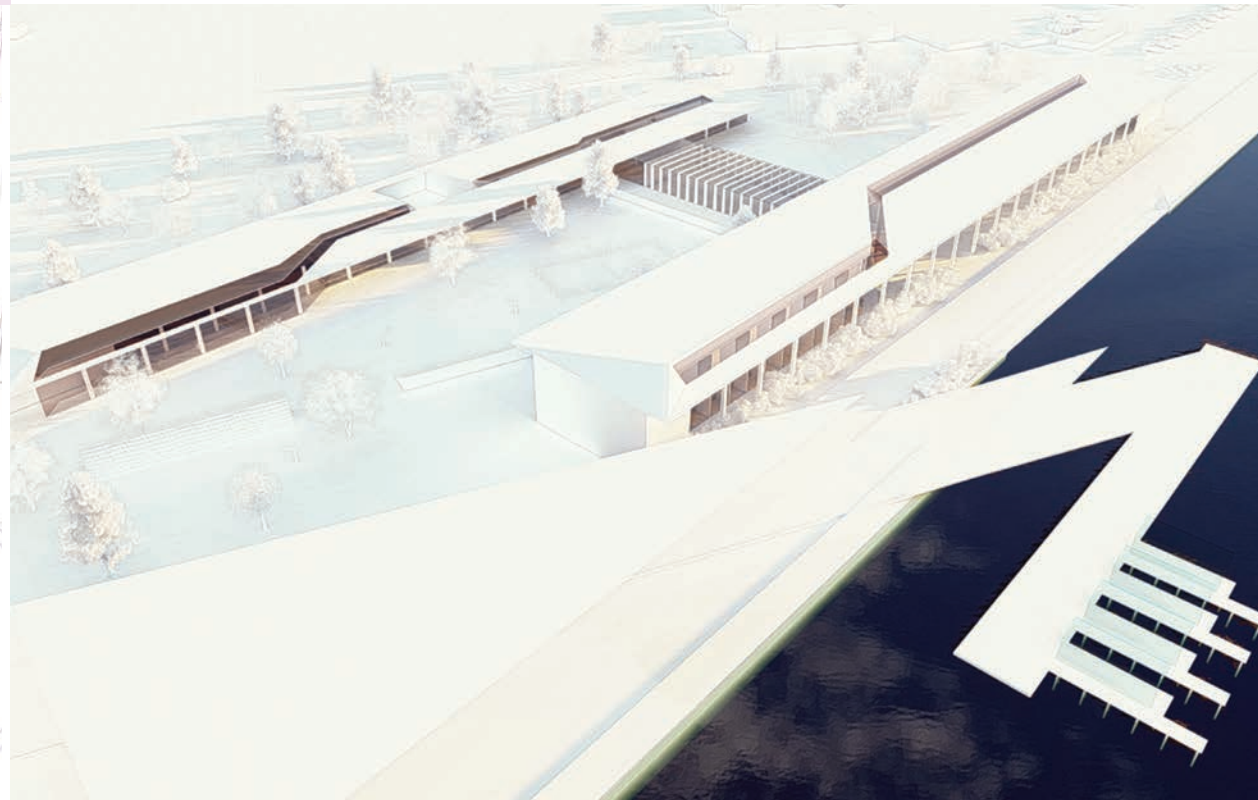
- 1 Bazeni
- 2 Saune
- 3 Masaže
- 4 Svlačionice

Osnova prizemlja

- 5 Lobi
- 6 Apartmani
- 7 Ostava
- 8 Restoran
- 9 Kuhinja

3D prikaz

Natalija Jagličić

tema: KUPALIŠTE

projekat: CENTAR REKREACIJE I RELAKSACIJE

Kako Zapadna Morava predstavlja prirodni element i resurs koji je veoma bitan za ceo grad, posebna pažnja u okviru projekta posvećena je upravo delu grada koji se nalazi uz reku, u blizini plaže na Moravi, u zoni sportskih terena i akva park. Lokacija je nepravilnog oblika uokvirena ulicama Živadina Apostolovića, Braće Jugovića, Sretena Adžića i gradskog bedema reke Zapadne Morave. Ovaj deo priobalja izabran je zbog potencijala za transformaciju centralne zone grada i afirmisanje kulture tela i zdravog života.

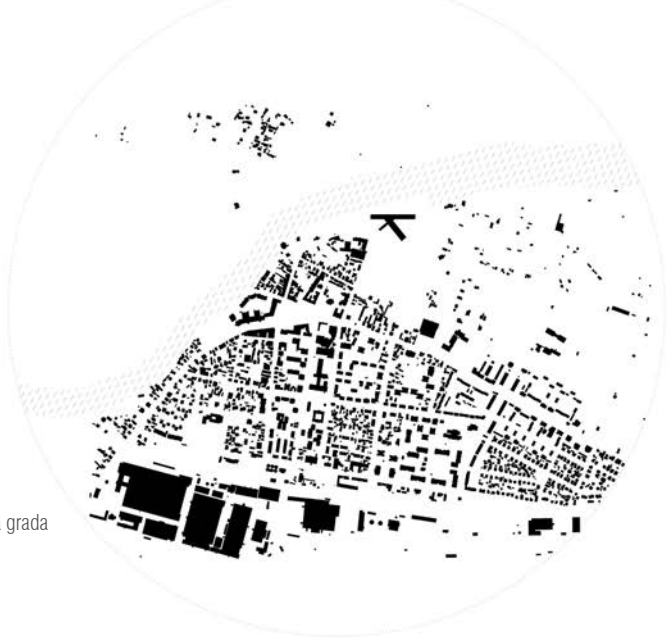
Kupalište ne čini samo skup bazena već i pejzaž plaže, atmosfera igre, graje, opuštanja i opuštene komunikacije. Teren je posebno oblikovan, sa plitkim vrtačama, ušuškanim u šipražje, objektom zaklonjen od nepoželjnih pogleda. Objekat svojom pravilnom i strogom formom predstavlja potporu novom slobodno zatalasanom terenu.

Sadržaji su organizovani tako da se aktivno koriste i otvoreni i natkriveni i ukopani i zatvoreni delovi kompleksa, promenljivom dinamikom tokom cele godine. U okviru kompleksa organizovani su spa-sadržaji, otvorena kupališta, zatvoren bazen, prostori za edukaciju i ugostiteljstvo. Objekat je organizovan u tri trakta koji se orijentišu ka tri ambijentalne celine - prema reci, prema centru grada i prema plodnim poljima na periferiji. Prožimanje prirode i tehnologije je tema arhitektonske razrade projekta.

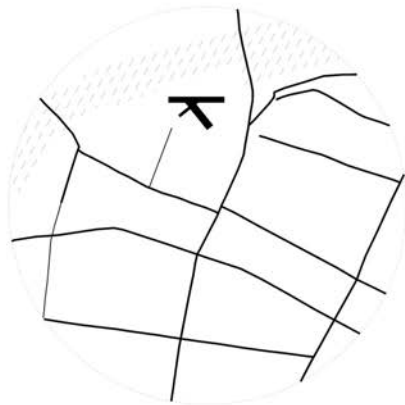
komentar: Trsteničani znaju gde je plaža na njihovoj reci. U ovom projektu nije se reka izlila, nego se plaža „prelila” preko nasipa, ušla je u grad i nametnula svoju prirodu gradskom centru. Kupalište je jedan oblik javnog prostora koji je značajan za vitalnost grada i njegovih stanovnika, pa zato tema kupališta shvaćena kao spoj prirode i kulture, a ne kao sistem bazena ima veliki potencijal za transformaciju gradskog života i centra Trstenika.

Fizička struktura grada

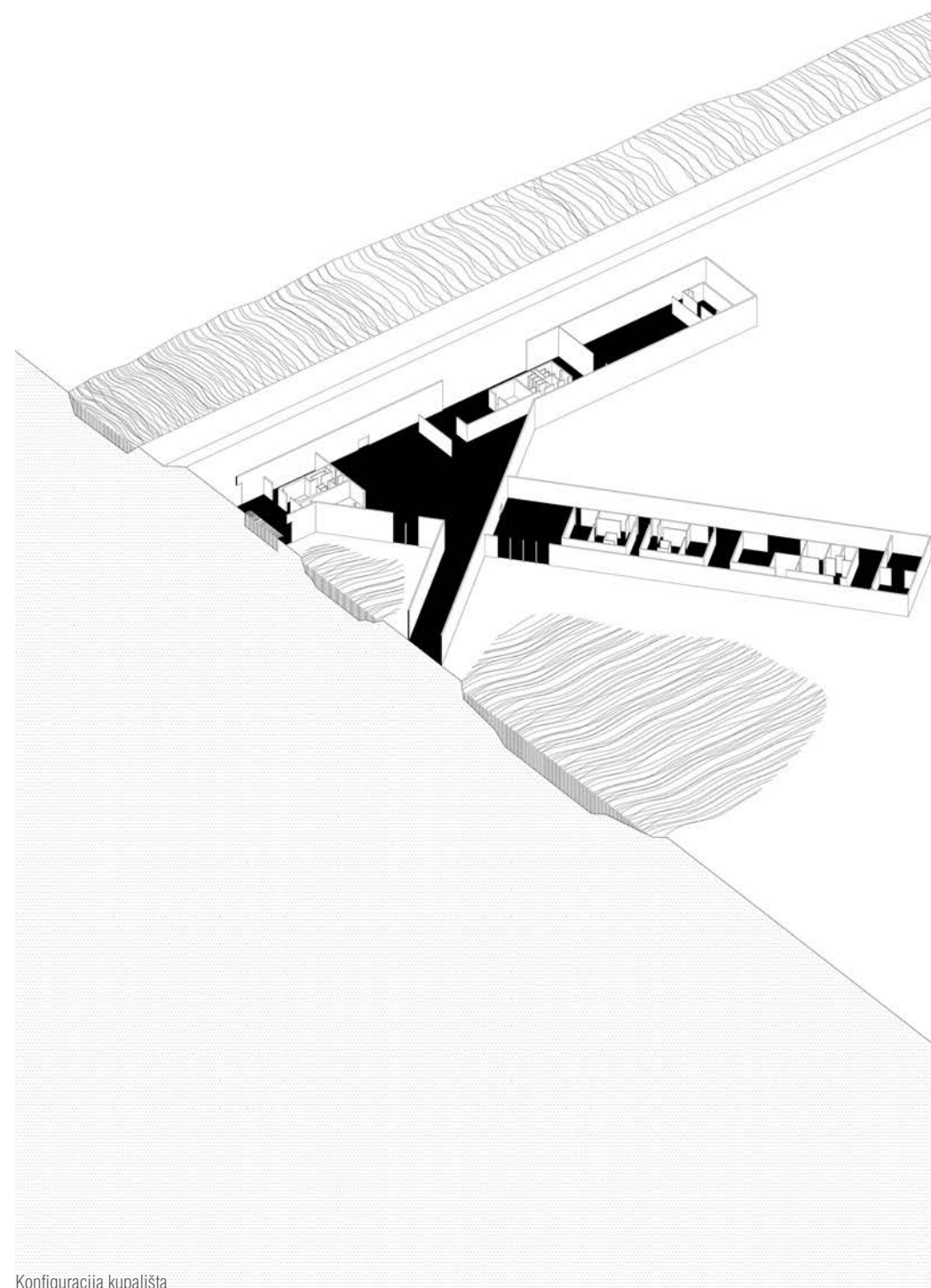
Pristupi lokaciji

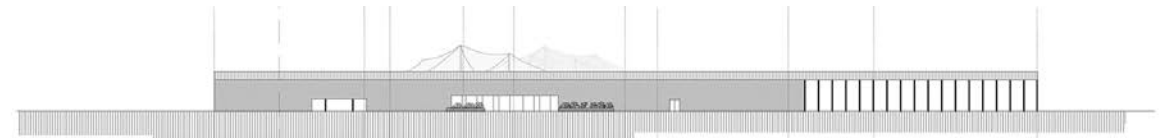

Kontakt sa rekom

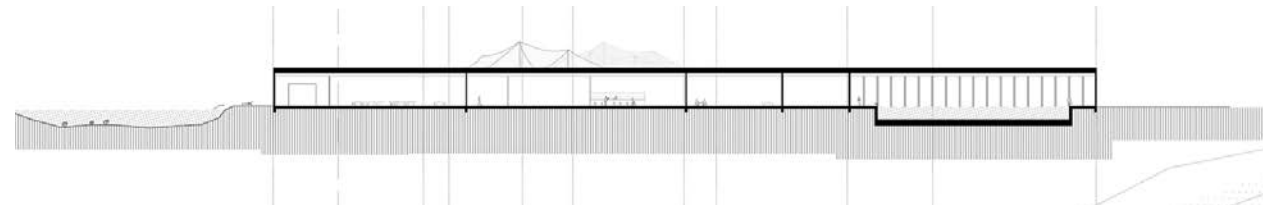

Konfiguracija kupališta

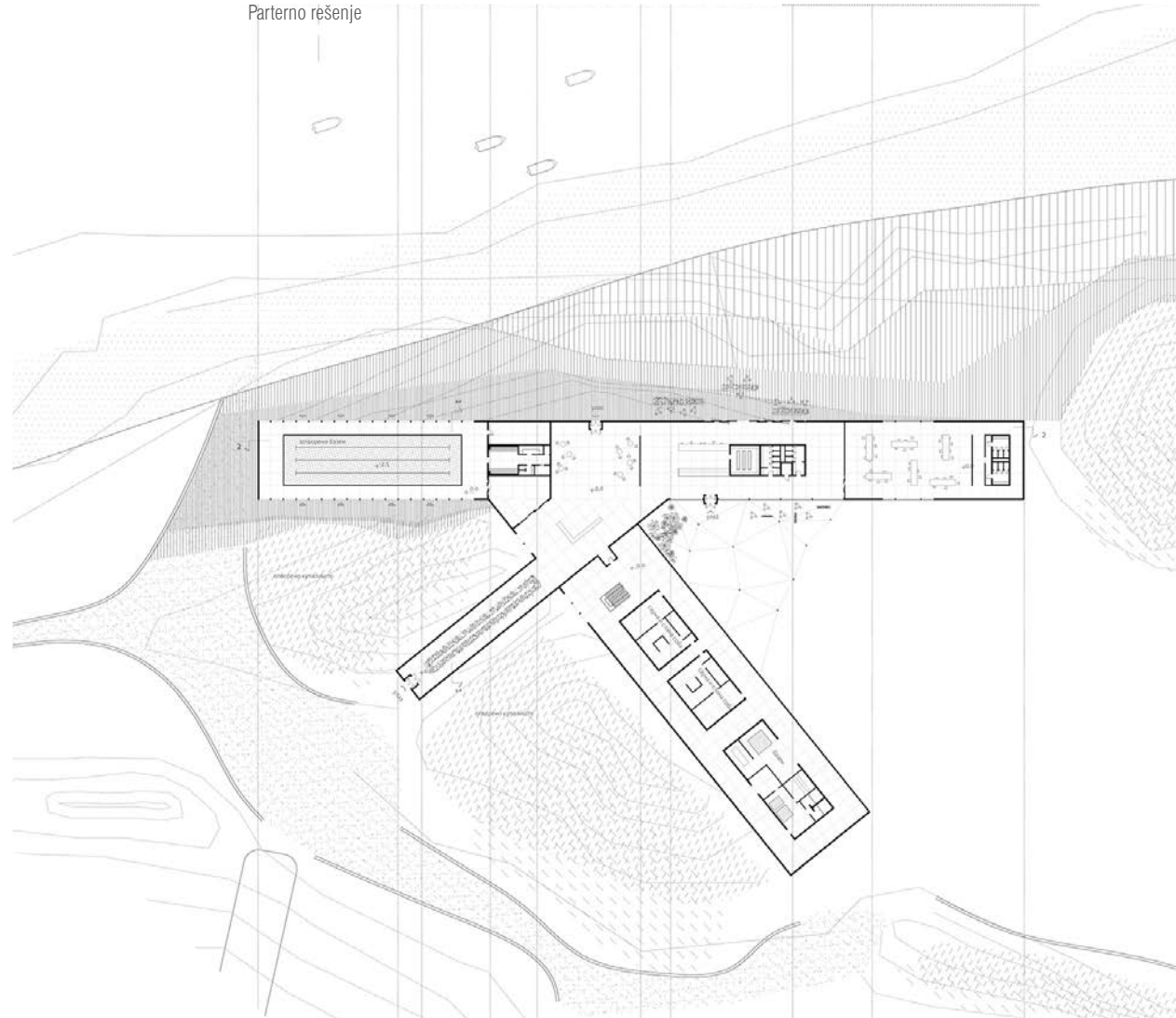

Fasada prema reci

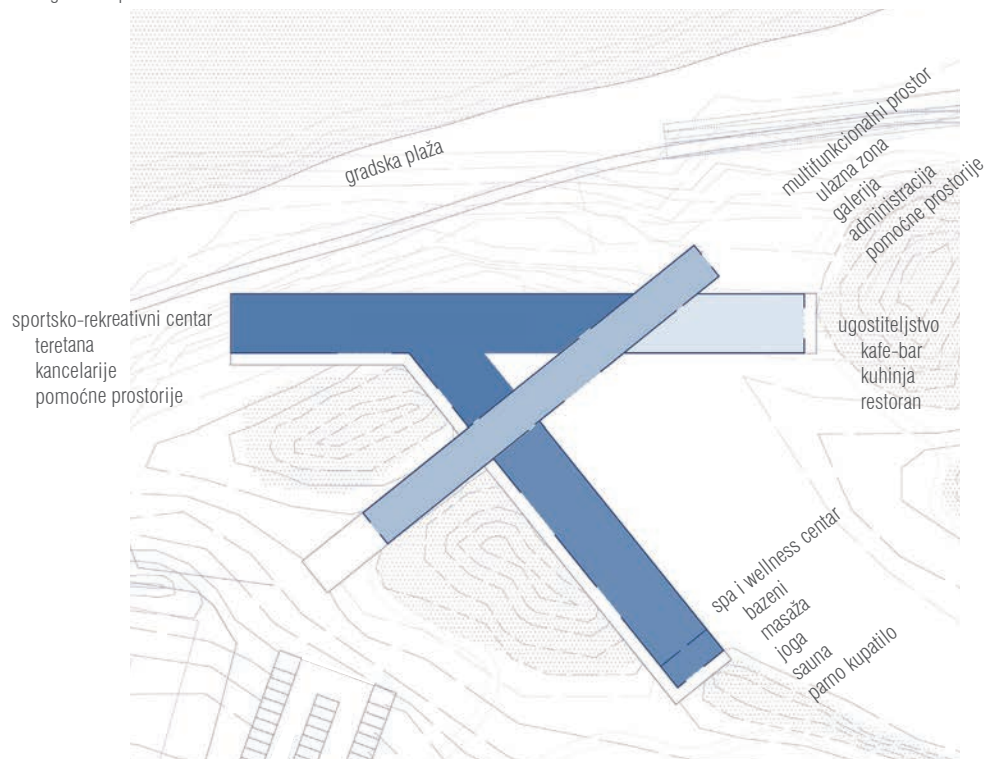
Podužni presek (2-2)

Parterno rešenje

Generisanje novih putanja

Programska postavka

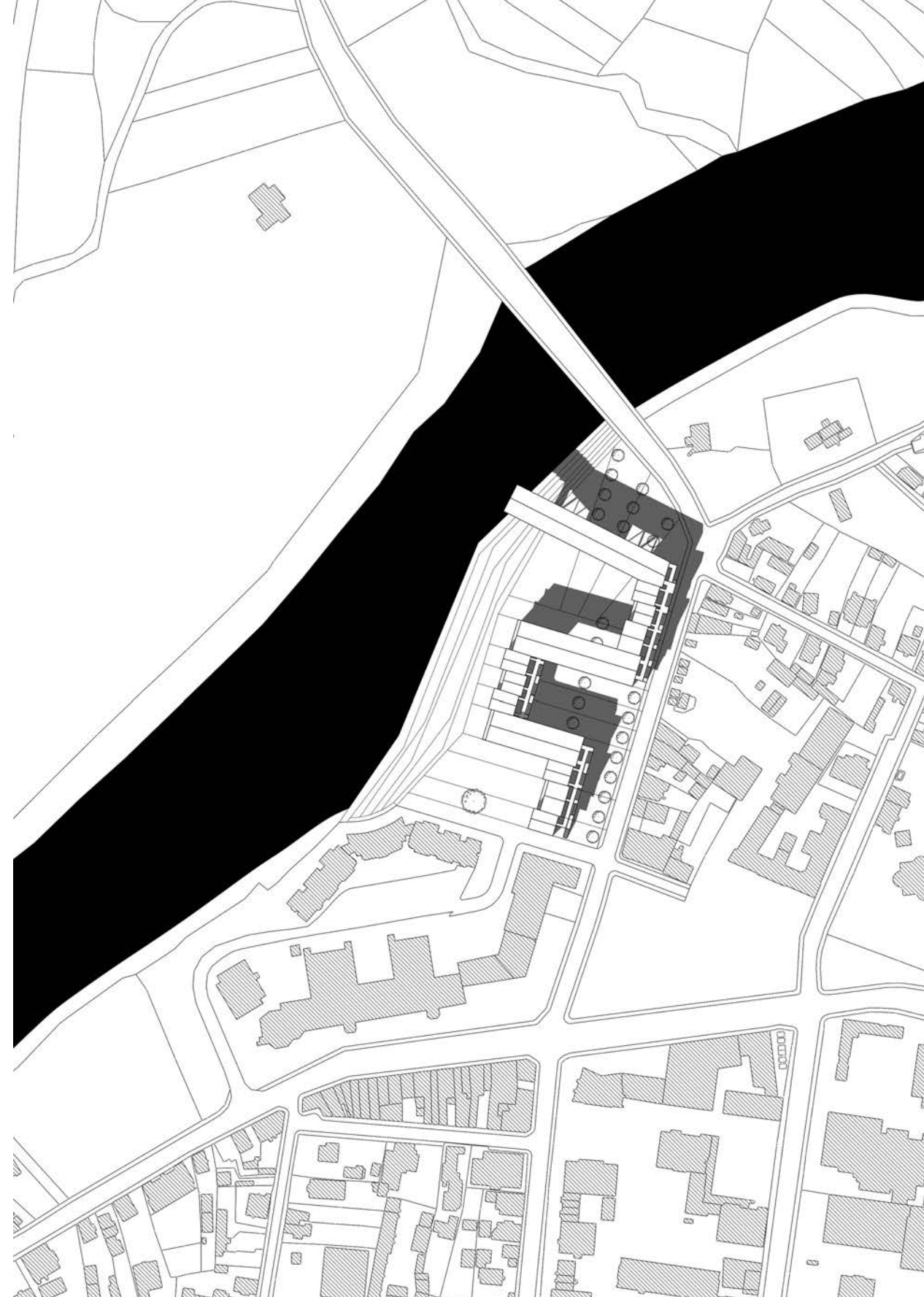
Marija Miljević

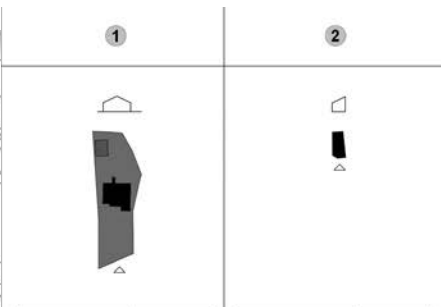
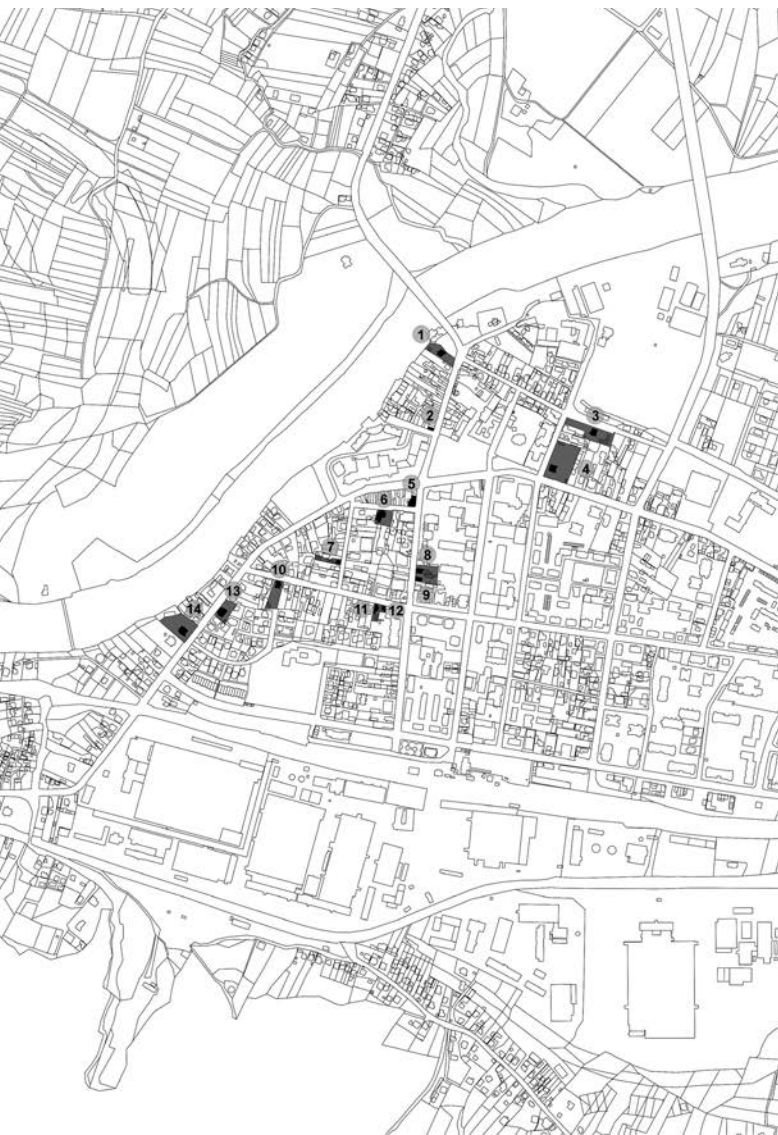
tema: MEANDAR

projekat: STAMBENO-POSLOVNI KOMPLEKS

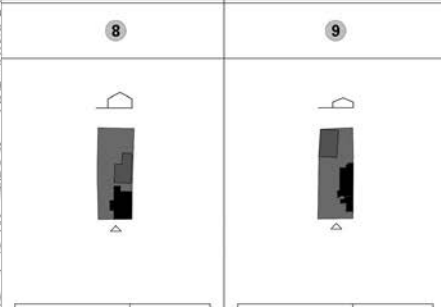
Meandar stambeno-poslovnog kompleksa na obali Zapadne Morave je forma koja omogućava prožimanje dva tipa javnih prostora - onih koji su u orijentisani ka reci i onih koji su orijentisani ka gradu. Fizički sklop oblika meandra je galerijskog tipa, organizovan u tri smaknuta segmenta koja su poprečno povezana krovnom etažom. Segmenti su modularno usklađeni i predstavljaju slobodnu i savremenu interpretaciju starog uličnog fronta sa kućama u nizu. Modularnost je izvedena iz tipologije kuća i dimenzionalne analize izgrađenosti parcela značajnih ambijentalnih celina u Trsteniku. Uz usaglašavanje sa prostornom organizacijom novih stambenih jedinica usvojen je modul i matrica kompozicionog rešenja predmetnog gradskog bloka, između trga Knjeginje Milice i Starog mosta. Galerijski sklop podrazumeva jedan trakt stambenih jedinica kojima se pristupa sa galerije. Za fasadu prema gradu karakteristična je čelična konstrukcija galerije sa jednokrakim stepenicama koja u prvi plan stavlja komunikaciju i kretanje korisnika sadržaja ove strukture dok su privatni prostori i kontakti skriveni u pozadini. Na suprotnoj strani, prema reci fasada objekta se u jednom segmentu frontalno približava reci, a u dva segmenta od nje udaljava. Time se oslobađaju i uokviruju platoi čime se stvara vredan javni prostor i definiše njegov arhitektonski okvir. Platoi su javni, sadržaji u prizemlju objekta delom izlaze u javni prostor i aktiviraju ga. Strma obala je kaskadirana, denivelisana na način da obezbedi vizuelni kontakt sa rekam i prijatan boravak na obali. Obala ovako dobija urbani karakter, a gradski blok fizionomiju savremene strukture primerene malom gradu.

komentar: Gde počinje a gde završava meandar? Polazna tačka meandra je na mestu ukrštanja dve značajne linije - regulacije gradskog trga i regulacije nove strukture prema reci. Na mestu ukrštanja je pozicija za novu dominantu u centru - za Mariju to je velika krošnja koja pravi debeli hlad. Regulacija Ulice braće Jugovića definiše kraj meandra koji gleda u Stari most i izdiže se iznad reke, tu je najatraktivniji sadržaj za mlade, kreativne i poslovne ljude - *working hub* koji je u ovom radu zastupan kao jedna od mogućih poluga razvoja grada.

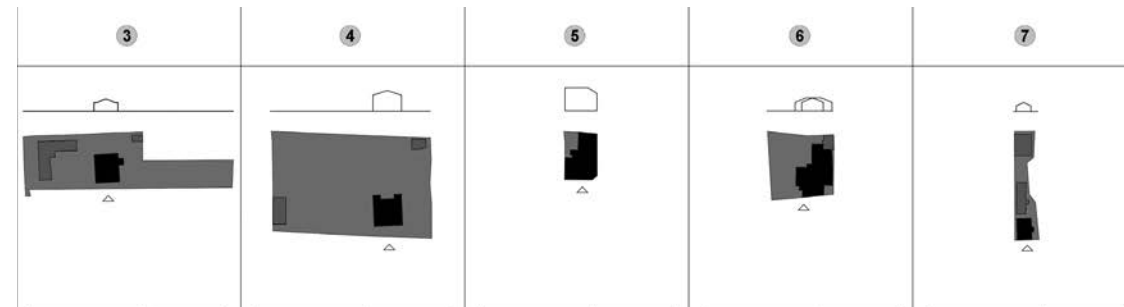

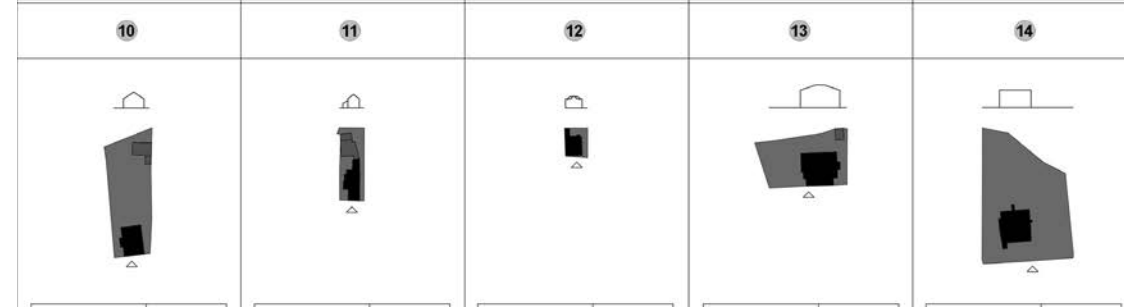
širina parcele (m)	19.55	širina parcele (m)	5.85
širina objekta (m)	12.25	širina objekta (m)	5.85

širina parcele (m)	16.10	širina parcele (m)	15.60
širina objekta (m)	10.75	širina objekta (m)	9.15

širina parcele (m)	93.65	širina parcele (m)	71.35	širina parcele (m)	14.25	širina parcele (m)	19.35	širina parcele (m)	10.90
širina objekta (m)	10.65	širina objekta (m)	12.70	širina objekta (m)	14.25	širina objekta (m)	16.40	širina objekta (m)	6.50

širina parcele (m)	15.90	širina parcele (m)	10.85	širina parcele (m)	9.80	širina parcele (m)	34.45	širina parcele (m)	40.60
širina objekta (m)	9.20	širina objekta (m)	7.30	širina objekta (m)	7.40	širina objekta (m)	17.60	širina objekta (m)	14.10

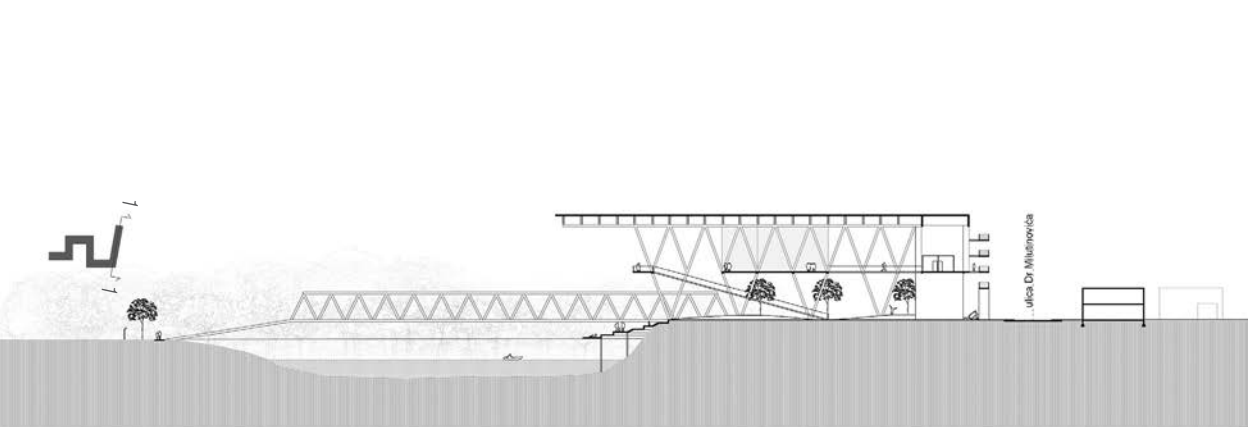
porodične kuće u starom jezgru grada: položaj kuće na parceli i dimenzionalne karakteristike parcela

Front prema reci

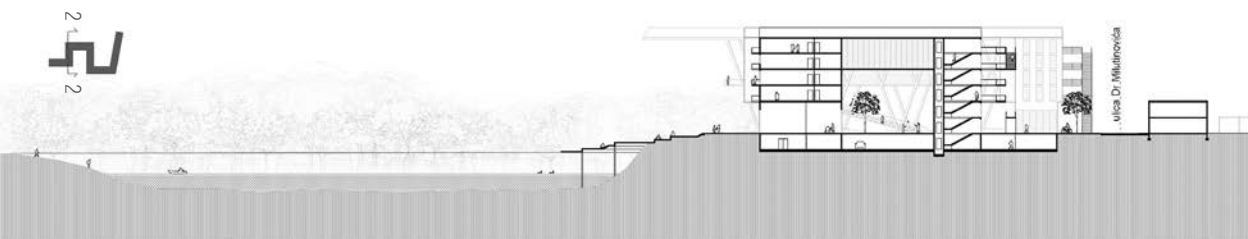

projekat: Colonia Americana - lokacija: Guadalajara, Meksiko, godina: 2014
autor: Alvaro Margarena arquitecto

galerijski sklop, motiv stepenica

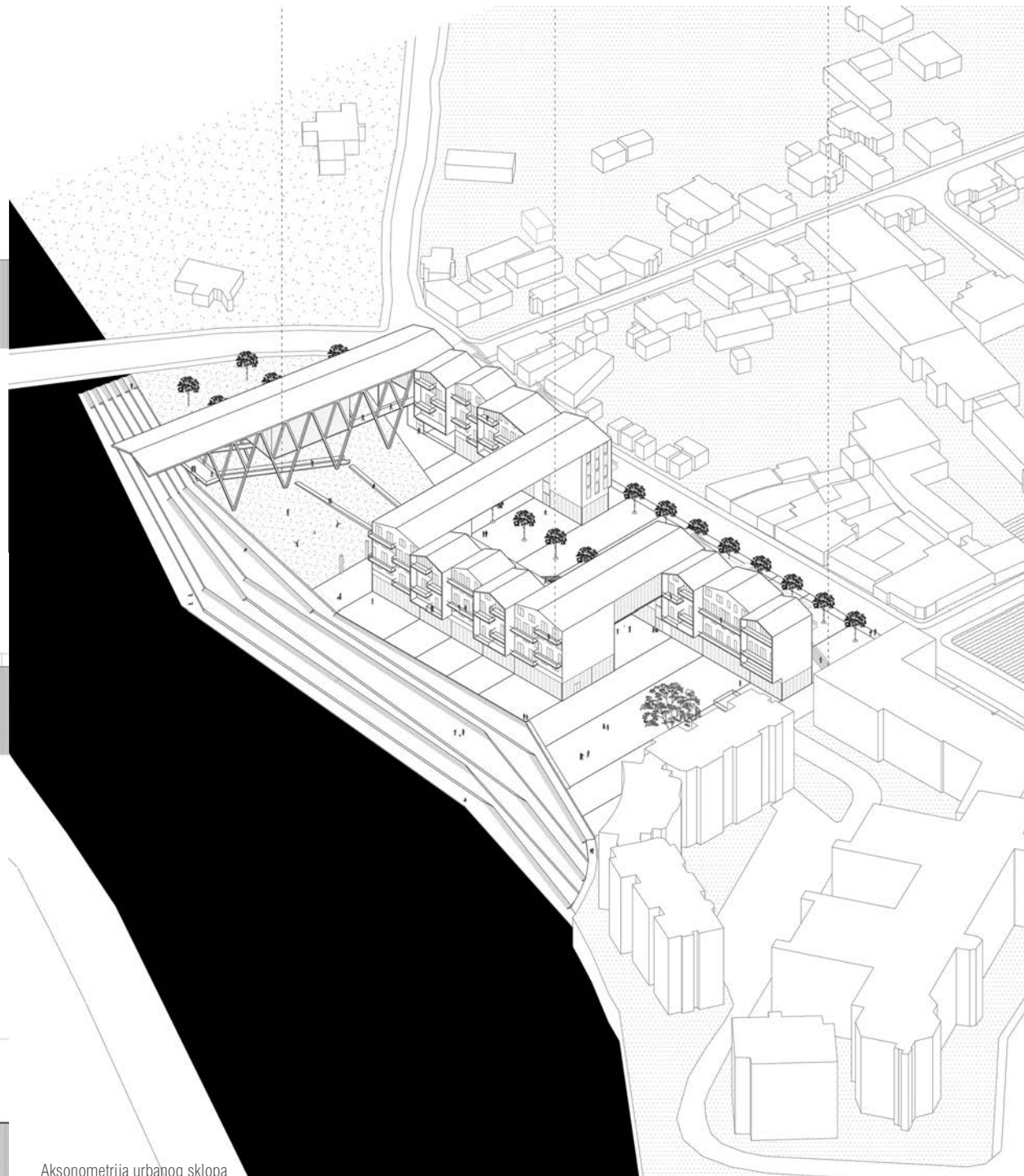
presek 1-1

presek 2-2

presek 3-3

Aksonometrija urbanog sklopa

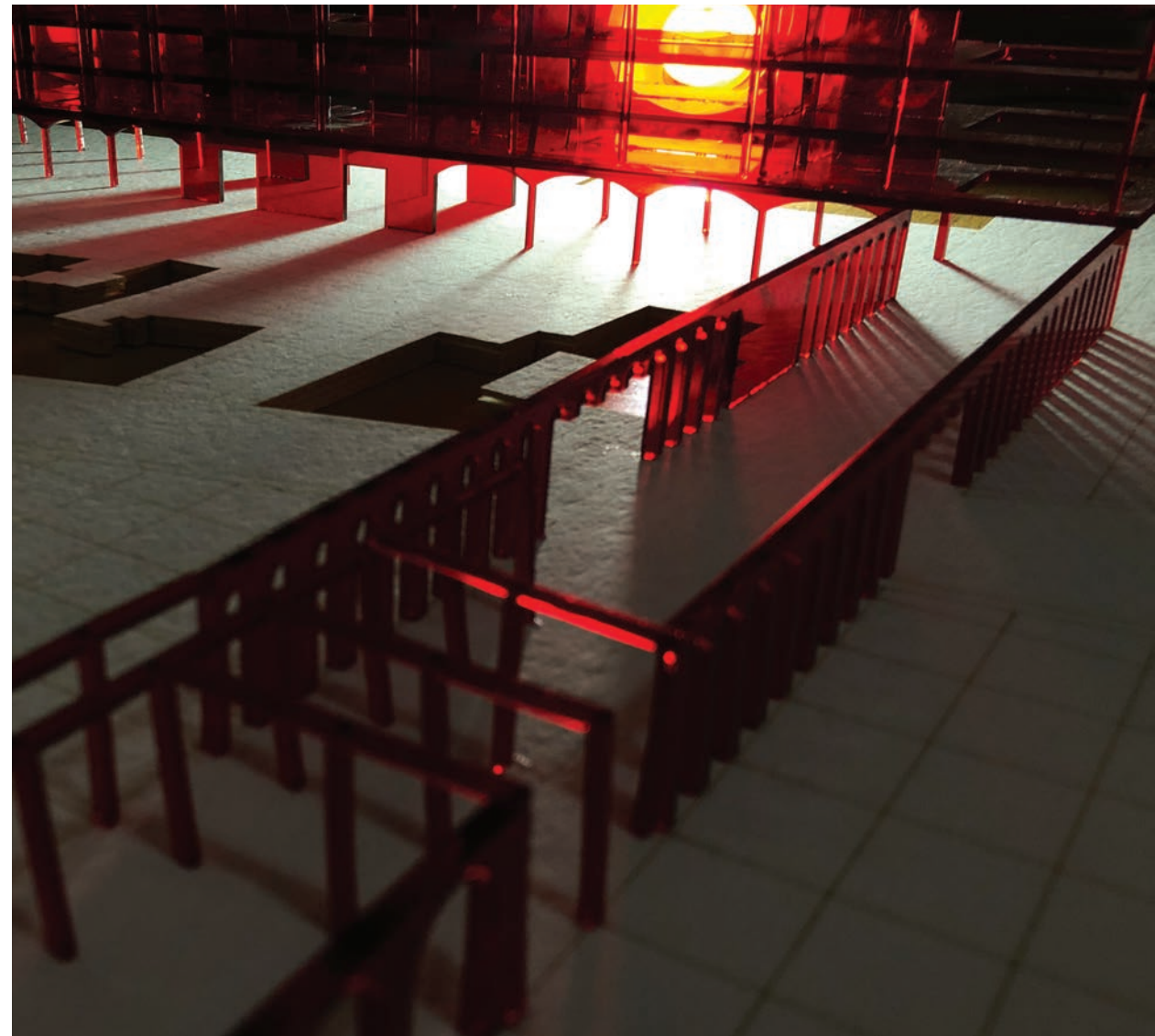
Maša Bogunović

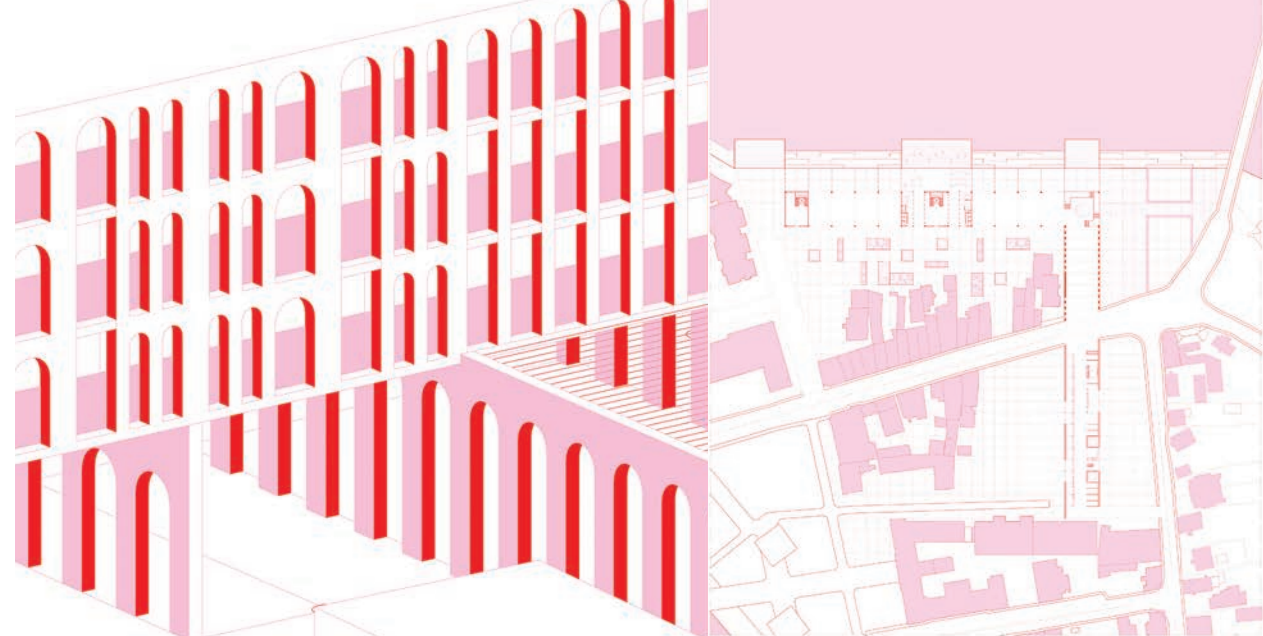
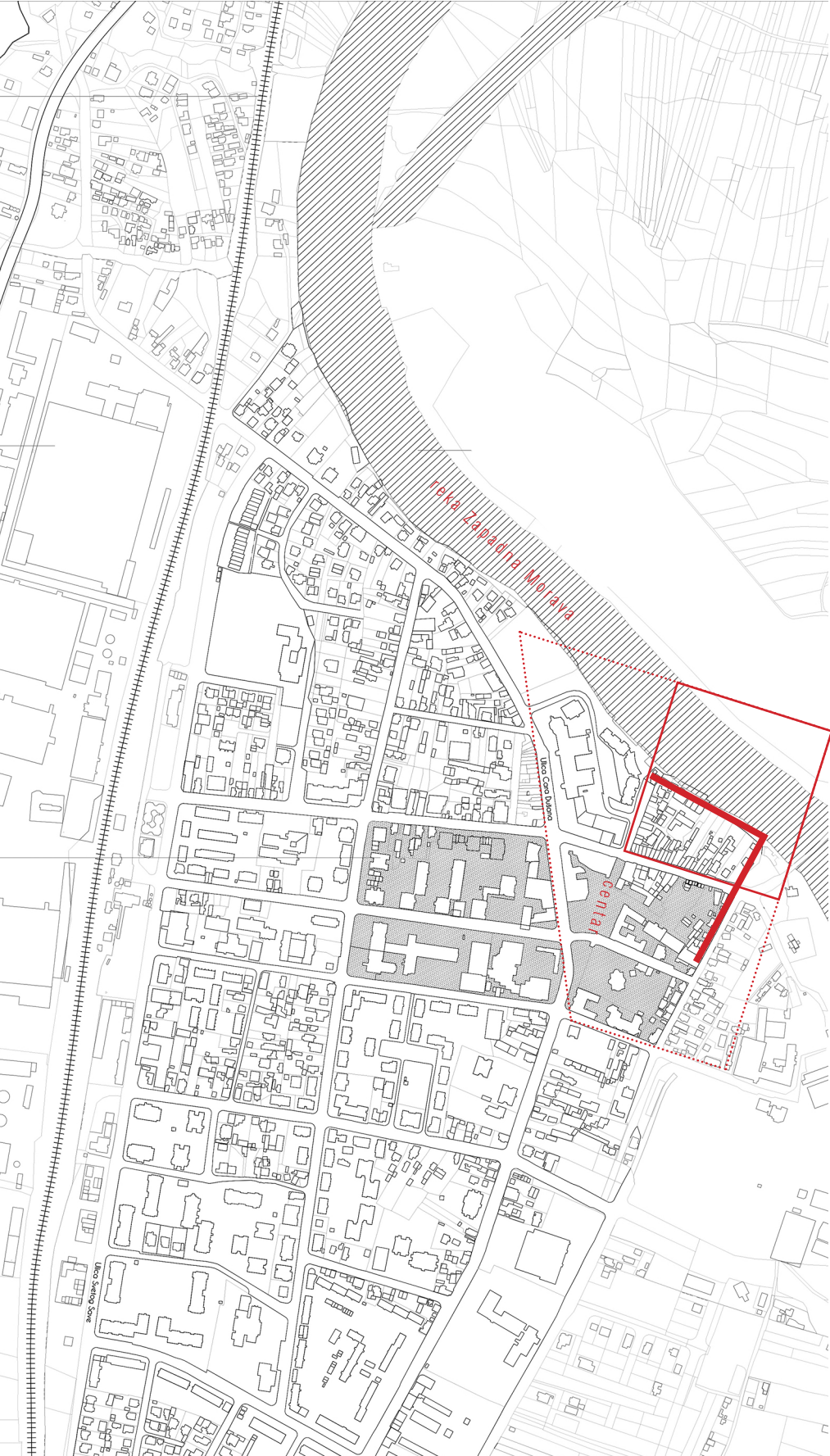
tema:VRT^{NI}GRAD

projekat: STANOVANJE U VRTU

Nova struktura na obali uokviruje centar grada na način na koji su srednjovekovna utvrđenja razdvajala grad i prirodu. Urbani sklop sastoji se iz dva upravna kraka na čijem ukrštanju nije kula, već zeleni atrijum. Pravilnom, svedenom i monumentalnom postavkom stvoren je porozni bedem koji sa jedne strane uokviruje, štiti i naglašava ulaz u centar grada a sa druge strane pušta grad da izađe na reku. Element luka prisutan na arhitektonskim objektima kako sakralne, profane tradicionalne tako i građanske arhitekture u Trsteniku upotrebljen je kao element prepoznatljivosti novog gradskog bloka. Multipliciranjem luka postignut je efekat monumentalnosti i naglašen reprezentativni značaj nove strukture na reci. Nedostatak zelenila u centru grada podstaklo je razmišljanje o adekvatnim ambijentima i načinima uvođenja prirode u gradski blok. Vrt je izabran kao motiv i sadržaj iz dva razloga. Prvi razlog je asocijacija na Vrtni grad i Hovardovu ideju miroljubivog puta ka novom društvu kroz reformu stanovanja, a drugi razlog je što u vrtu kuća/palata ravnopravno učestvuje u formiranju atmosfere izdvojenosti, izolovanosti, posebnosti. Zato su i vrt i objekat višeporodičnog stanovanja ravnopravni segmenti projektovanog urbanog sklopa. Vrt povezuje administrativni deo centra sa obalom reke i istovremeno predstavlja najraskošniji prilaz stambenom objektu. Front prema reci zauzima objekat višeporodičnog stanovanja, ali celom dužinom, u prizemlju pristup reci ostaje otvoren, prohodan i dostupan svima. Stambene jedinice su orijentisane i prema reci i prema gradu dok je unutrašnjost bloka oslobođena za umetnost baštovanstva i kooperativna susedstva.

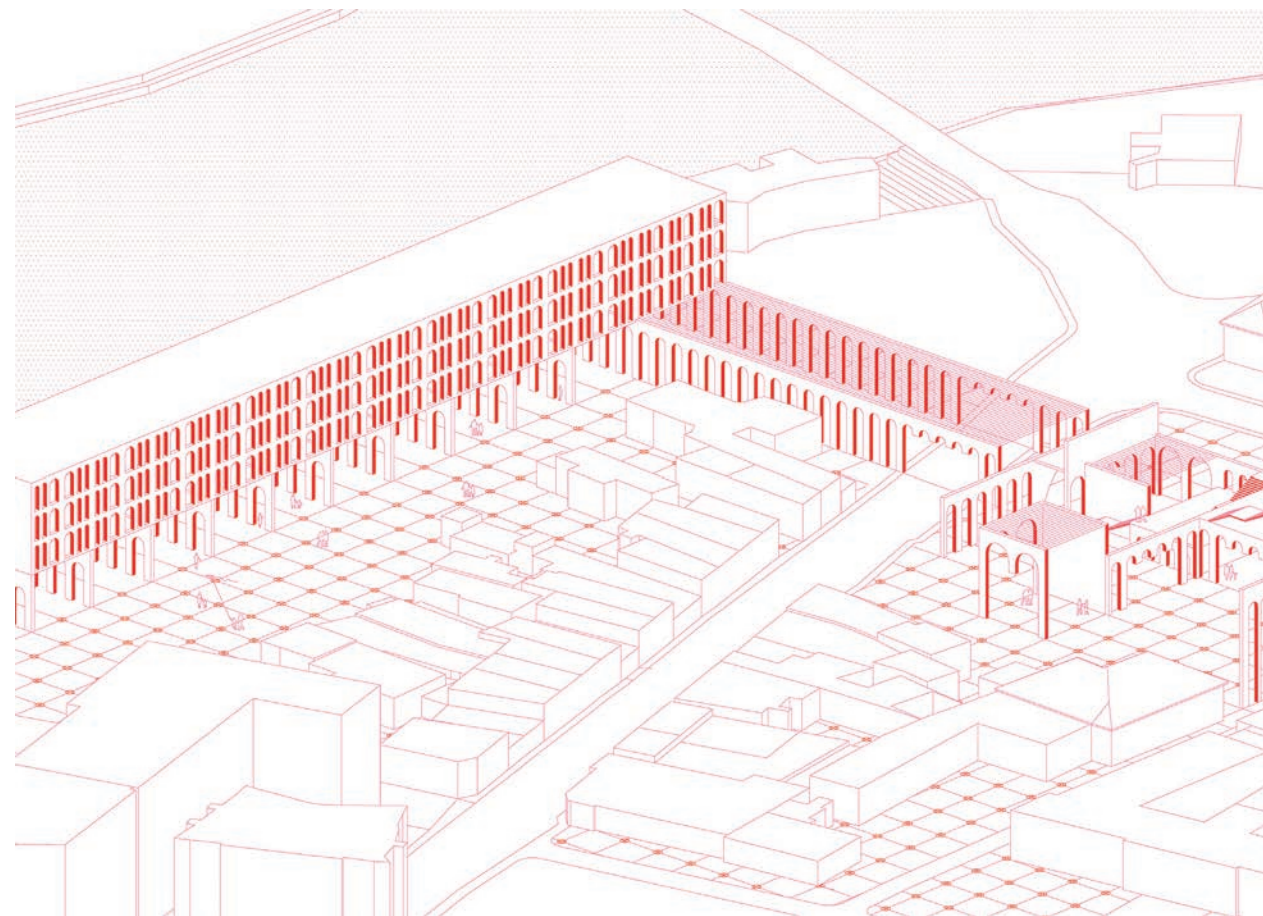
komentar: U kompozicionom smislu postignuta je uobličenosť dela centralne zone u delu prema reci. Značajan potencijal ove urbanističke postavke je u njenoj fleksibilnosti, različitim režimima upotrebe i održavanja otvorenog prostora i arhitektonske interpretacije motiva vrta i stanovanja u vrtu koji mogu biti inspiracija, izazov i obaveza konkretizacije ove ideje.

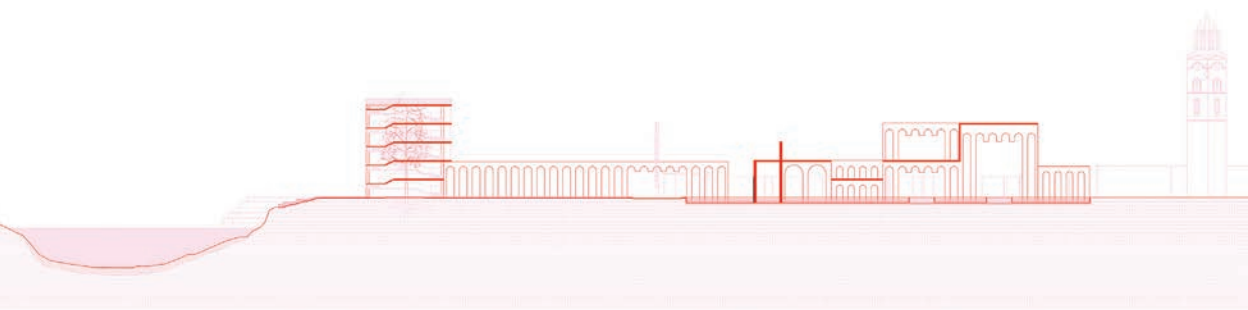

motiv arkada

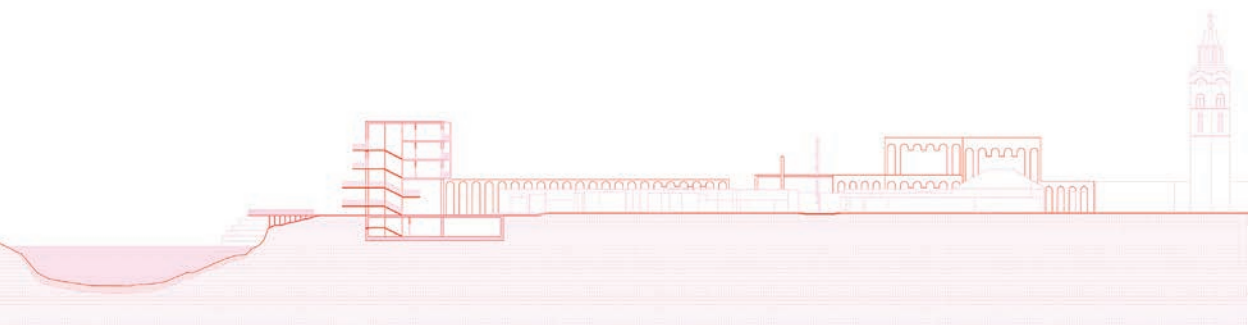
integracija administrativnog centra i obale

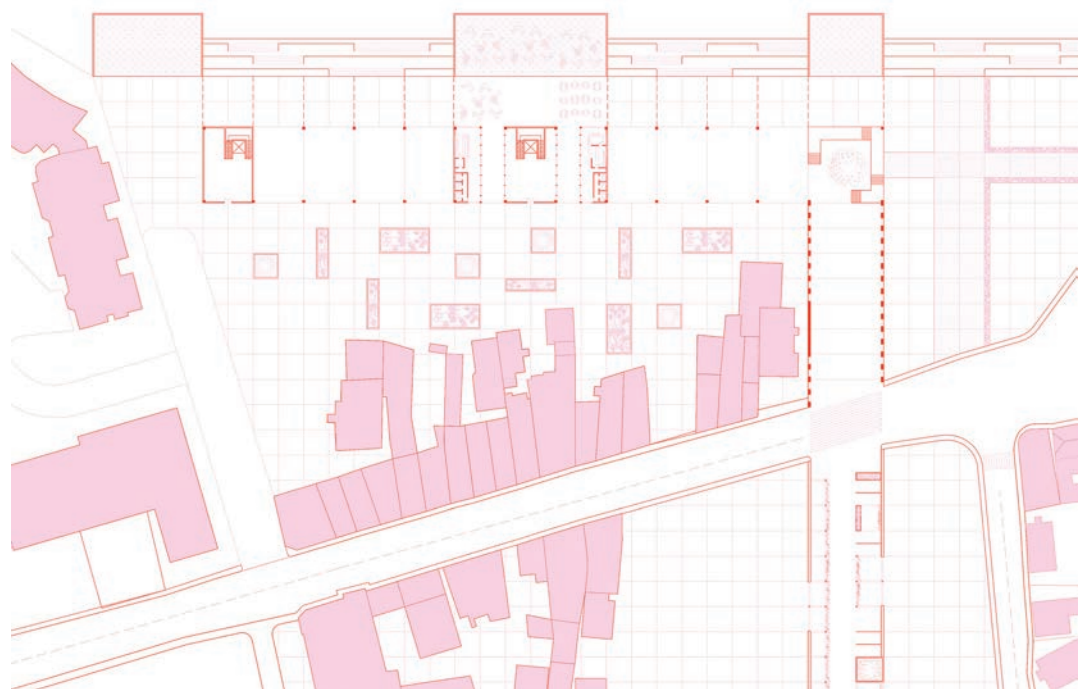
urbani sklop: utvrđenje na ulasku u grad

Karakterističan presek kroz vrt

Karakterističan presek kroz stambeni sklop

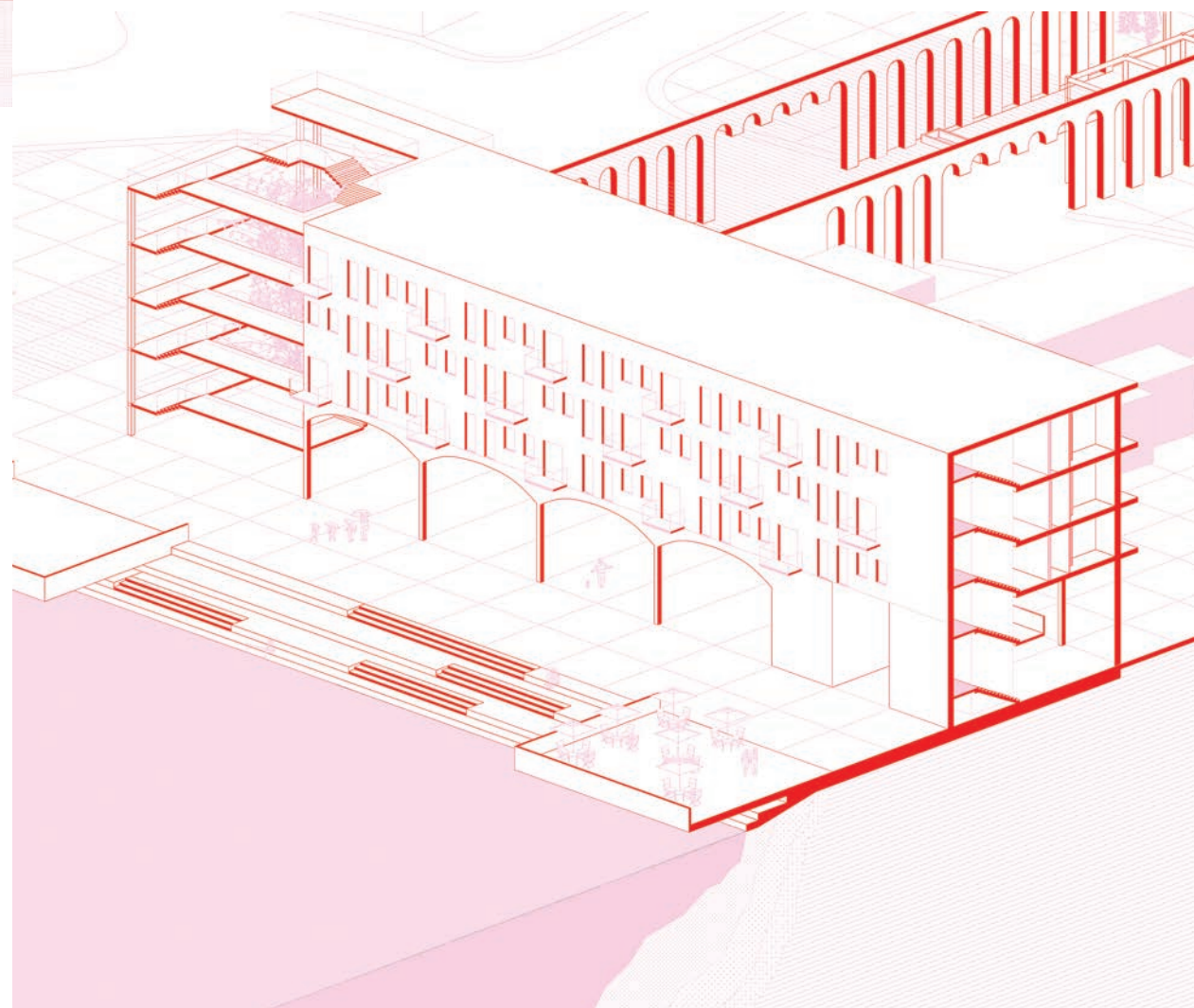

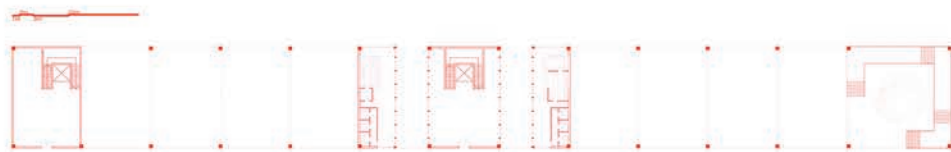
Parterno rešenje

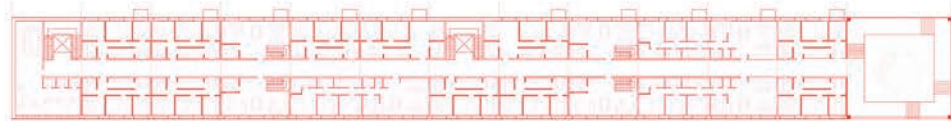
Elementi prepoznatljivosti

Aksonometrijski prikaz sklopa: fragment

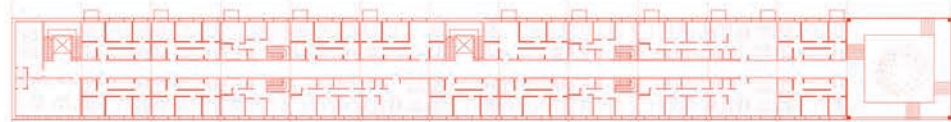

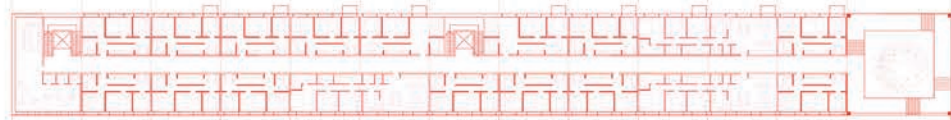
Osнова prizemlja

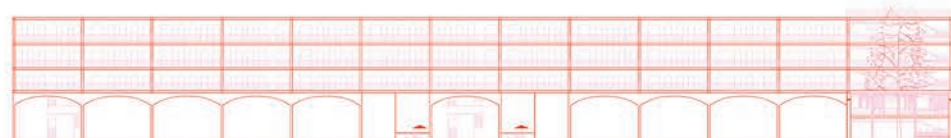
Osнова prvog sprata

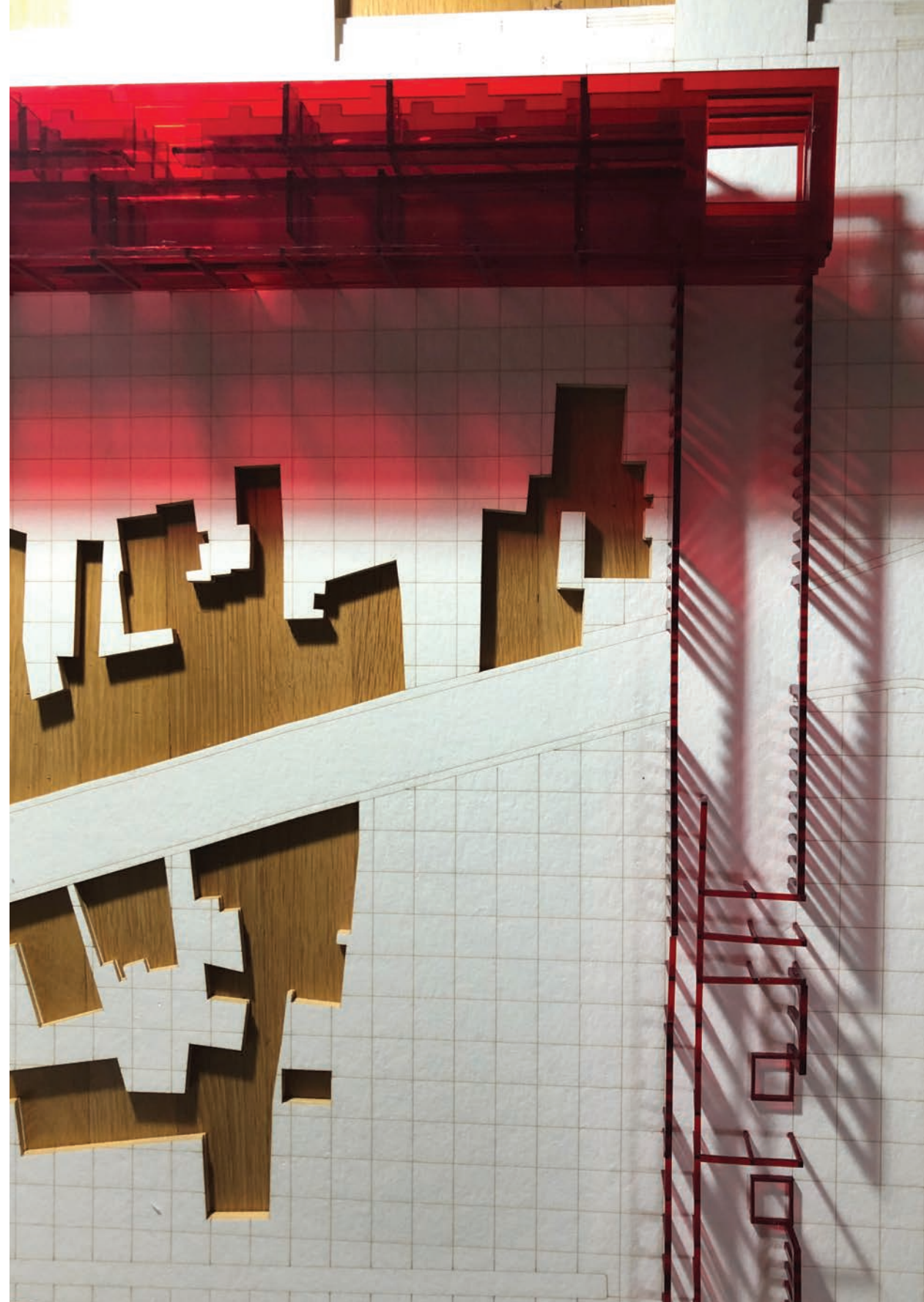
Osнова drugog sprata

Osнова trećeg sprata

Dvorišna fasada

Zorka Grbić

tema: KOCKA U KOCKI

projekat: CENTAR KULTURE NA ZAPADNOJ MORAVI

Kocka, kao pravilna forma postavljena na rubu obale, predstavlja jaku strukturu koja odgovara na pitanje programske i prostorne transformacije centralne zone Trstenika. Vizuelna integracija obala reke i postavljanje novog orijentira u gradu proširuje pešačku zonu u centru grada i upotpunjuje je sadržajima značajnim za lokalnu kulturu i razvoj edukativnog turizma.

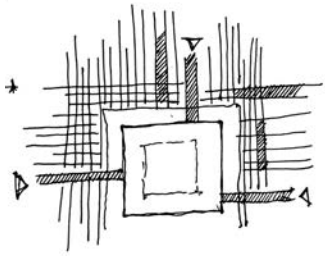
Koncept kocka u kocki omogućava da se u središtu, u unutrašnjoj kocki, oformi prostor izlaganja, a u njenom omotaču, u spoljašnjoj kocki, organizuju sadržaji zadržavanja i pozicije sagledavanja programa i apsorpcije atmosfere unutrašnje kocke. Opna unutrašnje kocke je kontrolisano otvorena - ošupljena na određenim pozicijama, sa otvorima koji su dimenzionisani prema pažljivo režiranim vizuelnim kontaktima između prostora spoljašnje i unutrašnje kocke. Opna spoljašnje kocke je transparentna, ona se otvara prema gradu i svoje aktivnosti izlaže pogledima spolja. Sadržaj unutrašnje kocke je kultura (izložbeni prostor, kamerna scena, umetničke radionice), dok su sadržaji spoljašnje kocke komercijalni i edukativni (edukacioni i administrativni centar, biblioteka, apartmani za privremeni smeštaj posetilaca i restoran-bar na krovu).

Tema javnog sadržaja i prostora dostupnog nezavisno od režima upotrebe projektovanih sadržaja zastupana je u organizaciji kretanja kroz objekat od ulaznog platoa do zone portala gde se objekat otvara prema reci.

Naspram portala, na suprotnoj strani obale, u širini unutrašnje kocke postavljena je velika klupa da se intervencijom obuhvati i reka, a time i kultura i reka stave u fokus razvoja Trstenika.

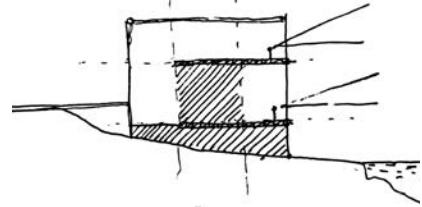
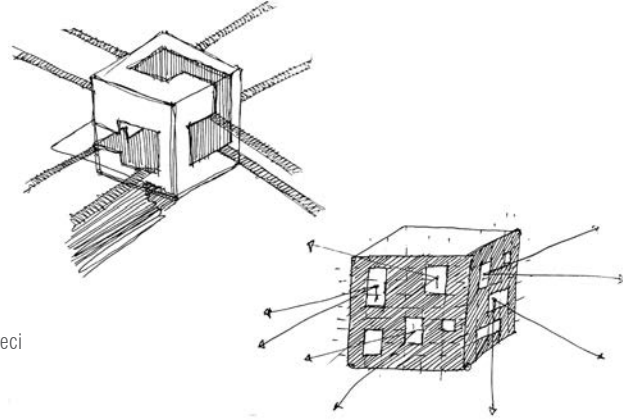
komentar: Gest postavljanja kocke na ivicu obale, i istovremeno na ivicu grada postavlja pitanje položaja kulture u razvojnim politikama malih gradova danas. Ova kuća na Zapadnoj Moravi nije vodenica ali bi mogla da bude njena metafora - da kultura hrani grad, a da je pokreće neiscrpna energija vode.

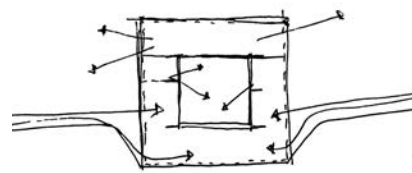

pravci prilaza

kocka u kocki. principi vizuelnog povezivanja

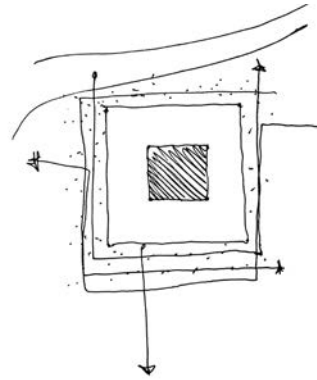
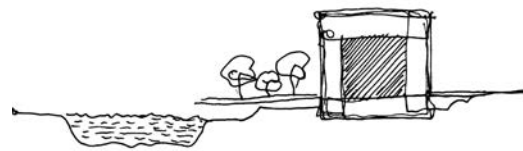
portal prema reci

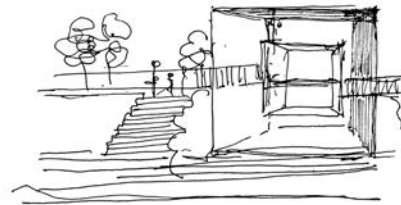
vizuelni kontakti

ošupljivanje ili rasklapanje omotača kocke?

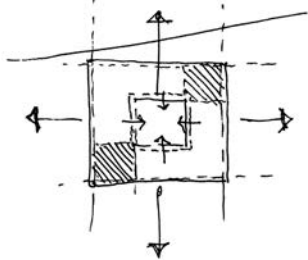
kocka u kocki. kontakt sa rekom

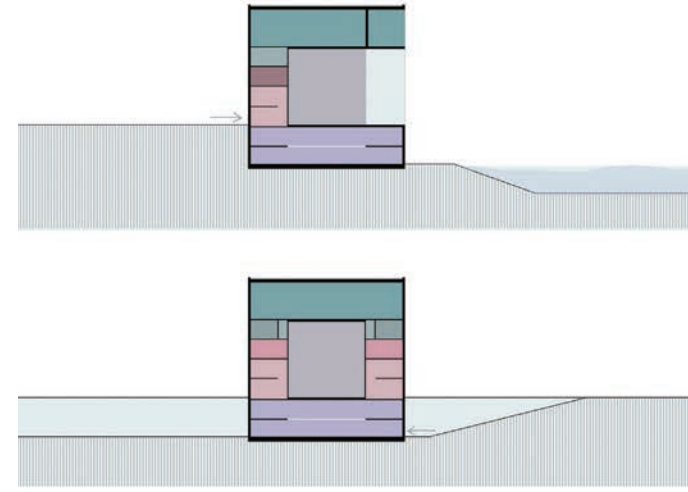
denivelacija obale

kocka u kocki. kontakt sa tlom

povezivanje

Legenda

- vertikalna komunikacija
- izložbeni prostor
- administracija
- edukacija
- biblioteka
- unutrašnja kocka
- apartmani
- koridor
- restoran sa vidikovcem

Šematski prikaz distribucije sadržaja po nivoima

osnova suterena 1,2

osnova prizemlje, sprat I

osnova, sprat II

osnova, sprat III

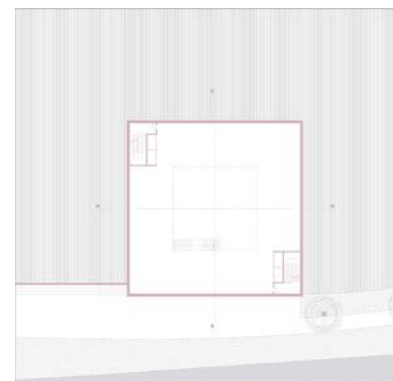
osnova, sprat IV

Transparentnost spoljašnje kocke

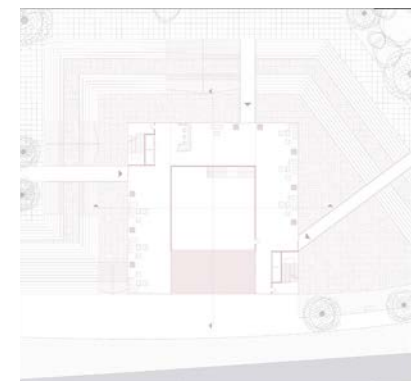

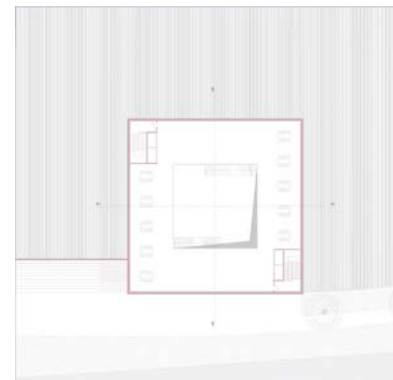
Kompozicioni plan

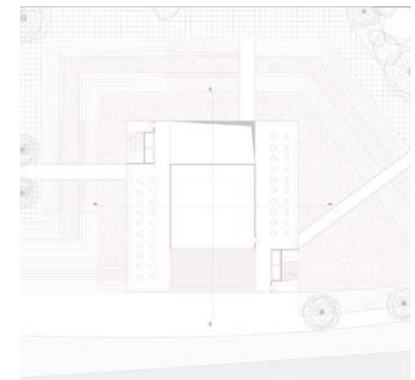
Osnova sutereana 1: izložbeni prostor

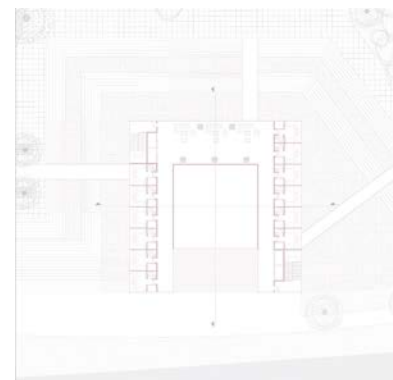
Osnova prizemlja: foaje

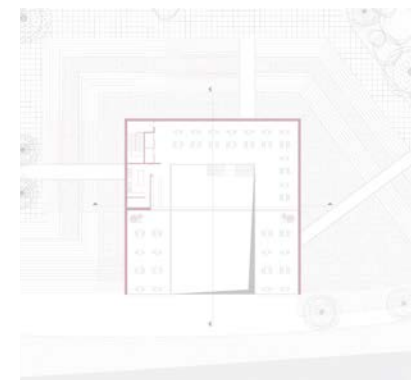
Osnova sutereana 2: izložbeni prostor i radionice

Osnova sprata II: biblioteka

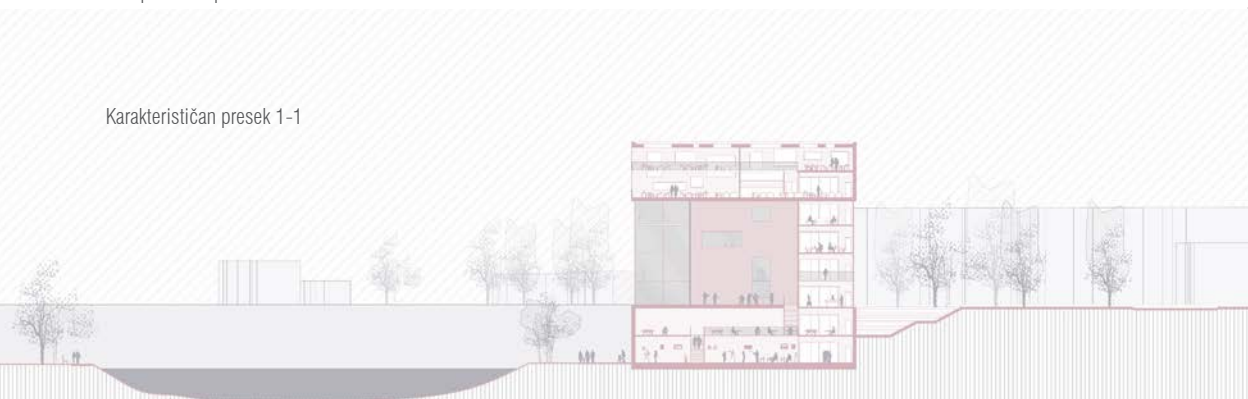

Osnova sprata III: apartmani

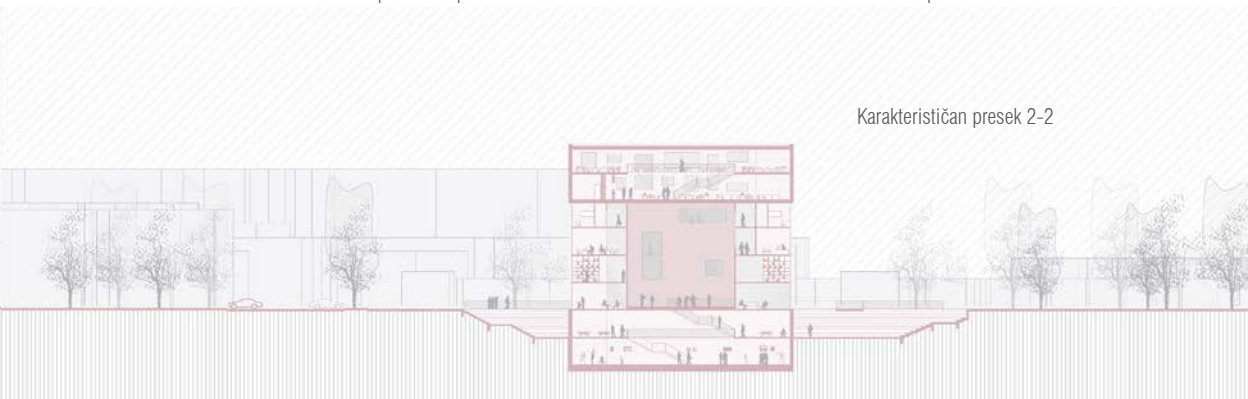

Osnova sprata IV: restoran

Karakterističan presek 1-1

Karakterističan presek 2-2

Tijana Tešić

tema: FLUIDNA FORMA

projekat: GRADSKI PARK U TRSTENIKU

Nepristupačnost reci i neuređenost njenih obala sa strane grada podstakli su rad na projektu integracije grada i reke i pažljivo osmišljavanje njihovog dodira. Nedostatak zelenila u gradu i organizovanih javnih prostora za rekreaciju razlozi su da se na neiskorišćenoj parceli uz obalu uredi park. Izabrana lokacija se nalazi u neposrednoj blizini pešačke zone, u produžetku trga i šetališta, planirana je kao parkovska površina. Ovim projektom proverene su mogućnosti organizovanja parka fluidne forme.

Projekat omogućava više opcija i dinamiku kretanja na lokaciji, sa novim vizurama prema gradu i prema reci. Prostorna kompozicija je čitljiva i vrlo intuitivna. Određuju je dominantni pravci kretanja i pokrenutost terena. Denivelacija terena rešena je u tri nivoa koje čine platoi na visinskim razlikama od po 4m koji se stepenasto spuštaju ka reci, otvarajući pogled sa više nivoa.

Objekat prati granicu parcele prema ulici i formira greben parka. Karakteristika i objekta i terena je fluidna forma koja podražava prirodu reke i njen tok. Park ostavlja utisak da je zalutali talas. Granice između objekta i terena se brišu njegovim prohodnim krovnim ravnima koje se spuštaju do kote terena, u težnji da se postigne balans i integracija arhitekture i prirode. Krovne ravni su vidikovci koji podstiču kretanje i sagledavanje parka i reke iz više perspektiva što zelenim i vodenim površinama daje drugu dimenziju. Formu čine dva poteza koja se prepliću. Oba poteza izvire iz terena i u teren se na kraju vraćaju. Ovim gestom gubi se jasna granica gde objekat počinje, a gde se završava.

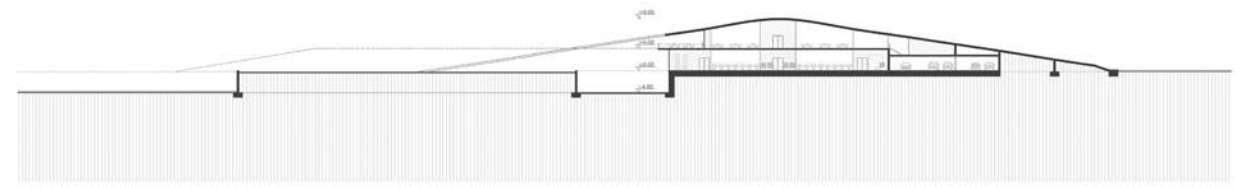
komentar: Akontekstualna forma je drugi ili tačniji naslov ovakvog gesta u malom gradu. Iako fluidna forma odgovara priobalju, nedostaje odnos prema veduti grada u koju ovaj „zalutali talas“ udara.

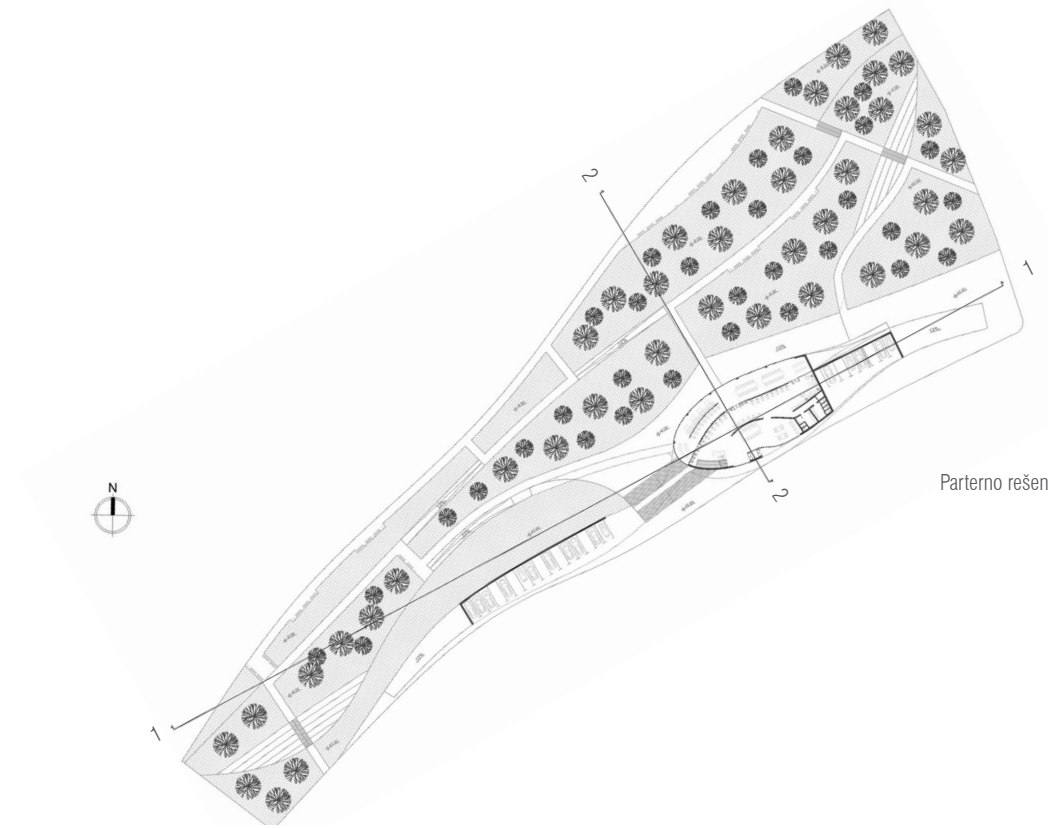

Situacija

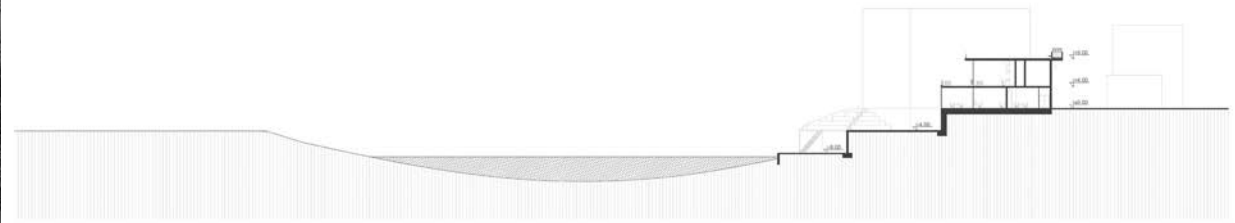
3D prikaz

Karakterističan presek 1-1

Parterno rešenje

Karakterističan presek 2-2

Tatjana Jovanović

tema: WATER FRONT

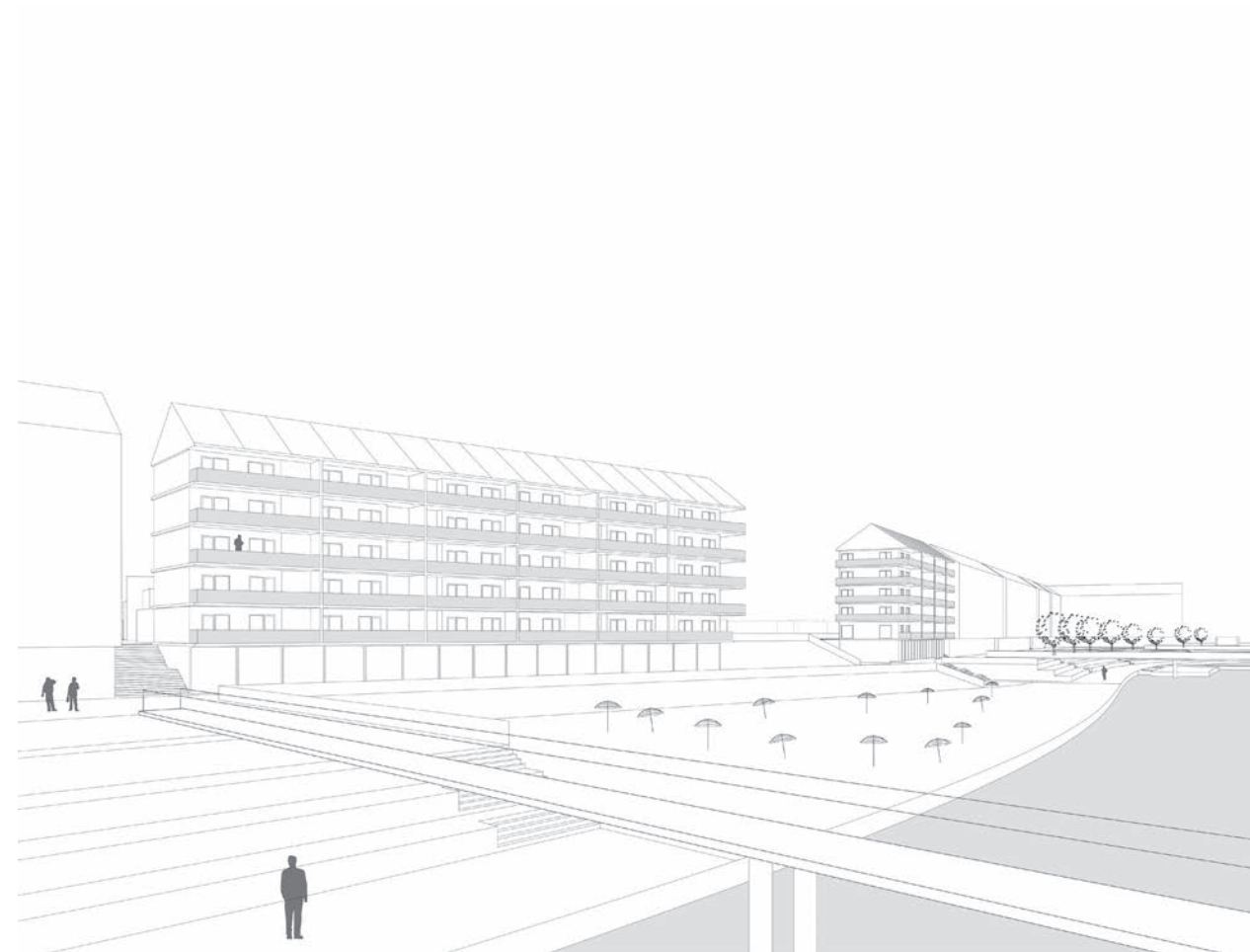
projekat: AKTIVACIJA I REGULACIJA PRIOBALJA U DELU CENTRALNE ZONE TRSTENIKA

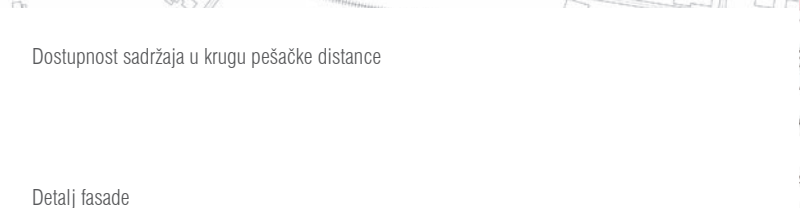
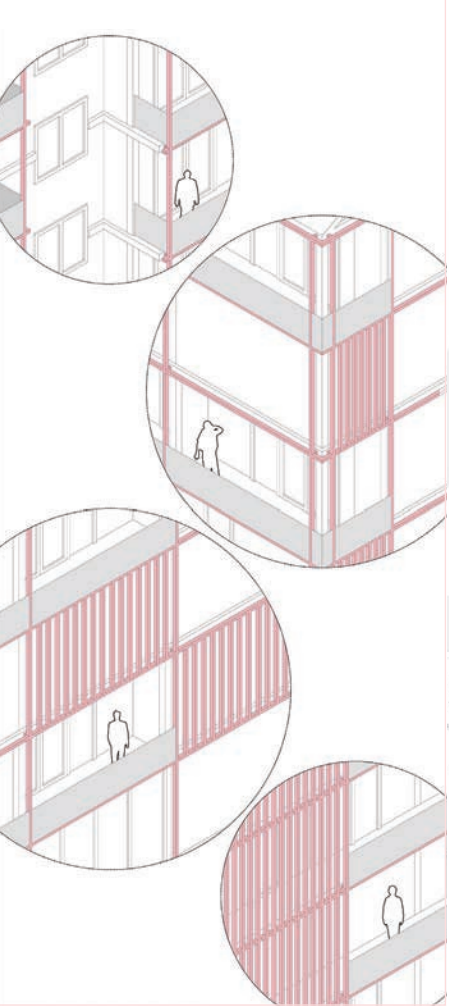
Trstenik nije izašao na svoju reku kao što je svojstveno gradovima uz rečne tokove. Pojas uz reku ima javni karakter što znači da obala pripada ravnopravno svim građanima, pa je to jedna od glavnih vodilja projekta aktivacije priobalja. Cilj je osloboditi i prilagoditi platoe prema reci za aktivno kretanje i boravak na obali. Javni prostor uz reku trebalo bi da bude i fizički i ekonomski pristupačan, svim korisnicima - bez obzira na starosnu dob ili ekonomski status.

Danas u Trsteniku, živ kontakt sa rekam imaju samo ribolovci koji individualno ili u manjim grupama osvajaju strme strane obale Zapadne Morave. Zato je aktivnost ribolova i prisustvo ribolovaca na obali zastupana kao vrednost koju treba sačuvati u budućoj transformaciji priobalja u centralnoj zoni Trstenika. U projektu je predviđeno da se razvije i intenzivira kontakt sa vodom i to preko dokova, koji su primarno namenjeni ribolovcima kao i na platformama koje su predviđene za koncerte i druge povremene kulturne manifestacije. Neke platforme su fiksne, a pojedine plutaju na vodi kako bi kontakt sa vodom bio intenzivniji.

Fizička struktura mešovite namene (stanovanje, poslovanje, usluge) prati pravac ulice i formira strogo pravilan front i prema ulici i prema reci. Niz objekata ujednačene spratnosti i gabarita uklapaju se dimenzionalno sa susednim stambenim sklopovima u centralnoj zoni priobalja. Čvrst front objekata prekida se u ritmu postojeće ulične mreže. Uvažavanje tradicije i karaktera izgrađenosti, uklapanje u postojeću fizičku strukturu i matricu kretanja predstavlja odgovor na pitanje mere transformacije centralne zone Trstenika.

komentar: Elementi ovog regulaciono-nivelacionog rešenja mogu biti arhitektonski provereni i interpretirani na više načina zbog čega vrednost ovog rada treba sagledati više u domenu regulacije izgradnje i proveriti kapaciteta građevinskog zemljišta u priobalju, a manje u arhitekturi projektovanog urbanog sklopa.

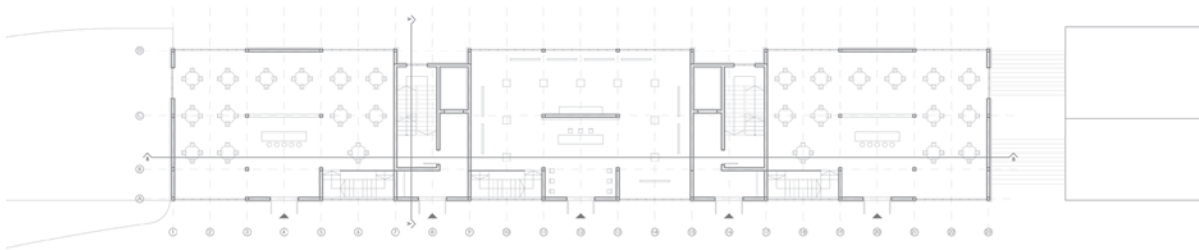

Udaljenost od centra kompleksa do pešačke zone

Dostupnost sadržaja u krugu pešačke distance

Detalj fasade

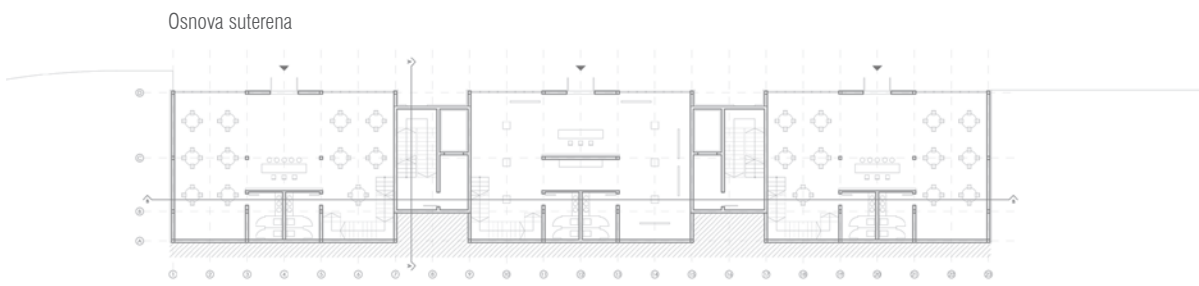
Kompozicioni plan

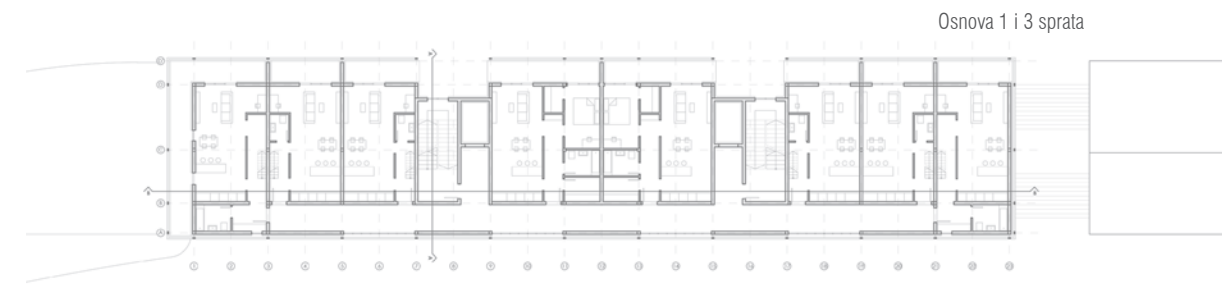
Osnova prizemlja

Osnova 2 i 4 sprata

Osnova sutereana

Osnova 1 i 3 sprata

transformacije: POSTINDUSTRIJSKI GRAD

transformacije: POSTINDUSTRIJSKI GRAD

Mitra Vasiljević	064	REANIMACIJA INDUSTRIJSKOG GRADA
CENTAR ZA ROBOTIKU
Milena Ristić	072	DIJALOG STAROG I NOVOG
KALEMARSKI CENTAR U INDUSTRIJSKOJ ZONI TRSTENIKA
Jovan Jovanović	076	SUSRET ČOVEKA I ROBOTA
HOTEL ZA VIP-ROBOTE
Teodora Jeremić	080	MEMORIJAL
ARHIV INDUSTRIJSKOG GRADA
Jelena Obradović	084	TERMINAL
AERONAUTIČKI CENTAR

Mitra Vasiljević

tema: REANIMACIJA INDUSTRIJSKOG GRADA

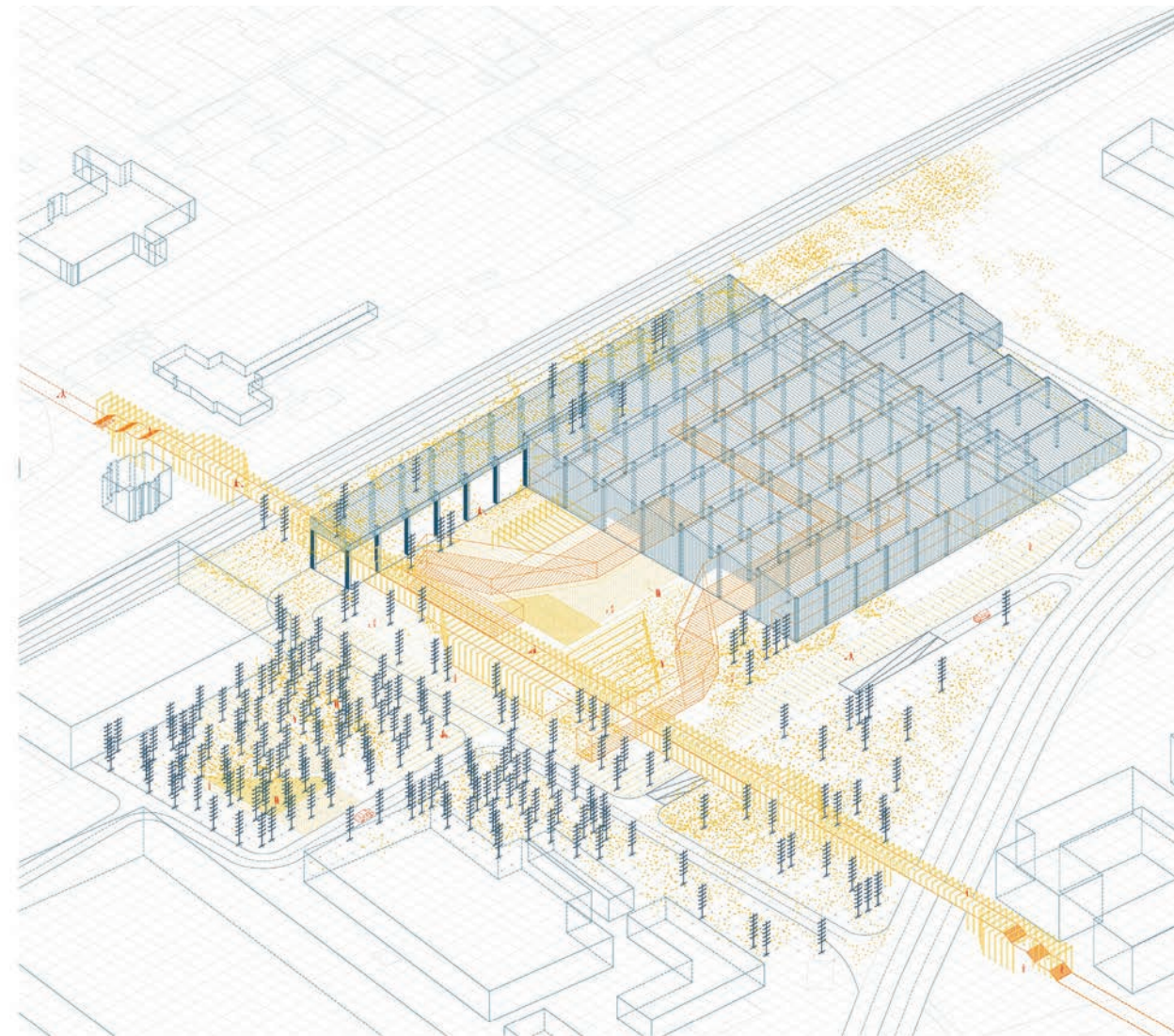
projekat: CENTAR ZA ROBOTIKU

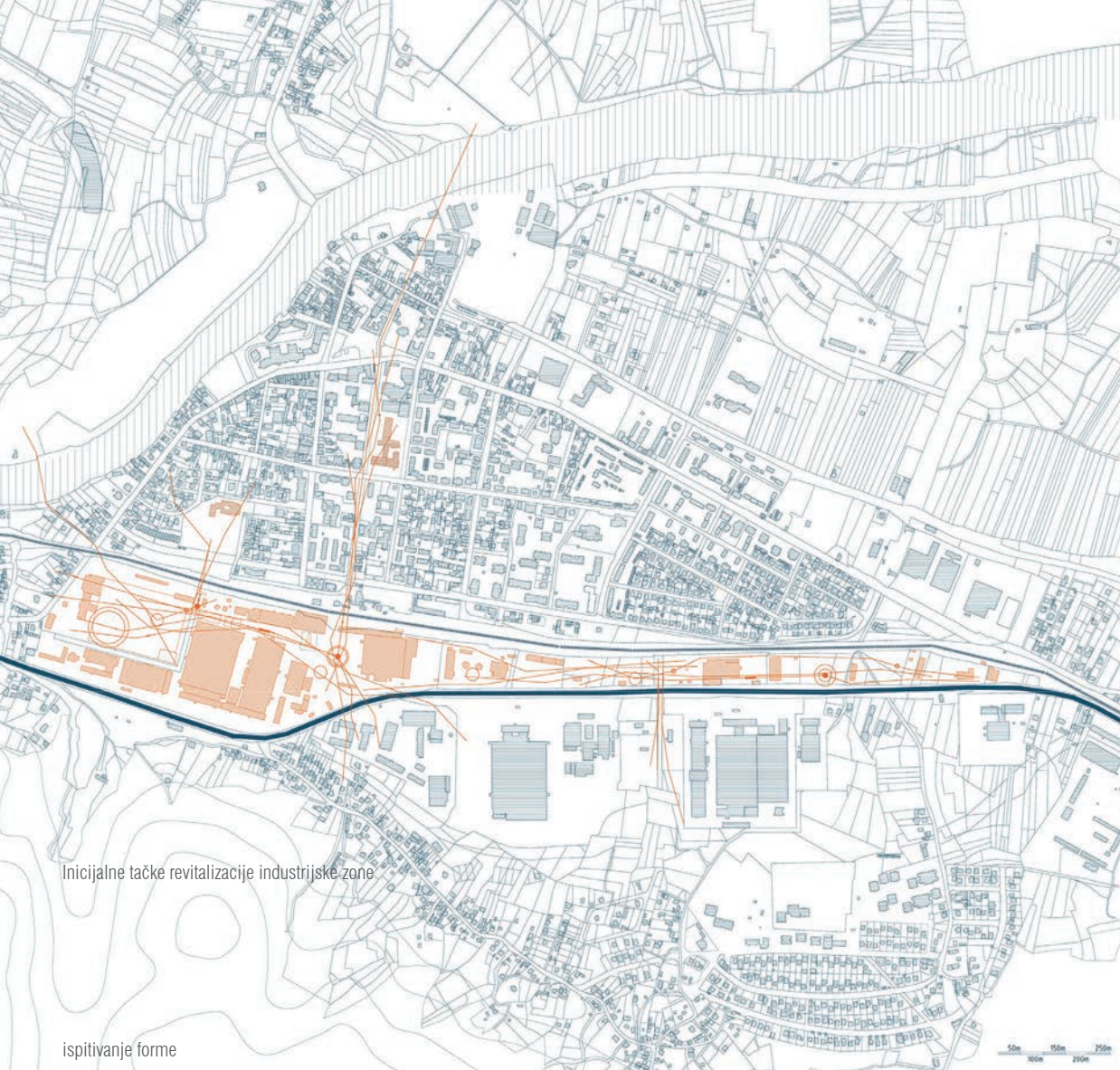
Jedan od značajnih centara Trstenika je industrijski kompleks Prva Petoletka. Kao industrijski gigant i prestonica pneumatike i hidraulike imao je veliki uticaj na razvoj grada u drugoj polovini 20. veka. Industrijska zona zauzima značajan deo teritorije grada pa je za budući razvoj Trstenika jedan od preduslova revitalizacija industrijskog kompleksa.

Novi centar osmišljen je kao veza između starog jezgra i industrijske zone Trstenika. Inicijalna intervencija je u okvirima industrijskog kompleksa Prve Petoletke gde nastaje novi Centar za robotiku. Potrebe proširenja sistema za obrazovanje u oblasti robotike inspirisala je ovaj projekat. Povezujući element koji prenosi uticaj centra za robotiku na grad je pasarela koja prodire kroz industrijsku zonu i spaja stambeno naselje Pejovac i staro jezgro grada koji su do sada bili razdvojeni prugom i magistralom. Duž ovog pravca nalaze se bolnički i školski kompleks kao i stambeni objekti koji će primiti pozitivan uticaj robotike koja se razvija u neposrednoj blizini.

Centar za robotiku organizovan je u okvirima postojeće industrijske hale. Pod novim krovom nalaze se kancelarijski prostor, auditorijumi, učionice i sale, laboratorije, galerije, kafe-knjižare i restorani. Kretanje kroz halu režirano je tako da posetioci mogu videti čitav proces proizvodnje robota i odmarati u delu dvorišta koje je transformisano u trg - šumu. Glavni motiv na ovom trgu je šuma čeličnih nosača koji su elementi demontirane konstrukcija koja danas stoji kao štit ispred prazne fabrike.

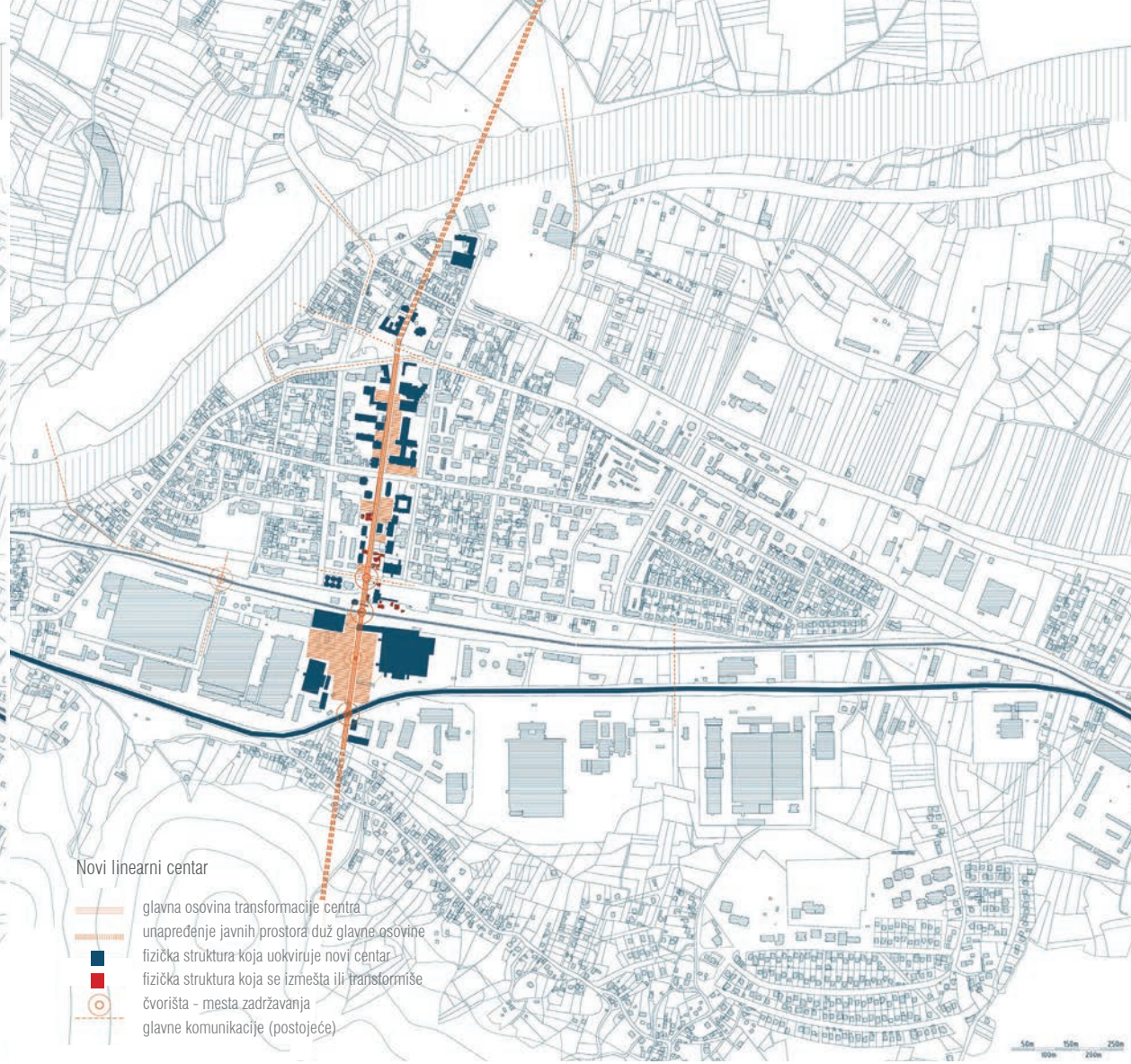
komentar: Kvalitet ovog rada je u doslednom sprovođenju ideje aktiviranja i integracije industrijskog nasleđa u novi centar grada i to na svim prostornim nivoima od grada kao celine, preko ulice, trga, objekta i elemenata urbanog mobilijara. Materijalizacija novih struktura prepuštena je imaginaciji posmatrača. Zamislite kako će olistati šuma čeličnih nosača, a pasarela u noćnom ambijentu menjati prirodu i formu u igri raznobojnih svetlosnih snopova.

Inicijalne tačke revitalizacije industrijske zone

ispitivanje forme

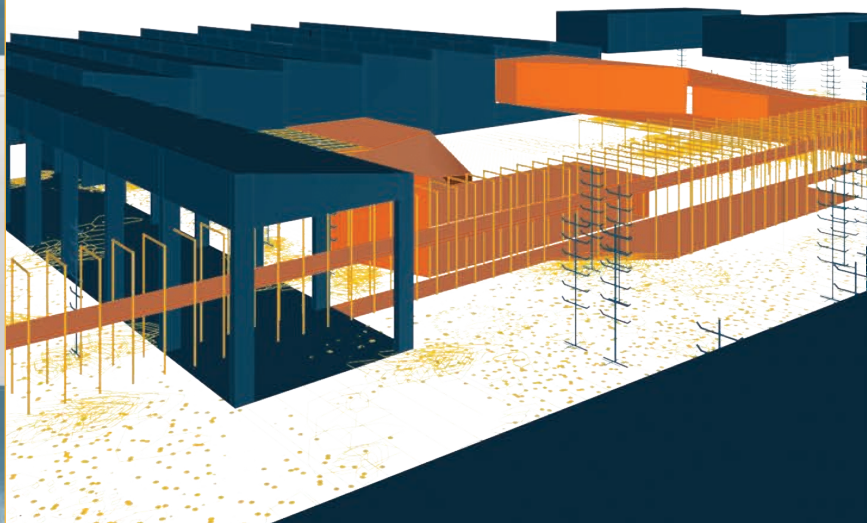

Novi linearni centar

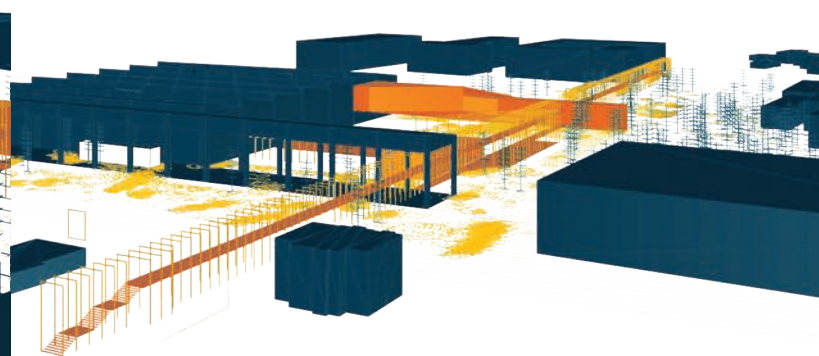
- glavna osovina transformacije centra
- unapređenje javnih prostora duž glavne osovine
- fizička struktura koja uokviruje novi centar
- fizička struktura koja se izmešta ili transformiše
- čvorišta - mesta zadržavanja
- glavne komunikacije (postojeće)

50m 100m 150m 200m

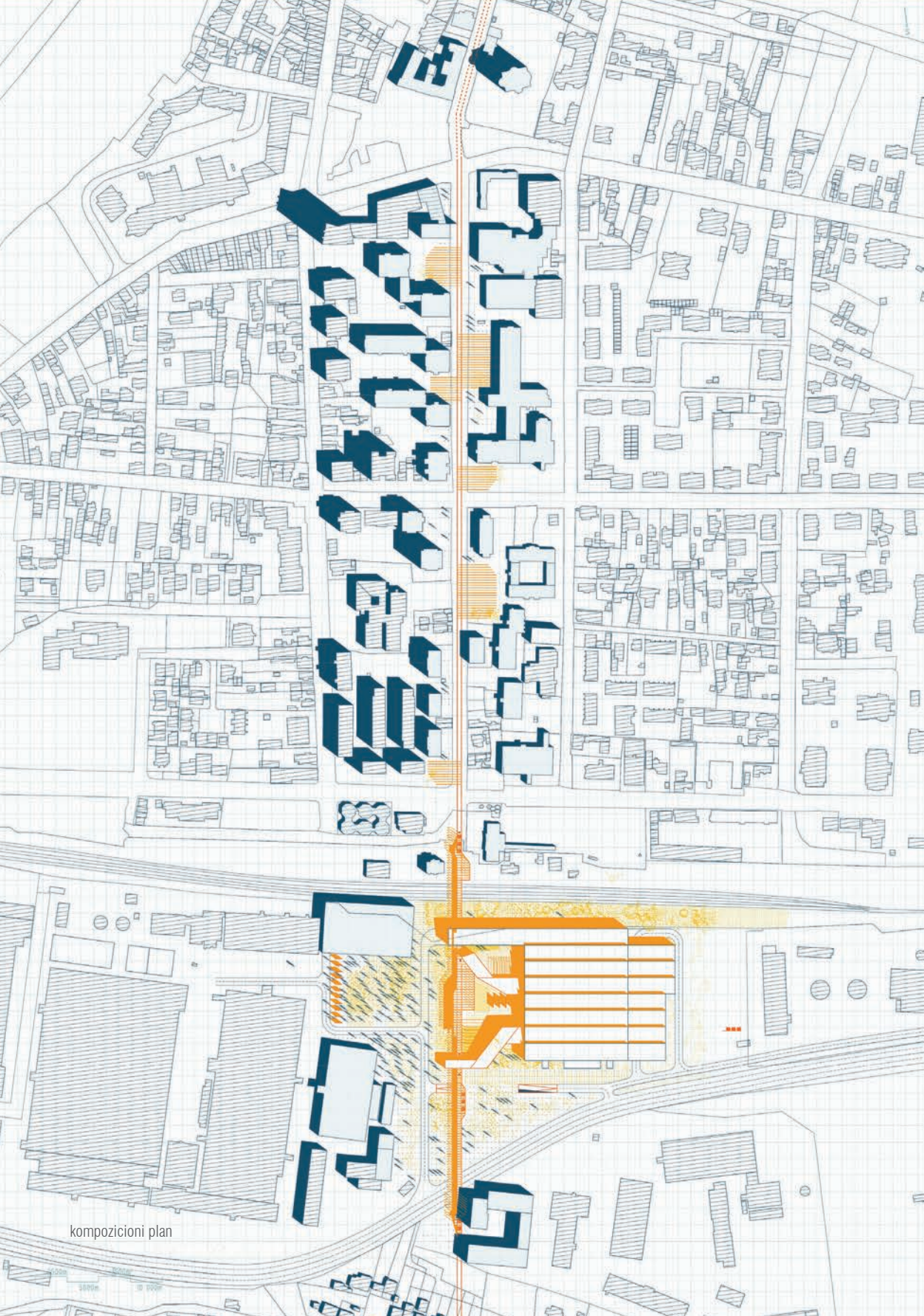
3D prikaz: centar robotike

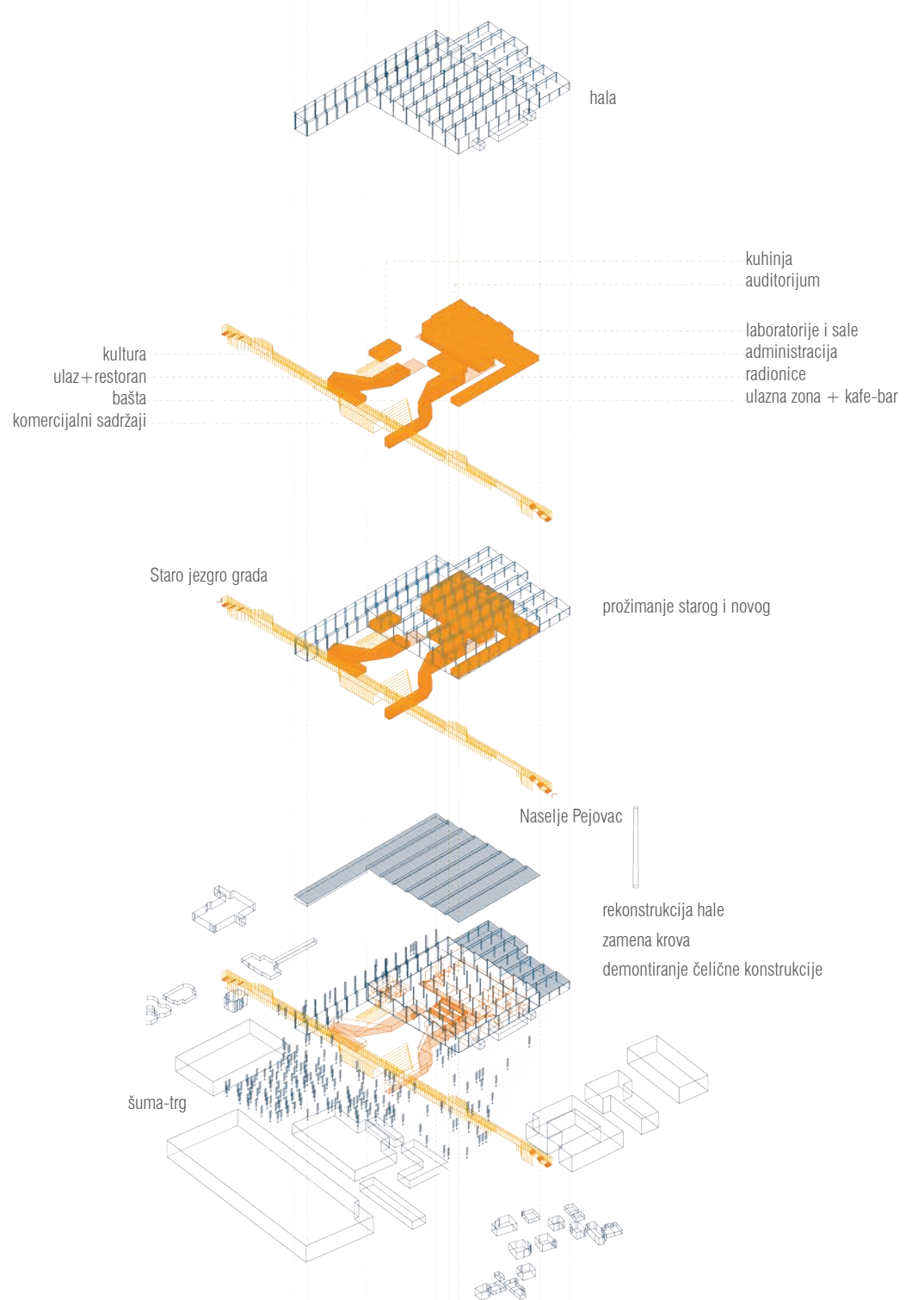
3D prikaz: centar robotike

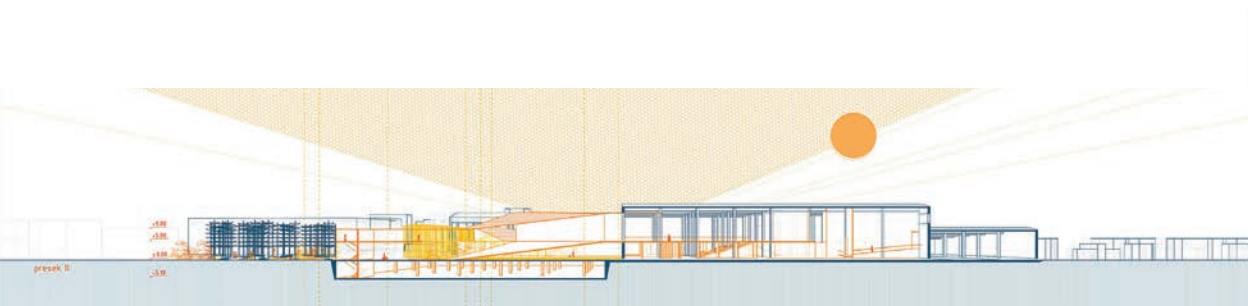

ispitivanje forme

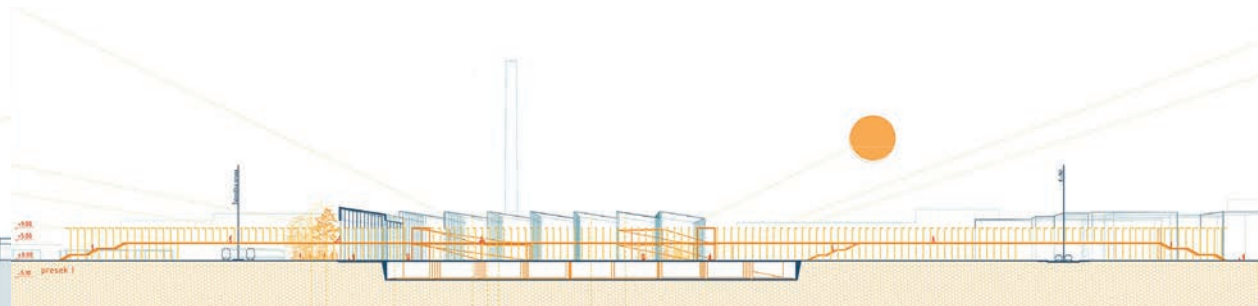
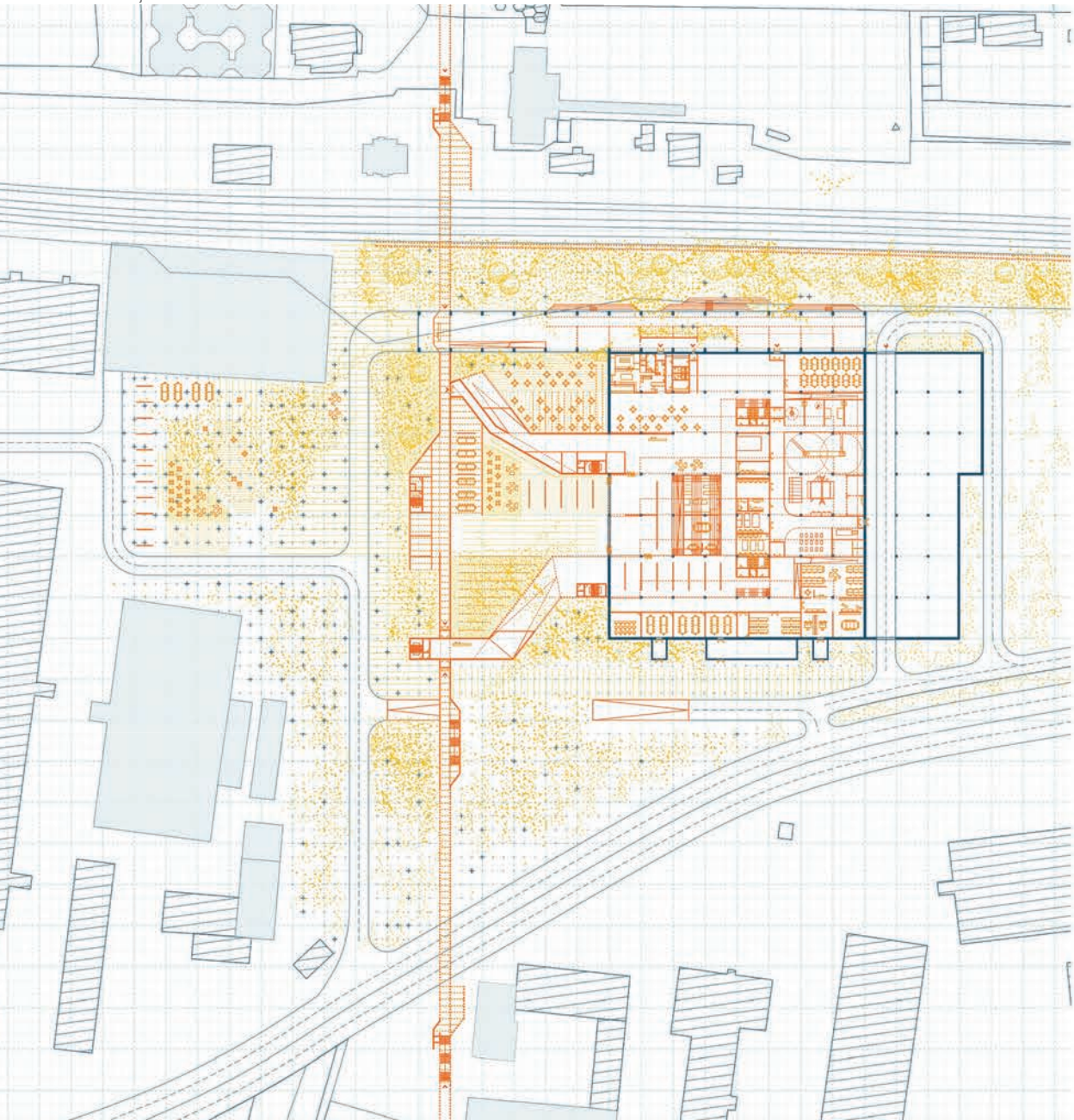
kompozicioni plan

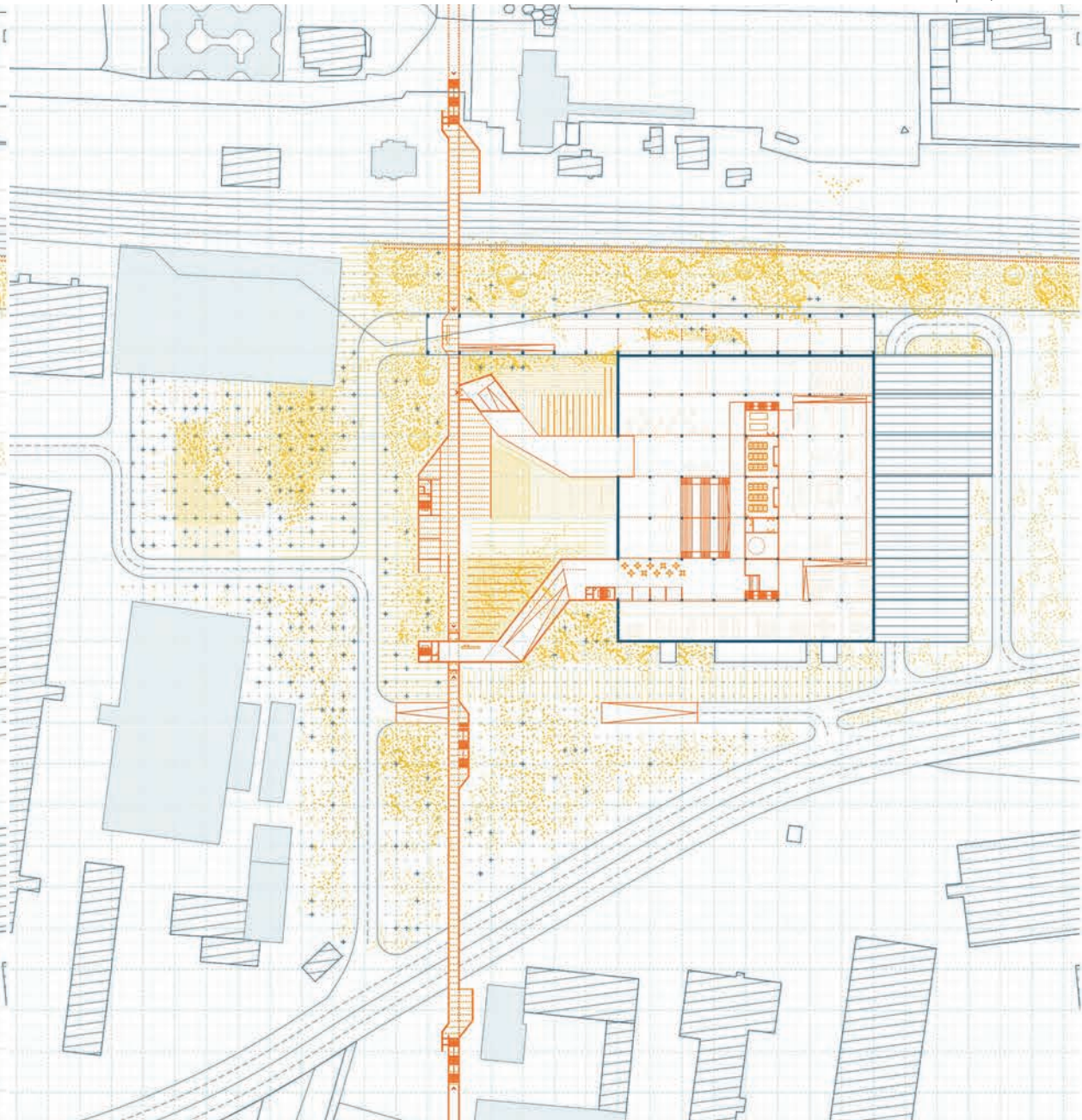
Poprečni presek

Parterno rešenje

Podužni presek

Osnova sprata / nivo I

Milena Ristić

tema: DIJALOG STAROG I NOVOG

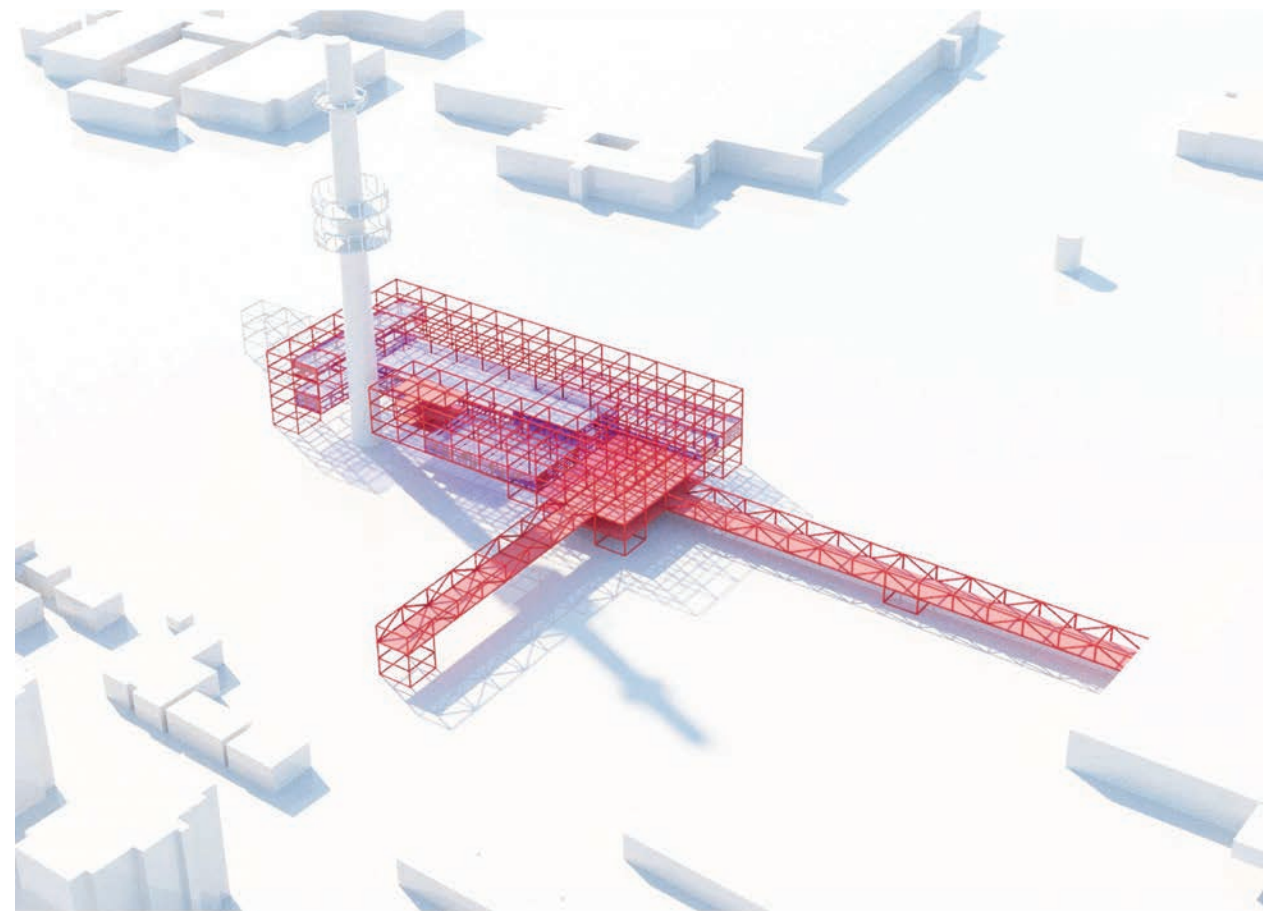
projekat: KALEMARSKI CENTAR U INDUSTRIJSKOJ ZONI TRSTENIKA

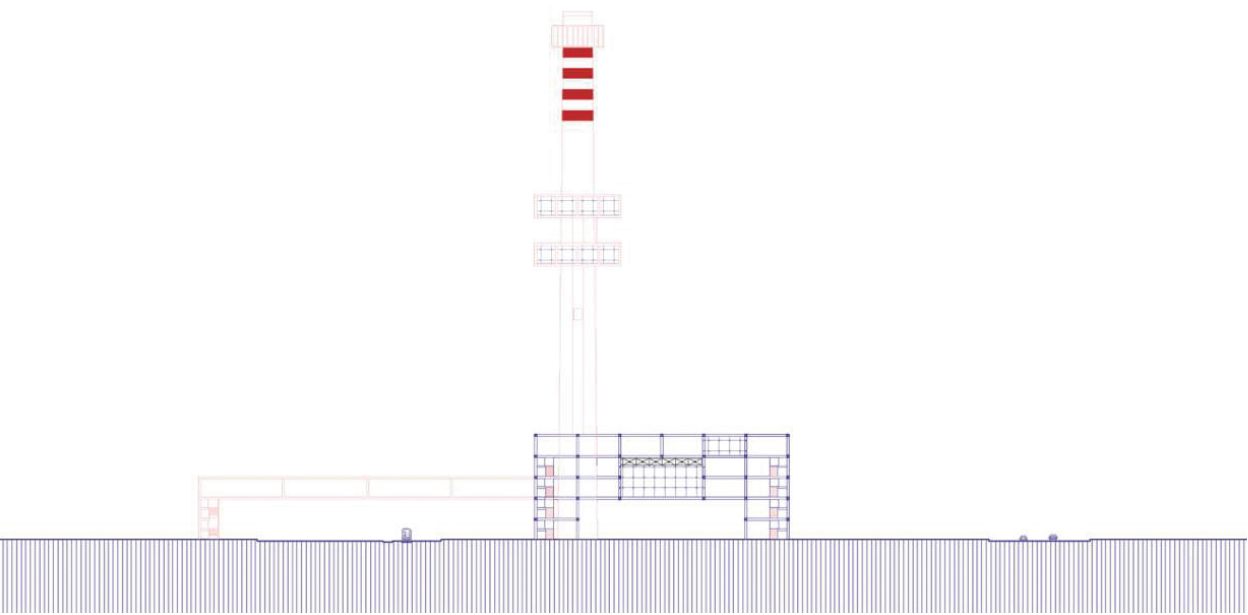
Kalemljenje prenosi ideju o novom organizmu koji spaja snažne karakteristike njegovih originalnih komponenti u nova specifična svojstva. Baš kao što kalemljenje može trajno objediniti dva stabla, postojeće građevine mogu srasti sa novim. Ovaj stav se zasniva na intenzivnom dijalogu između novih i prethodno postojećih karakteristika, koje omogućavaju projekat koji selektuje i kombinuje nove i postojeće elemente koji će se razvijati, baš kao što su reznice nakalemjene na stablo. Polazna tačka je obnova jednog dela fabrike Prve Petoletke, jednog od ključnih dela Trstenika.

Kalemarski centar treba da bude izraz mreže kulturnih i produktivnih aspekata koje teritorija opštine Trstenik može da ponudi na različitim funkcionalnim nivoima. Dizajn kalemarskog centra dovede do izražaja autentičnost Prve petoletke i njen obnovljeni identitet. Pomenuto obnavljanje identiteta će biti postignuto spajanjem modernih aspekata visoke standardne tehnologije i lokalno-tradicijskih elemenata. Vizuelna estetika novog objekta podseća na postupak kalemjenja: nov objekat se „kalemi“ na stari deo fabrike, a dimnjak služi kao stablo za koji se nova struktura i program vezuju. Most povezuje centar, koji predstavlja deo za posetioce, sa Prvom petoletkom u kojoj je zamišljeno da se proizvode različite vrste pića od specifičnih sorti voća dobijenih kalemljenjem, predstavljajući prelaz između ta dva i glatko ih povezuje u celinu.

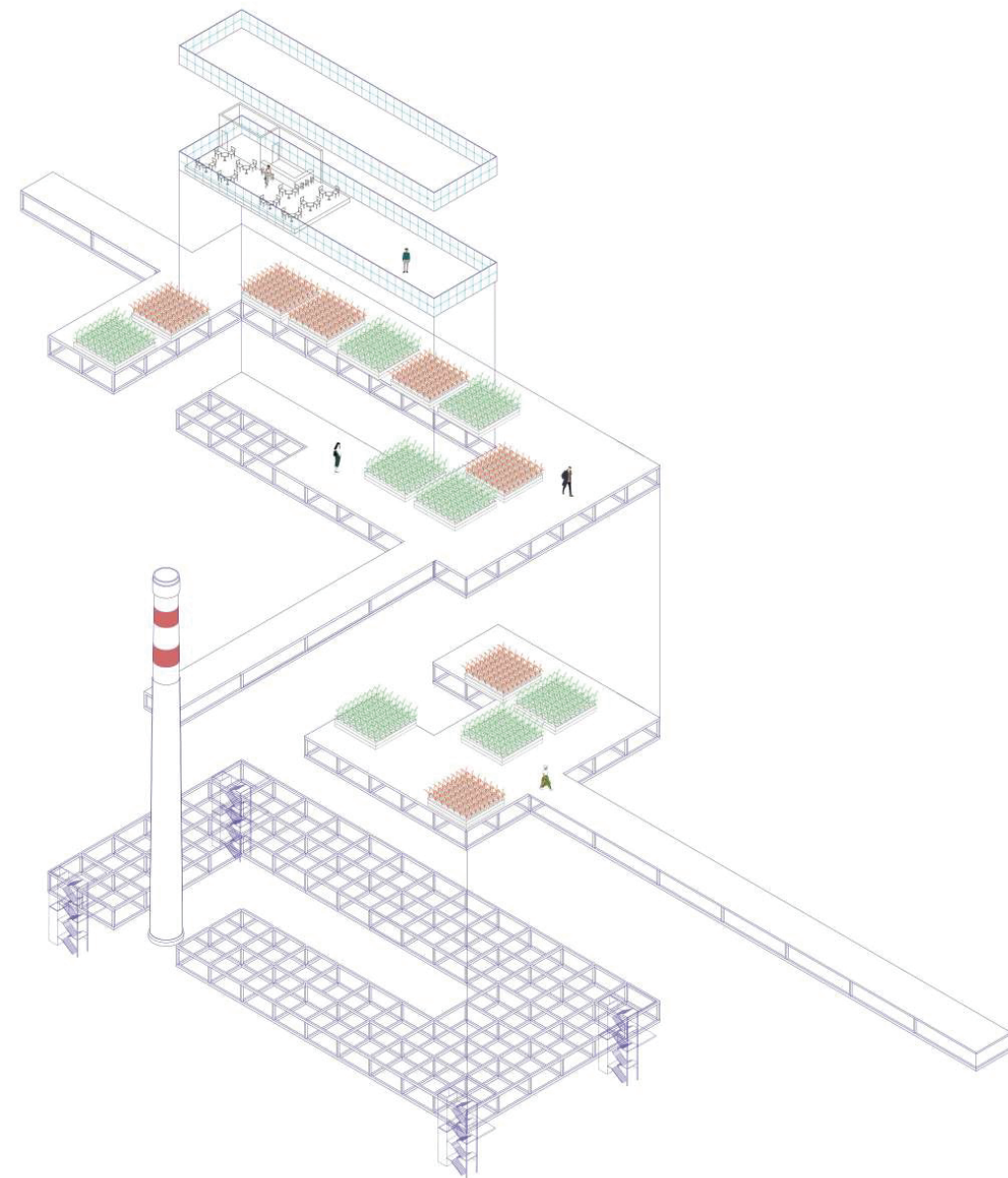
Nit kojom se uvezuju dve vrste u kalem u ovom projektu je polujavni prostor koji omogućava da deo fabričkog kompleksa bude dostupan i aktivan tokom i van radnog vremena objekata u fabričkom krugu.

komentar: Ono što je uspešno u ovom radu je gest kojim se dimnjak pretvara u novi simbol grada. U ovom projektu dimnjak je i simbol industrije i osovina novog programa koji menja prirodu ove vertikale - ona više nije izvor zagađenja već označitelj centra rafinirane tehnologije voćarske proizvodnje.

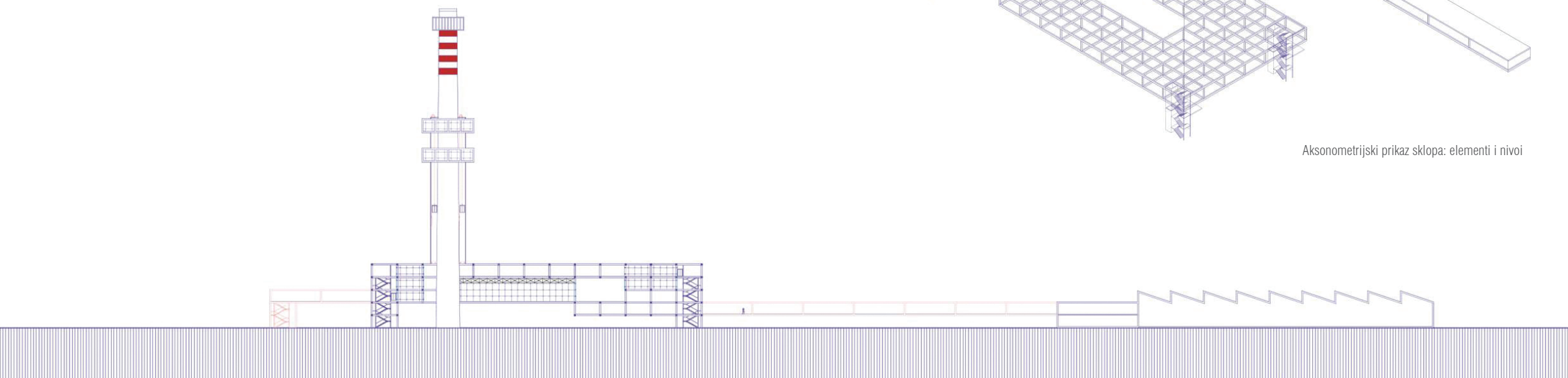

Poprečni presek

Aksonometrijski prikaz sklopa: elementi i nivoi

Podužni presek

Podužni presek

Jovan Jovanović

tema: SUSRET ČOVEKA I ROBOTA

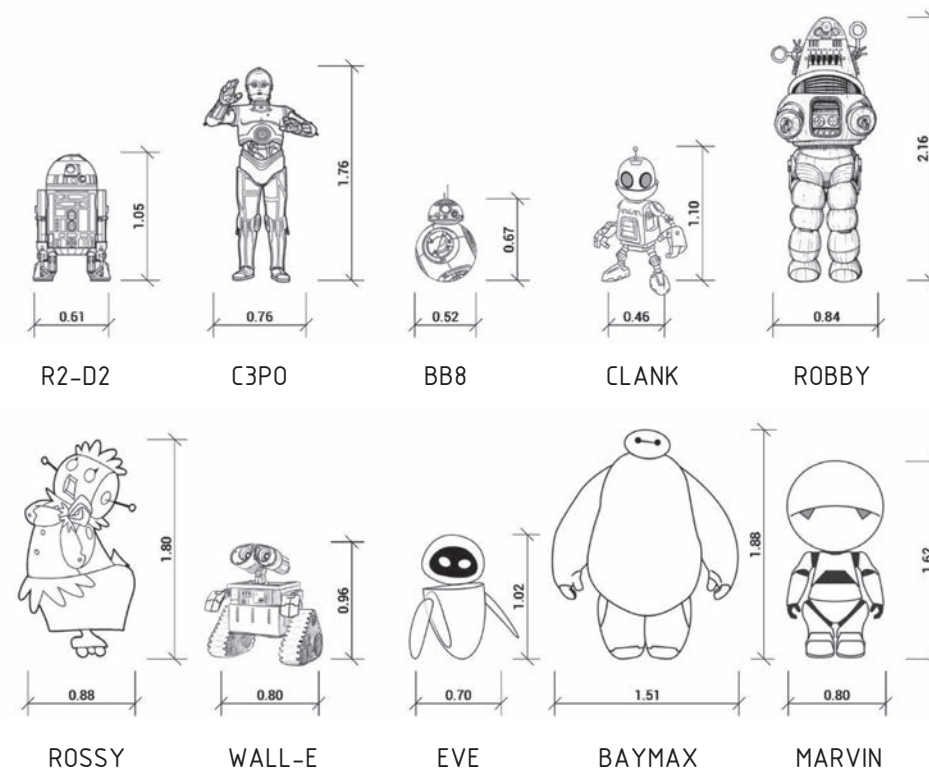
projekat: HOTEL ZA VIP-ROBOTE

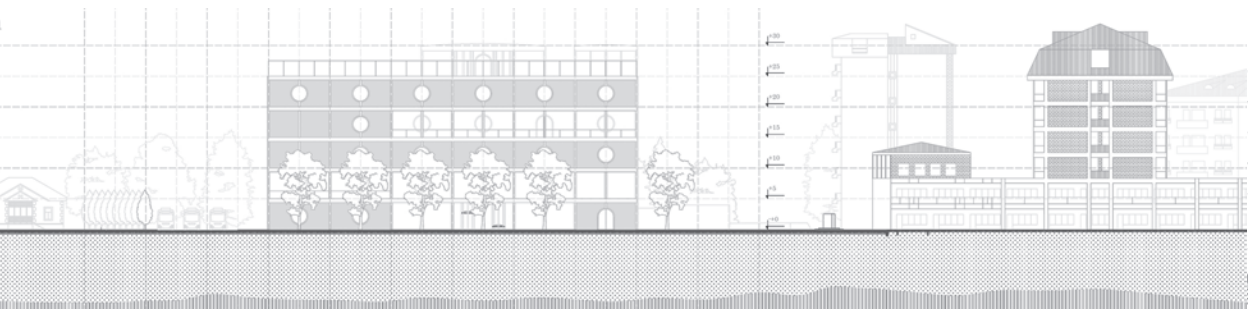
Neizgrađena građevinska parcela na kraju pešačke zone, na desnoj obali Zapadne Morave planirana je za hotel, za potrebe Prve Petoletke. Uz pretpostavku da će se u ovoj fabrici realizovati centar robotike, krenulo se u zamišljanje kakav bi to hotel mogao biti, za koga? Neočekivan odgovor - za robote! Umesto standarnog hotela, istraživane su mogućnosti organizovanja parka zabave ili trga kao posebnog mesto susreta robota i ljudi.

Inicijalne namene hotela interpretirana je sasvim slobodno kao kompleks sa sledećim tematskim celinama: muzej robotike, razvoj robotike, građa savremenih robota, susret sa robotima, dom robota, otvoreni krov i otvoreno prizemlje koji su kvalitetni javni prostori dostupni svima.

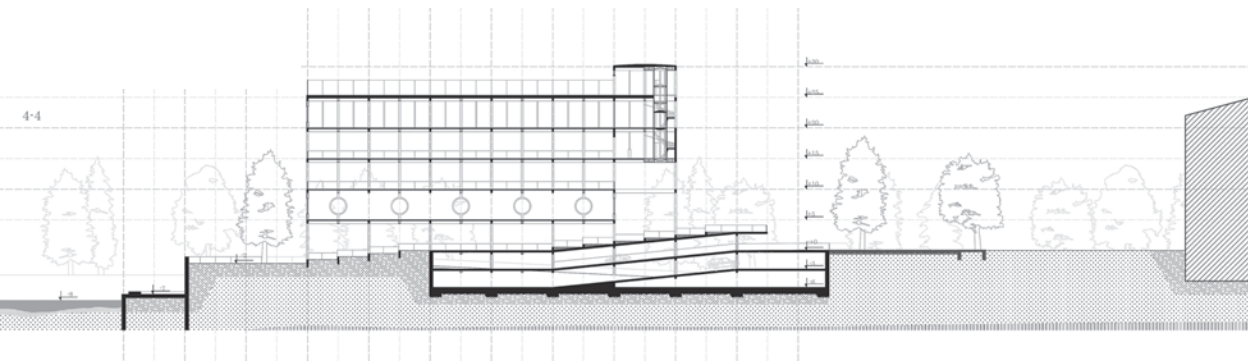
Nov kompleks na lokaciji hotela organizuje se u promotivne svrhe centra robotike. Glavni promoteri i akteri ovog kompleksa su roboti, ali ne oni koji se tu proizvode već oni koje je kreirala fikcija, a proslavila filmska industrija. *VIP* gosti ovog hotela su roboti: R2-D2, C3PO, BB8, CLANK, ROBBY, ROSSY, WALL-E, EVE, BAYMAX i MARVIN.

komentar: Od smele i intrigantne ideje dalji rad na projektu lutao je kroz polje dimenzionalne analize modula i modularnih sistema, neiscrpnih programskih i oblikovnih mogućnosti da bi stigao do tehnički korektnog crteža diskutabilne forme i predstave mesta susreta ljudi i robota, bez glavnih aktera i bez tragova fikcije.

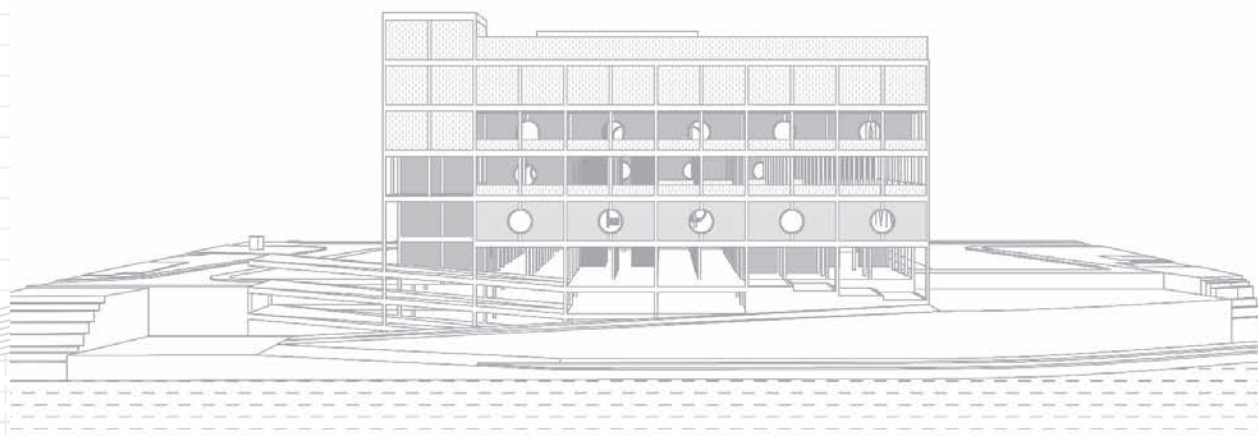
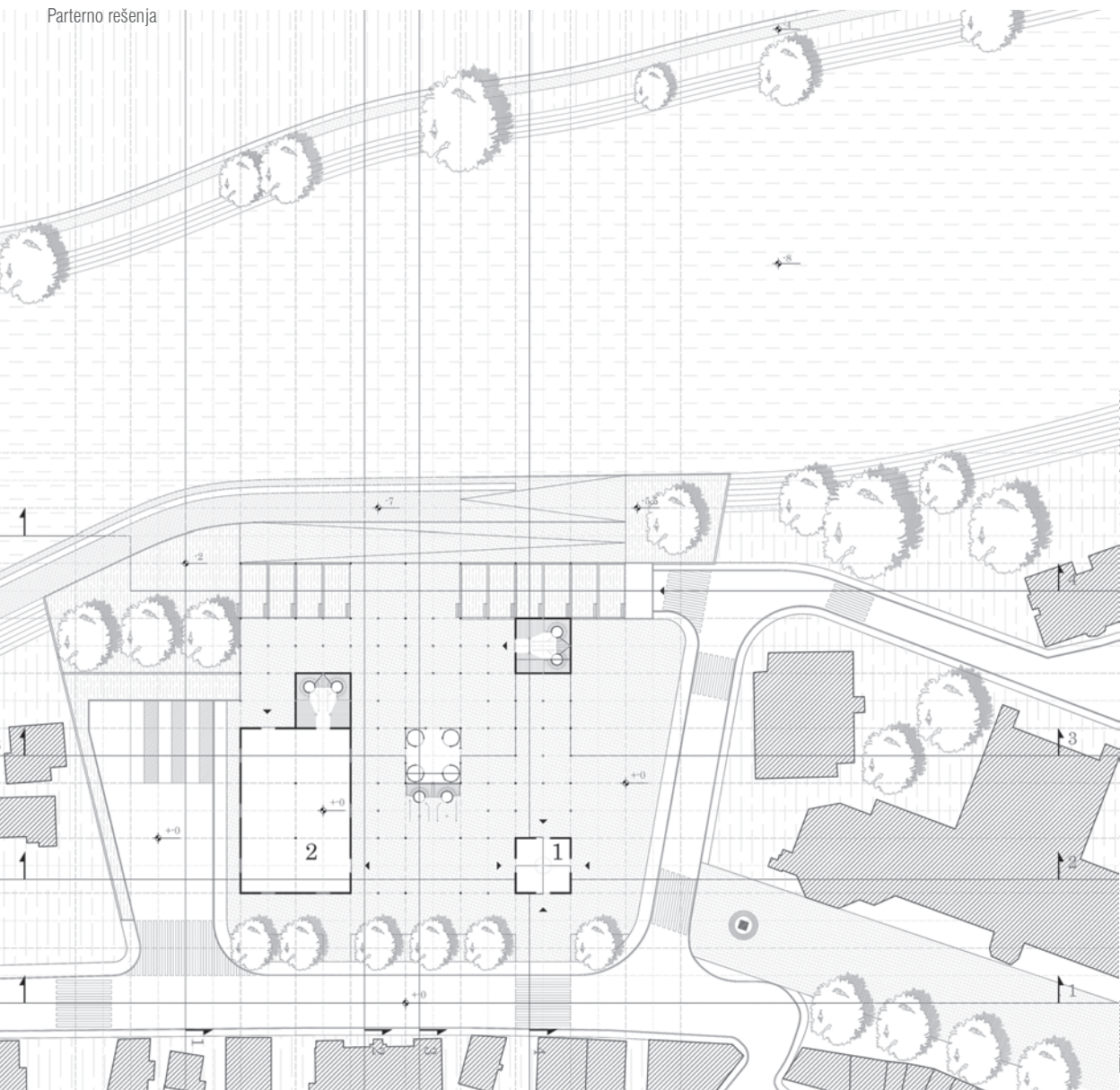

Izgled prema Ulica Cara Dušana

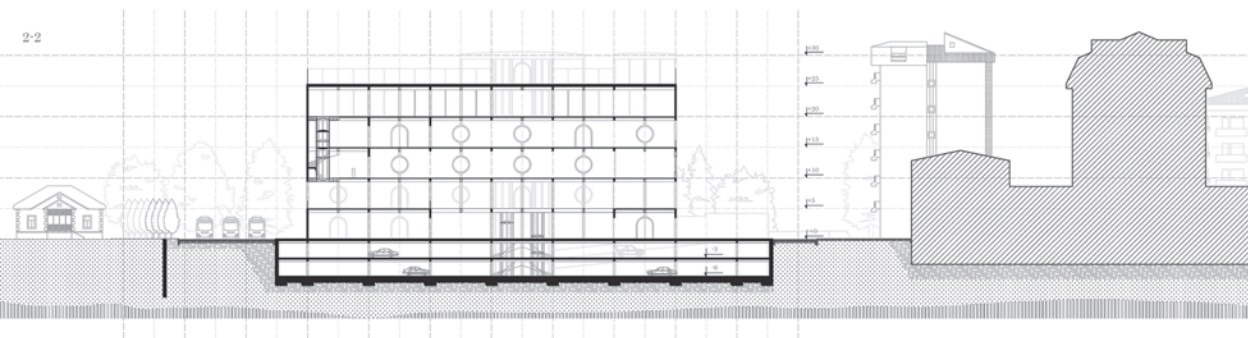

Poprečni presek 4-4

Parterno rešenja

3D prikaz

Podužni presek 2-2

Teodora Jeremić

tema: MEMORIJAL

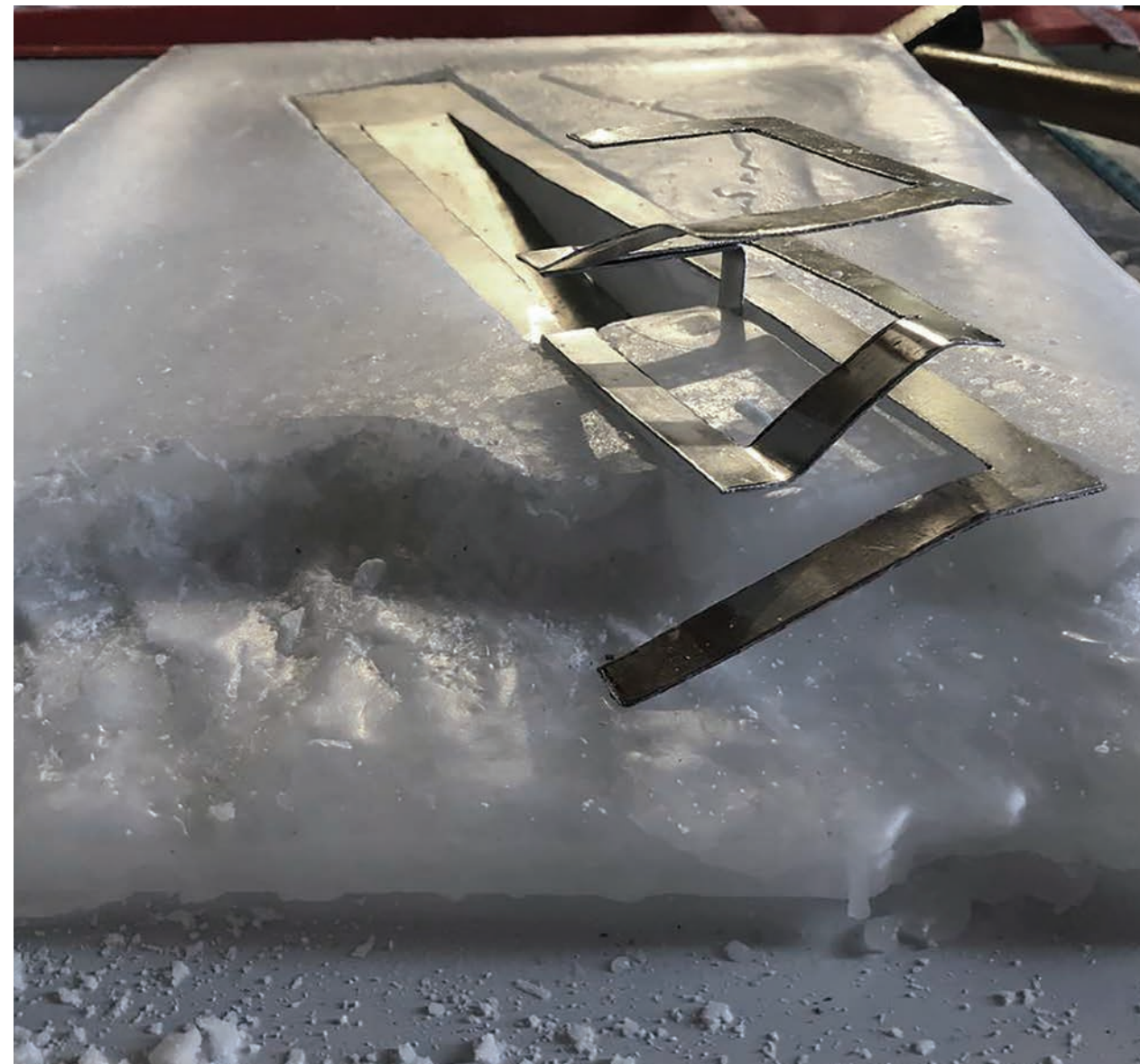
projekat: ARHIV INDUSTRIJSKOG GRADA

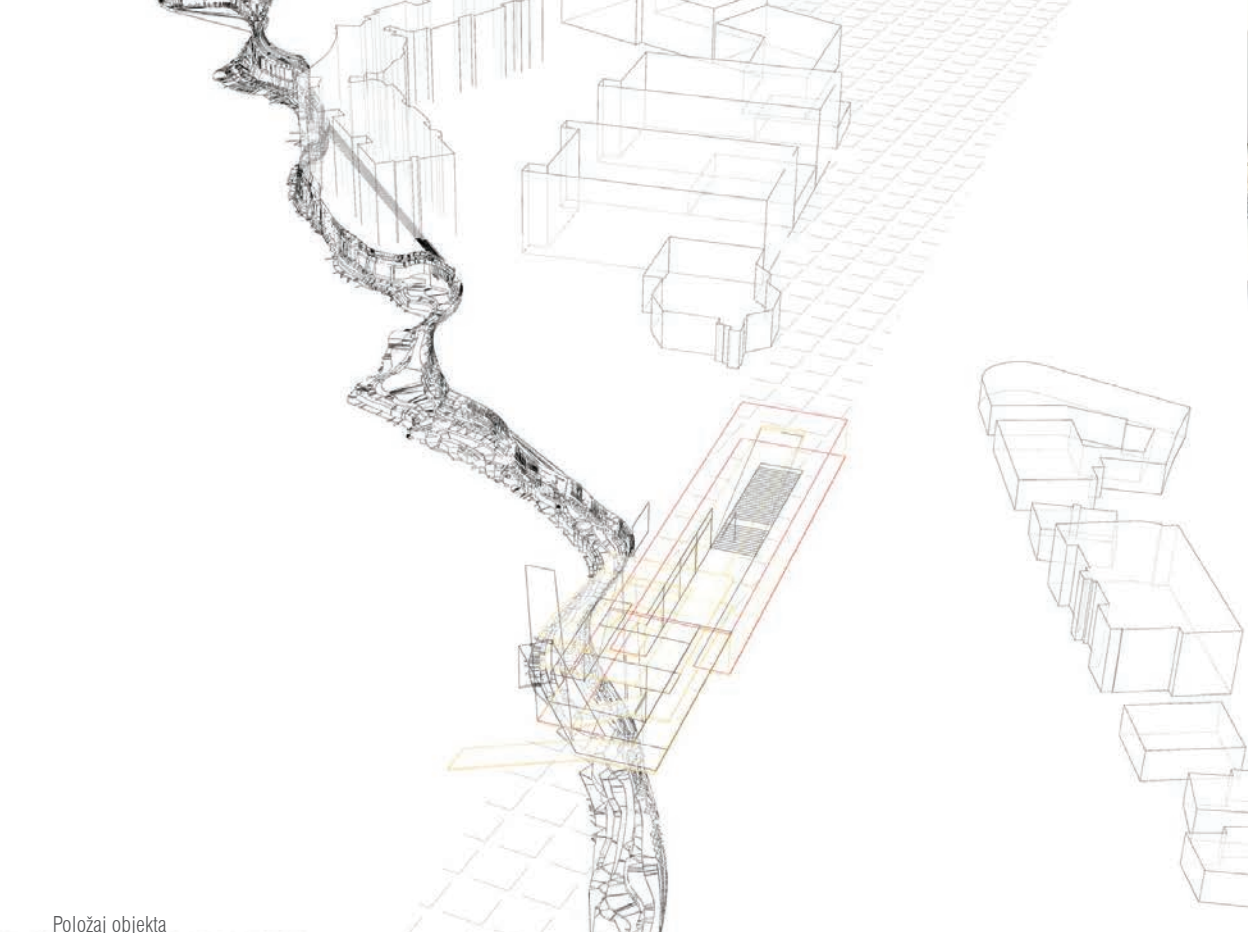
U gradskom jezgru postoji sećanje na uglednu varoš koja je svoj lik menjala usled toka vremena. Trstenik ima sećanje na važnu transformaciju koja je isključivo zanatlijsku palanku pretočila u moderan industrijski grad. Kako je vrhunac razvoja i ekspanzije grada, gradskog tkiva i doseljništva donelo industrijsko postrojenje polovinom 20. veka, čarapanski duh i nasleđe, i dalje prenosi priču o ovoj značajnoj transformaciji, ujedno i o poslednjoj velikoj etapi razvoja grada. Arhiv industrijskog grada je čuvar i urbanog i industrijskog nasleđa, to je intervencija kulturnog karaktera koja prikuplja, obrađuje, čuva, dokumentuje i podseća na važan period razvoje Trstenika.

Na samom završetku pravolinijskog kretanja glavnom gradskom ulicom Kneginje Milice, ostaje kadar ka novom obeležju grada koje je težištem svoje strukture ispod tla, ostavljajući svojom lakom konstrukcijom orjentir ka reci. Silaskom u postament dolazi do susreta sa sećanjem uobličanim u arhivske prostore. Bočni raspored prostorija ostavlja nameru nastavka pravolinijskog kretanja koje je vođeno izložbenim frontom ka glavnoj galeriji.

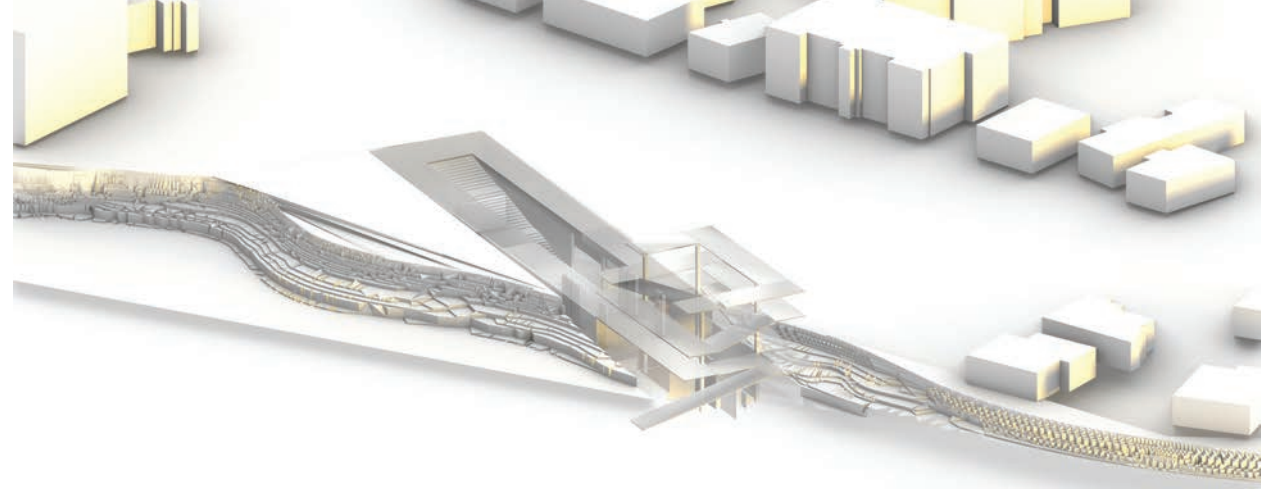
Galerija svojom staklenom opnom reflektuje sliku reke i zavojite vertikale koja se iznad nje izdiže čime se ukazuje na najveće vrednosti same lokacije. Kretanjem zavojitom stazom iznad galerije pogled seže daleko preko grada, u visine i dubine (sećanja) na industrijski grad u njegovom zenitu.

komentar: Ovaj rad nas podseća na značaj čuvanja sećanja, ali kroz istraživanje, dokumentovanje, arhiviranje i izlaganje činjenica. Industrijski grad je ovim projektom dobio svoju arhivu, galeriju, arhitektonsko-skulptorski izraz i mesto, ili makar poziv da se o tome misli.

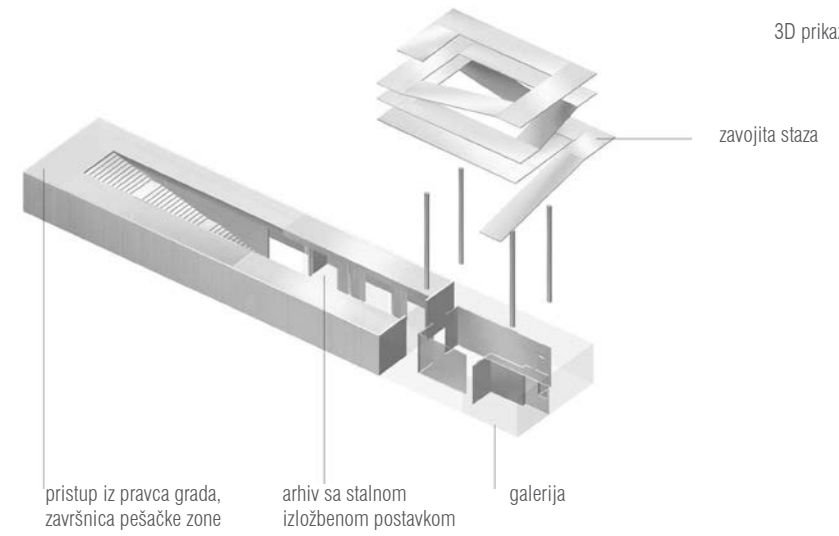

Položaj objekta

3D prikaz, kontakt grada i reke

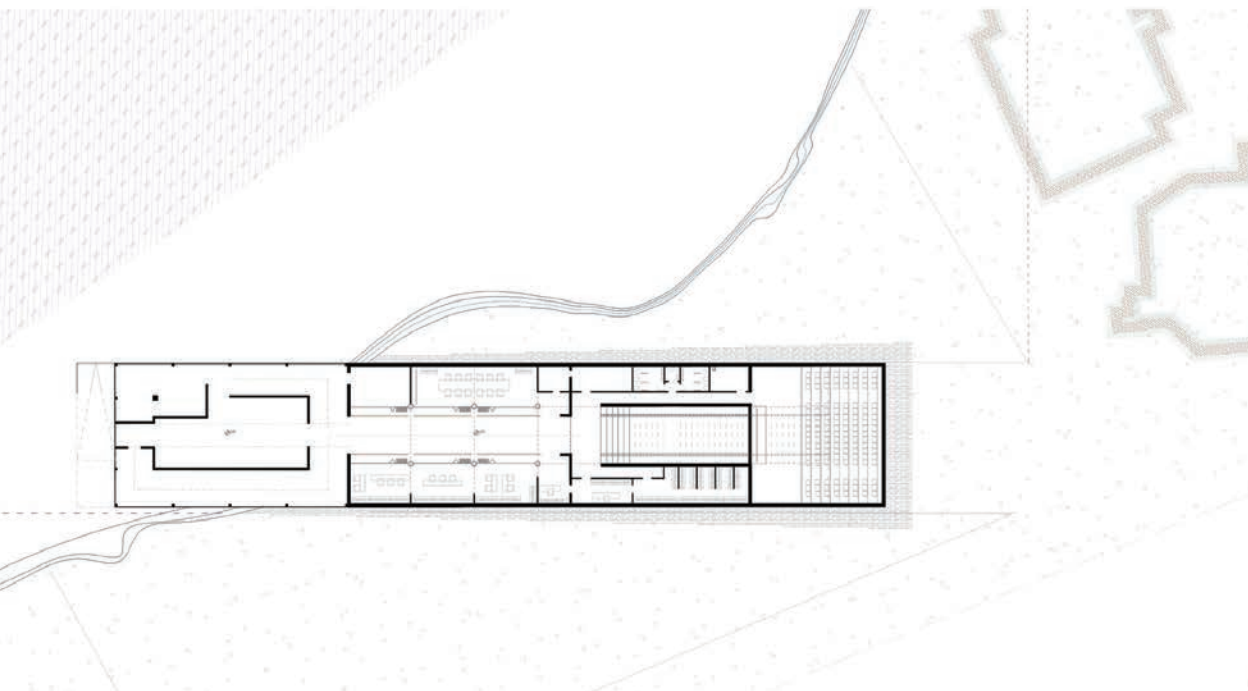
pristup iz pravca grada,
završnica pešačke zone

arhiv sa stalnom
izložbenom postavkom

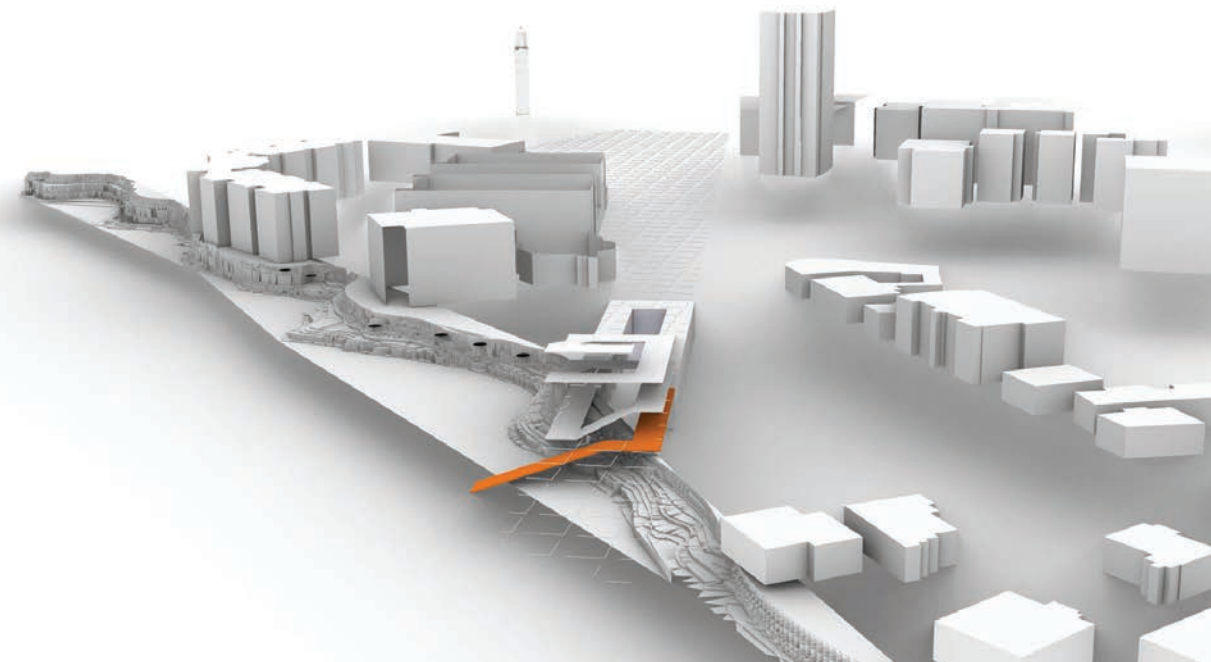
galerija

zavojita staza

Osnova, nivo obale

3D prikaz, novo obeležje grada

Jelena Obradović

tema: TERMINAL

projekat: AERONAUTIČKI CENTAR

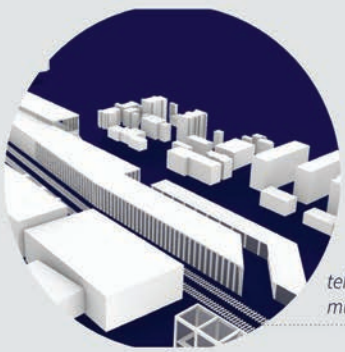
Pod utiskom mesta i trenutnog stanja autobuske i železničke stanice u Trsteniku, započeto je istraživanje razvoja saobraćaja u ovom gradu. U vreme vladavine Turaka ovim prostorima Trstenik se opisuje kao drumsko naselje čija je osnovna funkcija bila obezbeđivanje karavana. Izgradnja pruge 1910. godine omogućila je razvoj industrijske proizvodnje i transporta sirovina da bi u drugoj polovini 20. veka sa razvojem fabrike za proizvodnju hidrauličnih i pneumatskih sistema grad postao važan proizvodni centar Rasinskog okruga. Pored drumskog i železničkog saobraćaja koji su odredili linearnu matricu grada, identifikovan je položaj, veličina i funkcija aerodroma Odžaci. Ovaj aerodrom je i danas aktivan. Koristi se za početnu obuku pilota i izvođenje letova. Razvijene su aktivnosti škole motornog letenja, jedriličarstva, padobranstva, modelarstva i organizuju se aeromitinzi i manifestacije.

Ideja o aeronautičkom centru u Trsteniku zasnovana je na dokumentu iz 1989. godine - sertifikatu kojim se Prvoj Petoletki poverava proizvodnja delova za *Boeing*, i tada vodećeg proizvođača aviona i avio-delova. Muzej tehnike je posvećen inženjerskim poduhvatima tog vremena.

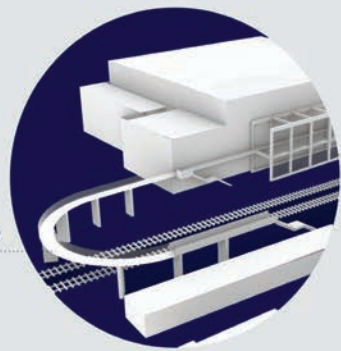
Zajedničko za sva tri čvorišta (pista, autobusko stajalište i železničku stanicu) je linearna forma. Nova struktura treba formom i sadržajem da potvrdi linearnu konstitutivnost grada, savremenim arhitektonskim izrazom da obeleži terminala, a sadržajima kulture i edukacije odredi motiv, karakter i frekventnost susreta u novom centru.

komentar: Istraživanje je rezultiralo temom i programom koji se može razumeti kao omaž vremenu i ljudima koji su omogućili uspon avio-transporta i industrije. Oblikovanje linearnog centra je dobro polazište za transformaciju centralne zone Trstenika, ali urbanističko rešenje se zadržalo na nivou postavke koja traži dalju arhitektonsku i urbanističku razradu da se mera intervencije ne bi dovela u pitanje, kao što se Jelenina dobra namera ne može osporiti.

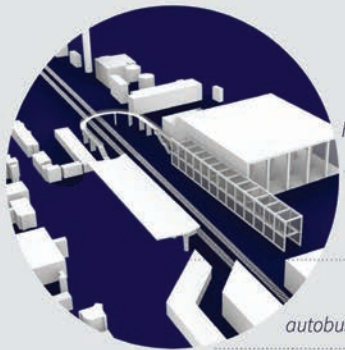
tehnološko-istorijski muzej

pasarela

trening centar sa simulatorima

program

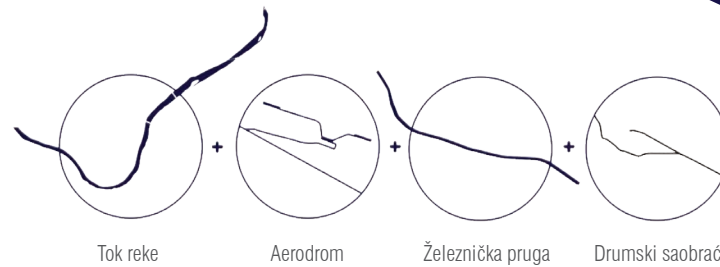
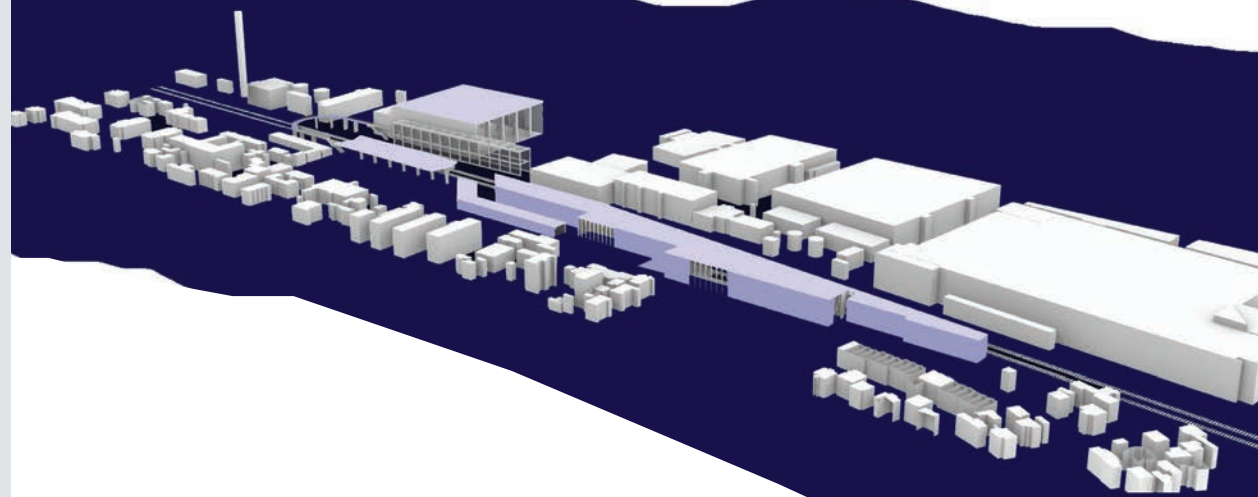
hangar kao izložbeni prostor za avione

železnički terminal

autobuska stanica

vazduhoplovna akademija

Tok reke

Aerodrom

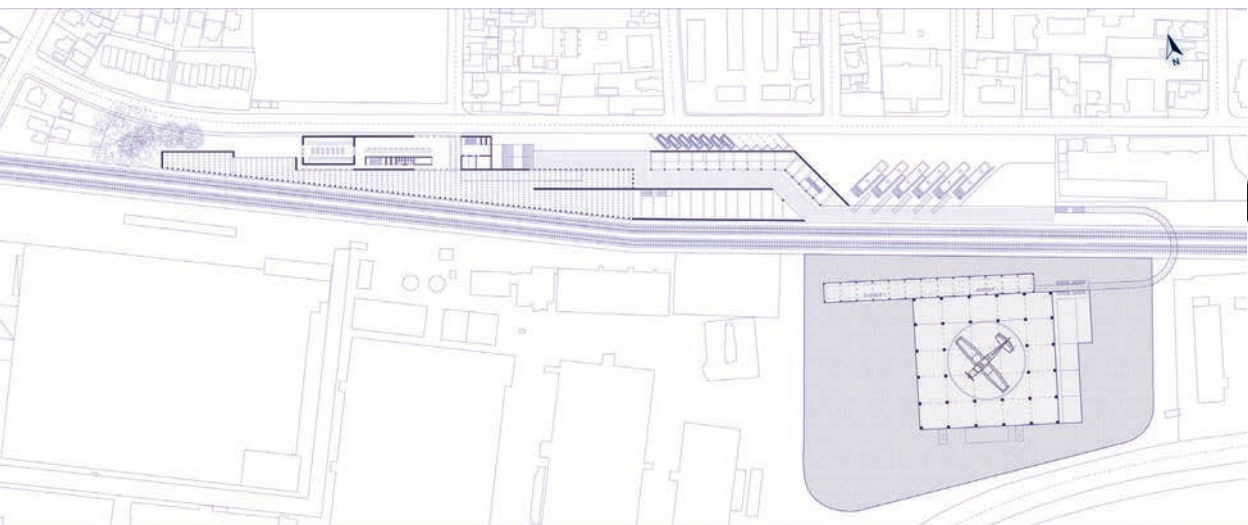
Železnička pruga

Drumski saobraćaj

Određnice linearne postavke novog centra

3D prikaz

Program

Parterno rešenje

transformacije: LOKALNA KULTURA I TRADICIJA

Foto: Ana Zábukovec

transformacije: LOKALNA KULTURA I TRADICIJA

Anđela Krća 092 TKANJE
HIBRIDNA STVARALAČKA KOLONIJA

Maja Ristić 098 RURALNO/URBANO
NOVA PIJACA U TRSTENIKU

Zorana Tanić 102 HIBRID
MULTIFUNKCIONALNI KOMPLEKS

Danilo Knežević 104 ĐEHUMANIZACIJA
DOM ZA STARA LICA U TRSTENIKU

Sunčica Zurković 106 *ORGANIC* - FORME I PROIZVODNJA
CENTAR AKVAPONIJE NA LEVOJ OBALI ZAPADNE MORAVE

Andela Krća

tema: KANJE

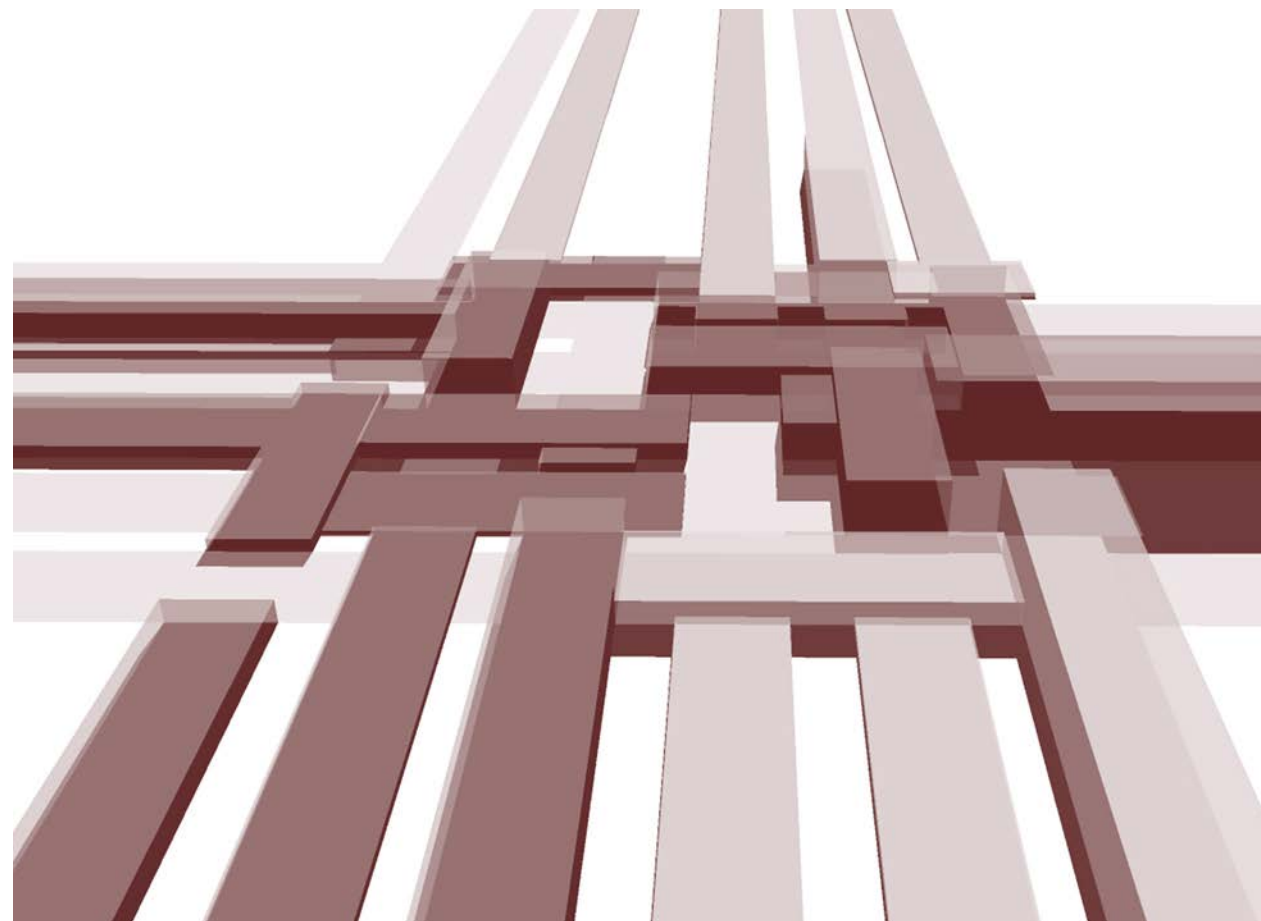
projekat: HIBRIDNA STVARALAČKA KOLONIJA

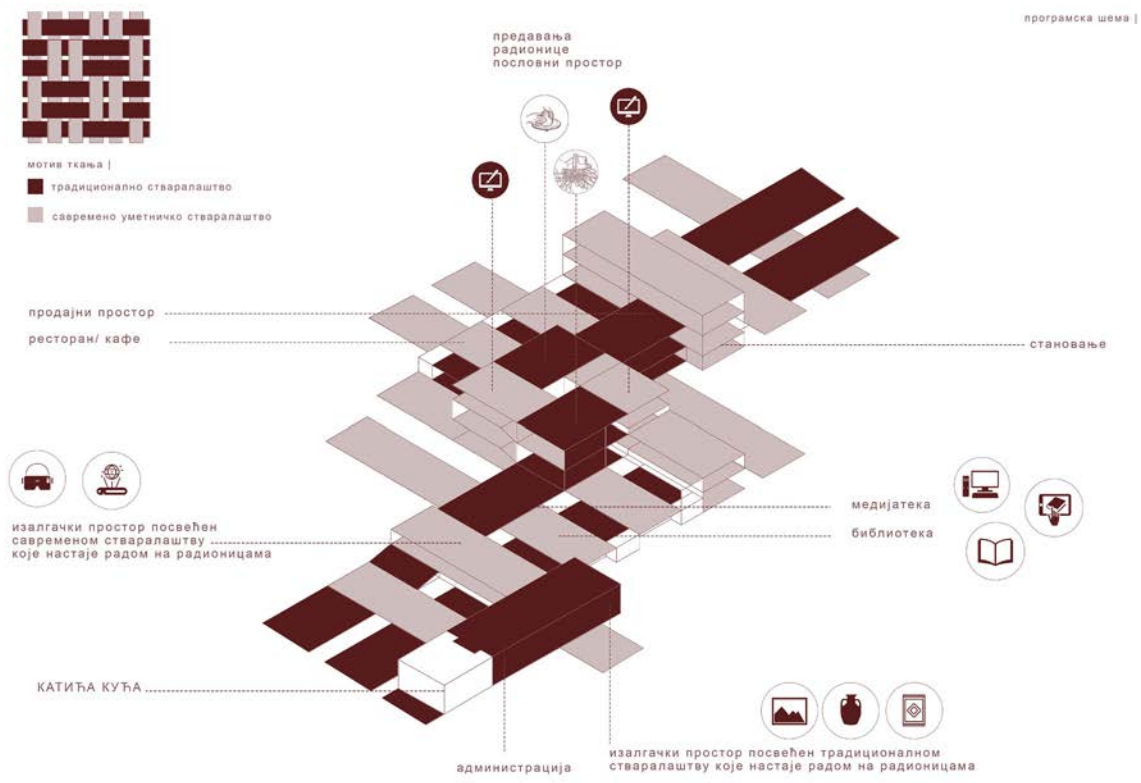
Tkanje je zanat karakterističan za trstenički kraj, a muzejska zbirka Trstenika obuhvata veliku kolekciju čilima od kojih su najzastupljeniji čilimi ukrašeni prugama-dangama (čerge, dangaši, dangeraši). Kako opisuje kustos Jelena Vukčević u Katalogu zbirke čilima, pruge tj. dange kako se ova šara naziva u ovom kraju, mogle su biti različitih debljina, grupisane na razne načine - više tanjih pruga jedna do druge ili naizmenično tanje i punije pruge.

U ovom projektu tkanje je interpretirano kao prožimanje i fizičke i funkcionalne strukture zanatsko-umetničkog centra. Nove strukture se prožimaju, međusobno i sa već postojećim objektima i sadržajima. Sa funkcionalnog aspekta tema je konkretizovana kao vrsta hibridne stvaralačke kolonije odnosno ukrštanja i prožimanja tradicionalnog zanatskog stvaralaštva i primenjene umetnosti kroz zajednički rad na radionicama, edukaciji, izlaganju, prodaji i drugim aktivnostima spontano organizovanim u otvorenim prostorima - atrijumima. Uz ove sadržaje, predviđeni su i prostori za privremeno i stalno stanovanje.

Predmetna lokacija je gradski bloku u centru gde je Katića kuća i Zavičajni muzej Trstenik, objekti od velikog kulturno-istorijskog značaja za grad. Kao reprezentivi istorije i tradicije Trstenika, Katića kuća i Zavičajni muzej su objekti od kojih je potekla matrica tkanja odnosno struktura novog zanatsko-umetničkog centra kao budućeg reprezentiva savremenog umetničkog stvaralaštva. Ideja je da se upravo u njihovom prožimanju na odabranoj lokaciji ostvari veza između savremenog i tradicionalnog i na taj način sugerise mera transformacije centralne zone grada Trstenika.

komentar: Na ovom projektu radilo se sa merom, pažljivo i istrajno baš onako kako je svojstveno tkačkom zanatu. Na nivou urbanog sklopa tema tkanja jeste konkretizovana, ali na nivou arhitektonskog izraza izbor materijala je ostao kao još jedan delikatan potez vizuelizacije ideje, a za dalju prostornu konkretizaciju prepleta postaje ključan arhitektonski detalj.

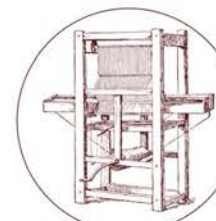
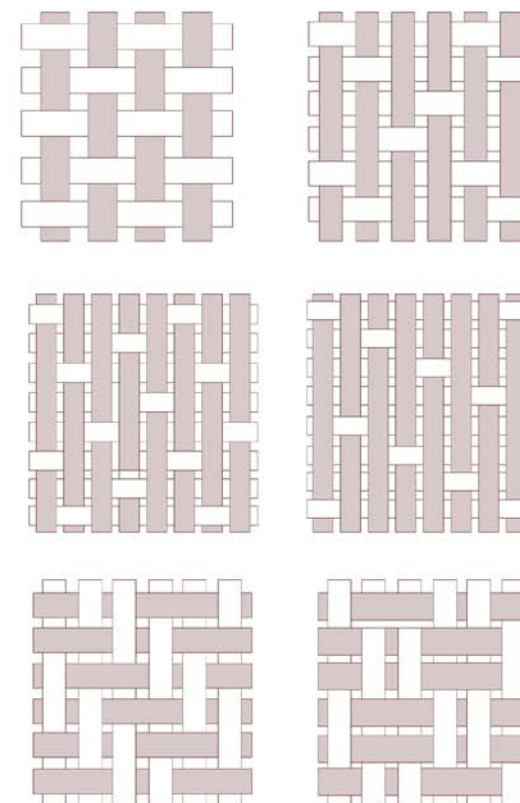

identitet
novog centra

stari zanati

pruge / dange / prepleti

nove tehnologije

Strukturiranje urbanog sklopa 1 / Zavičajni muzej

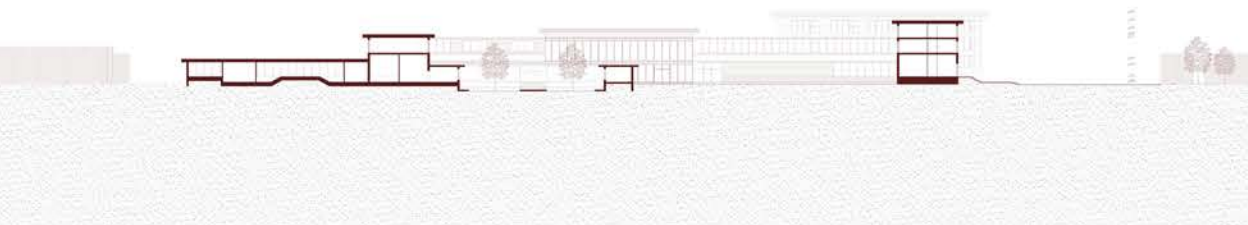
Zavičajni muzej

Katića kuća

Strukturiranje urbanog sklopa 2 / Katića kuća

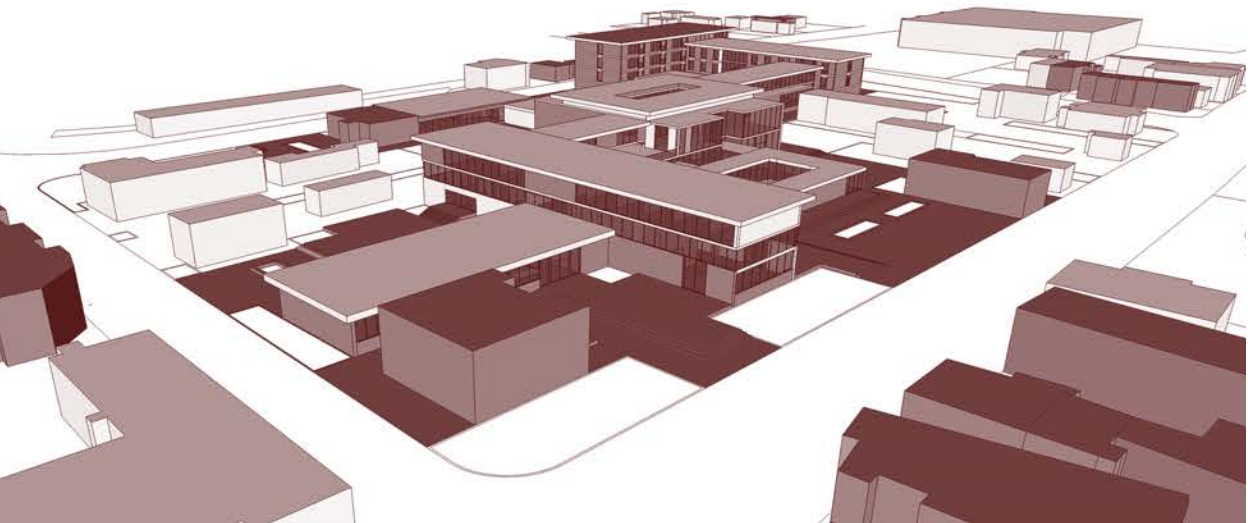
Prostorno-programska konceptualizacija

Karakterističan presek 1-1

Karakterističan presek 2-2

3D prikaz urbanog sklopa

Kompoziciono rešenje
Parterno rešenje

Maja Ristić

tema: RURALNO/URBANO

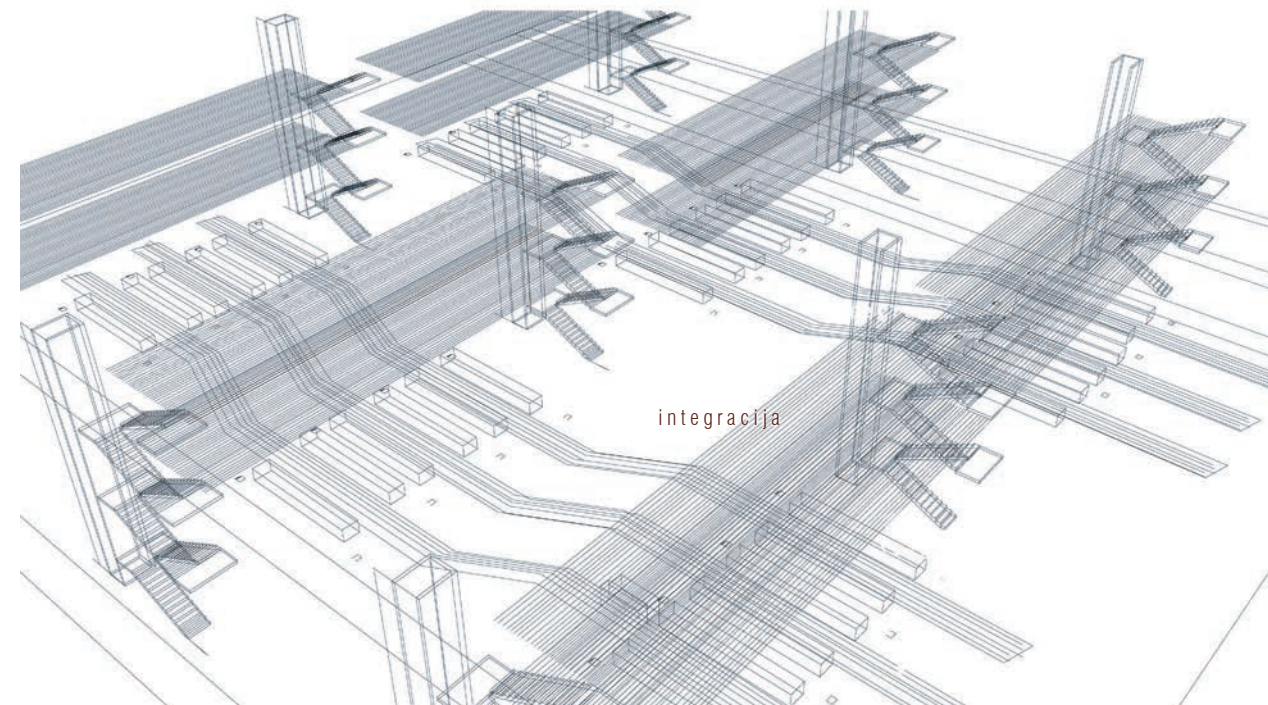
projekat: NOVA PIJACA U TRSTENIKU

Trstenik je važan poljoprivredni centar, pa se tema ovog projekta direktno odnosi na negovanje i razvijanje ove aktivnosti i organizovanje prostora u kojima se ona živo promoviše. Poljoprivredna proizvodnja u opštini Trstenik se zasniva na povrtarskoj proizvodnji, proizvodnji voćnih sadnica i loznih kalemova, uzgoju i preradi grožđa i voća.

Susret grada i sela, stapanje urbanog u ruralnom i obrnuto interpretirano je u projektu zelene pijace na lokaciji sadašnje pijace, u gradskom bloku na granici između građevinskog i plodnog zemljišta. Nova pijaca je agrikulturni centar. Programski se zelena pijaca proširuje dodatnim sadržajima edukativne, istraživačke, uslužne i promotivne svrhe. Pored snabdevanja ovaj centar omogućava upoznavanje sa savremenim tehnologijama ispitivanja, prerade, uzgoja, promocije i plasiranja povrća i voća.

Objekat pijace ima jednostavnu formu, sastoji se iz tri paviljona - horizontalna kubusa, dva postavljena paralelno i jedan poprečno tako da premošćuje zonu predviđenu za zelenu pijacu. Sva tri segmenta imaju krovne bašte. Dva paralelna kubusa su međusobno smaknuta kako bi se prostor pijace otvorio prema dijagonalno suprotnima stranama gradskog bloka. Prohodnost nove strukture, cirkulacija vazduha i ljudi i otvaranje vizura ka poljima i ka gradu predstavljaju glavne efekte transformacije bloka na ulazu u centar grada.

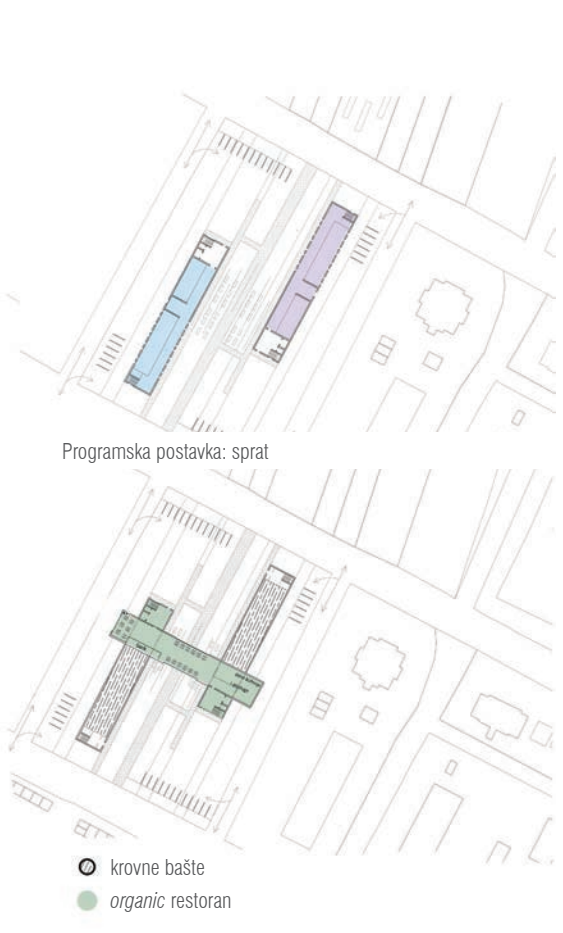
komentar: Mesto ulaza u grad uvek ostavlja upečatljiv utisak na onog ko dolazi u grad. Pijace su tradicionalno mesto razmene - i reči i dobara. Savremena interpretacije pijace je aktuelna tema koja u Trsteniku, na mestu ulaska u grad dobija na značaju jer podseća na važnu ulogu koju ratari imaju u ekonomiji grada i koju gradska pijaca ima u razvoju kulture ishrane grada.

- zelena pijaca
- edukacija/radionice
- istraživanje/laboratorije

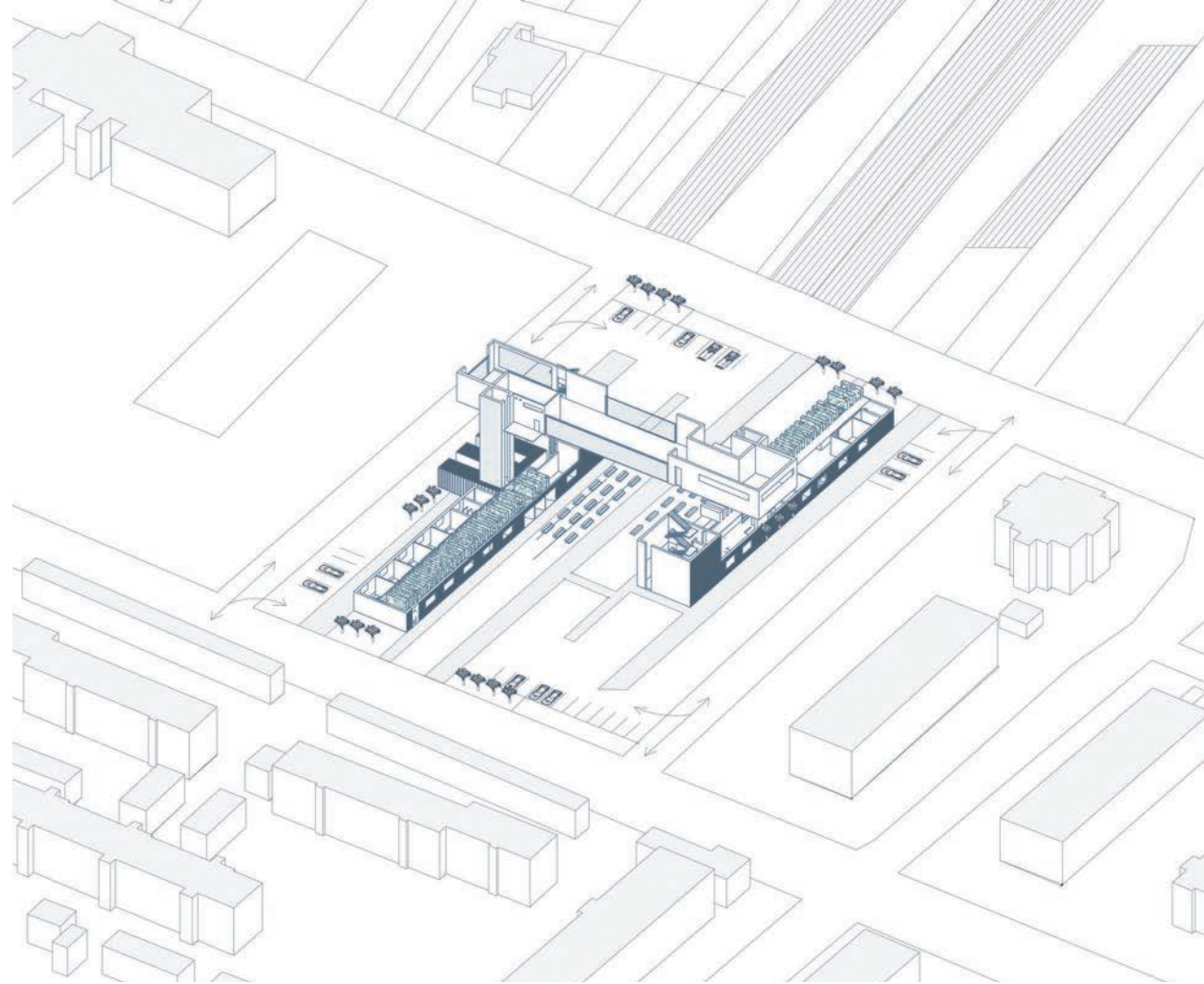
Programska postavka: prizemlje
 Prostorna postavka

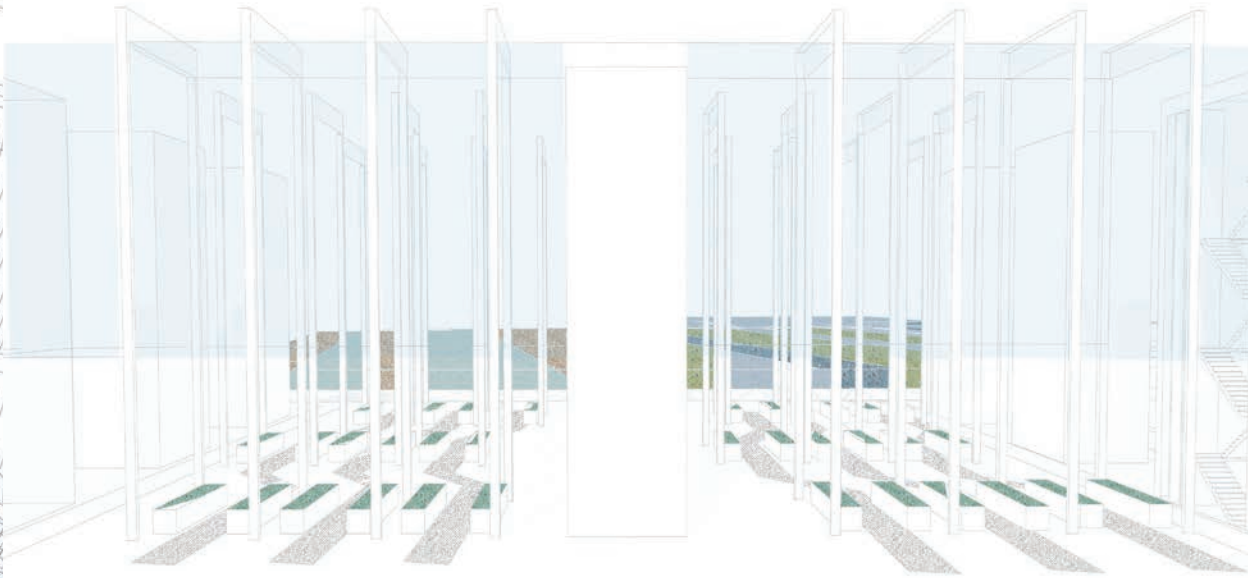
Programska postavka: sprat

- krovne bašte
- *organic* restoran

Programska postavka: krov

Aksonometrija
 Ambijent

Zorana Tanić

tema: HIBRID

projekat: MULTIFUNKCIONALNI KOMPLEKS

Analiza izgrađenosti grada Trstenika pokazala je da se na teritoriji grada jasno izdvajaju tri funkcionalne celine - industrija, centralne funkcije i stanovanje. Pored toga što su ove funkcionalne celine istovremeno i prostorne celine, morfološke karakteristike objekata potvrđuju njihovu osnovnu namenu.

Za arhitekta odnos funkcije i forme je stalno otvorena tema, pa je u ovom radu ispitivana hibridna forma i funkcija - mogućnost integrisanja funkcija stanovanja, proizvodnje i poslovanja u jednu formu, brisanje striktnih granica i stvaranje novih obrazaca zajedničke upotrebe prostora. Koliko je forma predodređena funkcijom? Koliko forma sugerise ili artikuliše još ne određenu funkciju? Koji su to arhitektonski elementi koji ukazuju na prisustvo ovih funkcija u multifunkcionalnom kompleksu? Kako ovi elementi referišu na njihovo poreklo, tradiciju, pojavnost u gradu? Od kakvih entiteta nastaje nova fizionomija prihvatljiva za lokalno stanovništvo, danas i u budućnosti? Hibrid je tvorevina koja daje ambivalentan odgovor na ova pitanja.

Šta bi bila adekvatna mera transformacije centralne zone Trstenika danas? Bez namere da se uobličiti centar ili definiše određen potez u gradu ili na reci, ovaj intervencija se zadržava na lokaciji neizgrađenog hotela na Zapadnoj Moravi zbog toga što je to izuzetno atraktivna lokacija gde je kontakt sa rekam i sa jezgrom grada neposredan pa time i uticaj na uobličavanje i obale i centra direktan. Koncept hibrida ne favorizuje ni jednu funkciju na tom mestu već gradi novi prostor za život u duhu razmene, saradnje i invencije.

komentar: Izazovna tema i namera stvaranja hibrida arhitektonskih obrazaca na jednom mestu ostala je bez snažnije prostorne interpretacije i odlučnije razrade, pa je ovako svedeno i predstavljena.

Danilo Knežević

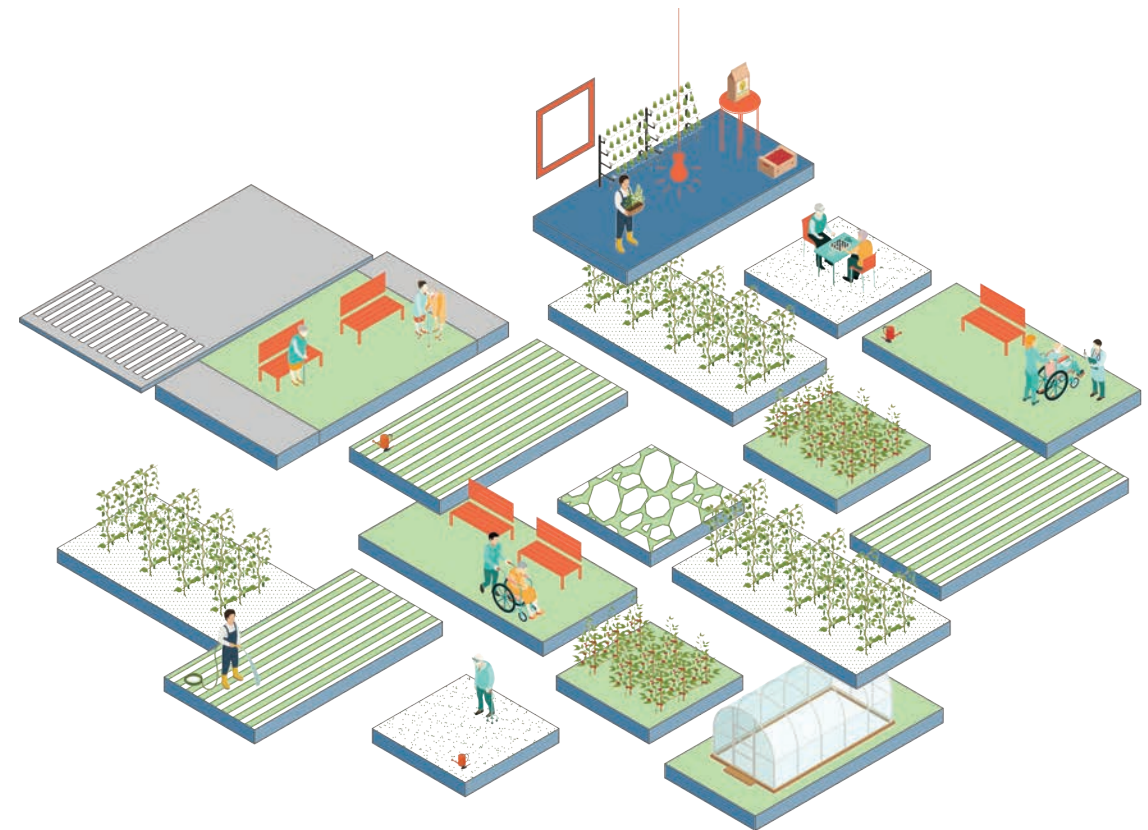
tema: ĐEHUMANIZACIJA

projekat: DOM ZA STARA LICA U TRSTENIKU

Osećaj isključenosti, zanemarenosti, suvišnosti, odbačenosti potiče od odnosa društva prema starim licima, ali se vidi i u prostoru – u domovima za stara lica. Kako prostornom organizacijom sugerisati osećaj pripadanja, uzvraćene brizi, korisnosti, prihvaćenosti? Koje lokacije su adekvatne za domove za stara lica? Mir, sigurnost, zdrava sredina su najčešće svojstva za lokacije na periferiji, daleko od centra. Izbor lokacije u samom centru grada, na reci deluje nelogično ali cilj stavlja u fokus planiranja njegovog razvoja – humanizacija odnosa kako prema starim sugrađanima tako i prema centru grada, reci i obali. Iskustva društva sa razvijenim socijalnim programima i društveno odgovornom politikom, analiza programa, aktivnosti i savremenih pristupa u projektovanju domova za stara lica dali su polazište za istraživanje prostorno-programске koncepcije ovog sadržaja u Trsteniku.

Cilj projekta je stvaranje kompleksa sa stepenovanom prohodnošću, aktivnostima i uslugama primerenim potrebama vitalnih, aktivnih, pasivnih i nemoćnih starih ljudi. U režiranju kretanja prolaznika i stanovnika ovog centra prioritet je dat potrebama starih ljudi kako za kretanjem, tako i za vizuelnim i ličnim kontaktima sa ljudima, decom, porodicom, ljubimcima, prirodom ali u primerenoj dinamici, intenzitetu i u suptilno kontrolisanim prostornim uslovima. Kadriranje onog šta vidi stanovnik ove gostoljubive kuće dok leži nepomičan, dok se kreće polako koračajući ili u kolicima, kakvi su okviri tih prozora u domenu je organizovanja otvorenog prostora i fasade i strukture objekta. Delikatna tema traži delikatnu razradu i rafinirana rešenja vidljiva i u kadriranju ambijenata i u arhitektonskom detalju.

komentar: Ova tema ukazuje na značaj razvijanja humanijeg pristupa u planiranju i projektovanju prostora za starije građane. Namera da se kroz nove ambijente i arhitektonski detalj pokaže plemenitost projektanta ostala je na rečima. Dosledna razrada ideje je izostala zbog čega projekat ovde nije ni prikazan.

Sunčica Zurković

tema: *ORGANIC* – FORME I PROIZVODNJA

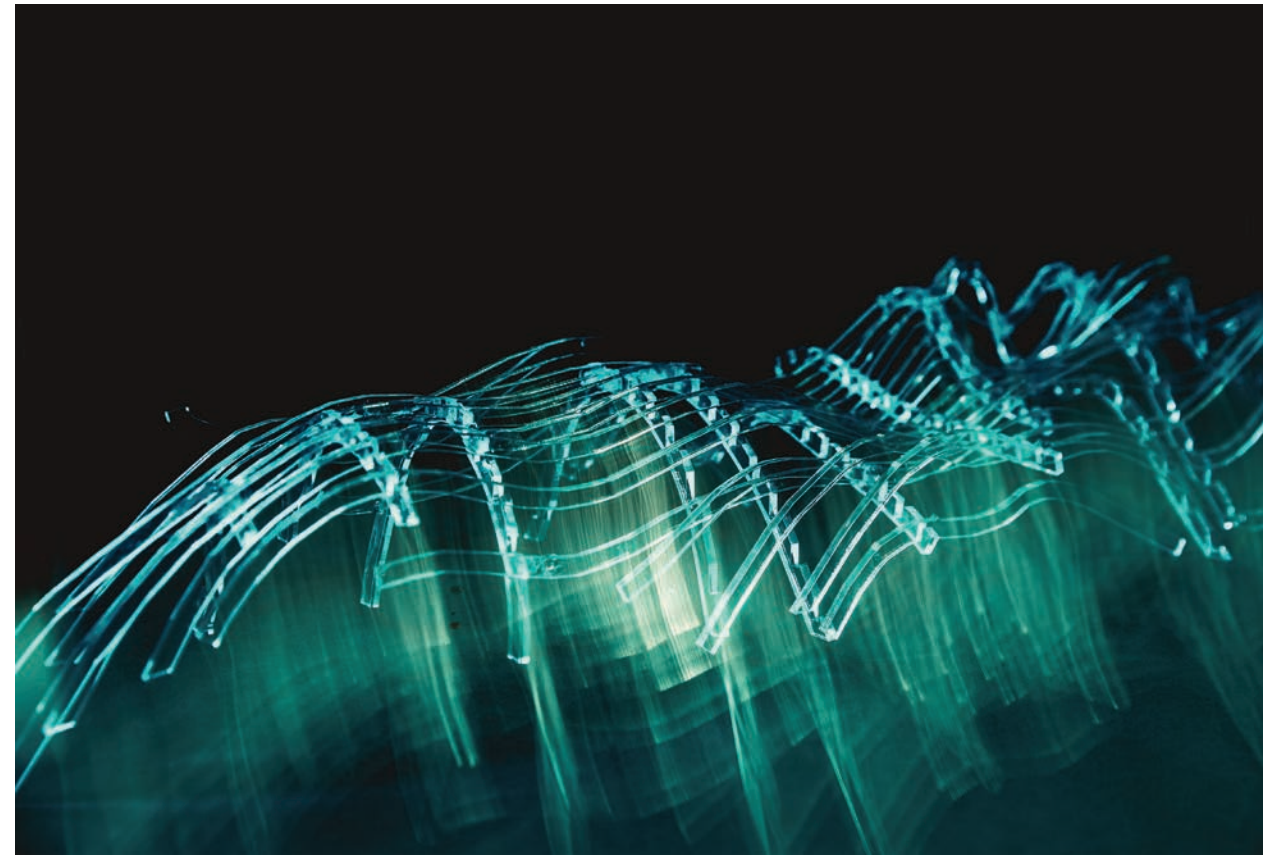
projekat: CENTAR AKVAPONIJE NA LEVOJ OBALI ZAPADNE MORAVE

Akvaponija kao nova grana poljoprivrede koju čine integralni samoodrživi sistem za proizvodnju hrane, dobija se kombinacijom dva sistema, tradicionalne akvakulture (uzgoj ribe u zatvorenom sistemu sa kontrolisanim uslovima) i hidroponije (kultivacija biljaka bez tla, na vodi). Voda iz dela sistema akvakulture, takozvana otpadna voda ribe, obezbeđuju esencijalne hranljive sastojke za rast biljaka, samim tim smanjujući potrebu za dodatnim hemijskim hranljivim materijama. Sa druge strane, biljke vrše filtraciju, čišćenje vode u delu sistema koji se odnosi na hidroponiju, koja se zatim vraća u sistem akvakulture. Prirodno đubrivo u vodi kojom se hrane biljke, daje hranljivu osnovu za ubrzani rast useva koji se uzgajaju u predmetnom sistemu.

Centar akvaponije je samostalna struktura u direktnom kontaktu sa ribnjakom i obradivim površinama na levoj obali Zapadne Morave koja postavlja nove standarde u poljoprivrednoj proizvodnji.

Koncept fluidnosti proizilazi iz potrebe za sjedinjavanjem prirodnog okruženja i sistema akvaponije. Organska arhitektura je u direktnoj vezi sa promovisanjem organske proizvodnje koja predstavlja jezgro novog centar. Sama struktura zamišljena je da se vizuelno postepeno stapa sa pejzažom i brdima u daljini.

komentar: U ovom radu pejzaž iz kojeg izrasta nova struktura i način na koji nova struktura oplemenjuje pejzaž nisu dovoljno istraženi ni vizuelno predstavljeni, pa ne možemo biti uvereni da je pojava ove ekspresivne forme u ovakvom predelu primerena.

CIP- Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

711.523(497.11)"20"(082)

72.012(497.11)"20"(082)

MERA promene : transformacija centralne zone Trstenika / [urednici Vladan Dokić i Milica P. Milojević]. - Beograd : Univerzitet, Arhitektonski fakultet, 2020 (Beograd : Donat Graf). - XVII, 52 str. : ilustr. ; 24 cm

"Publikacija ... [je] rezultat projektantsko-istraživačkog rada nastavnika, saradnika i studenata na studio projektu 06U Integrisanih akademskih studija Arhitektura na Univerzitetu u Beogradu- Arhitektonskom fakultetu."--> str. VI. - Tiraž 200. - Str. VI-VII: Recenzija / Ana Nikezić. - Str. VIII-IX: Recenzija / Jelena Ristić Trajković. - Str. XI-XIII: Mera promene- transformacija centralne zone Trstenika / Vladan Dokić, Milica P. Milojević. - Str. XIV-XV: Online i offline studio: mere i razmere promene / Mladen Pešić. - Str. XVI-XVII: Skriveni obrasci : impulsi transformacije grada u duhu mesta / Aleksandra Milovanović.

ISBN 978-86-7924-238-9

а) Урбанистичко планирање-- Трстеник-- Зборници б)
Трстеник-- Архитектонски пројекти-- Зборници

COBISS.SR-ID 19931913